

Besluit 54/12 B

Voorgestelde behandeling:

PS-vergadering : 21 september 2012

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 11 mei 2012

's-Hertogenbosch

Datum

31 augustus 2012

Document-nummer

3103524

Griffie

Bijlage(n)

-

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

- gelezen het voorstel van de griffier d.d. 31 augustus 2012;
- gelet op artikel 40, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2012;

besluiten:

de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 11 mei 2012 vast te stellen.

's-Hertogenbosch, 21 september 2012

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter, de griffier,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk mw. drs. C.J.M. Dortmans



**Notulen van de vergadering van Provinciale Staten
van Noord-Brabant op 11 mei 2012**

VASTGESTELD VERSLAG

Inhoudsopgave	blz.	nummer
Lijst van de leden van Provinciale Staten	7	
Agenda	9	
Presentielijst	11	
Opening van de vergadering	11	
Sprekers:		
Voorzitter	11,12,13,14,15	
Van Hattem	14	
Kouthoofd	15	
Mw. Spierings	12	
Verhees	13	
Wagemakers	12	
Van der Wel	14	
Indienen motie M1 vreemd aan de orde van de dag	12	
Indienen motie M2 vreemd aan de orde van de dag	12	
Indienen motie M3 vreemd aan de orde van de dag	13	
Indienen motie M4 vreemd aan de orde van de dag	13	
Indienen motie M5 vreemd aan de orde van de dag	14	
Indienen motie M6 vreemd aan de orde van de dag	14	
Notulen van de vergadering PS d.d. 20 januari 2012	15	27/12
Ingekomen stukken	15	28/12
Verwerving en ontwikkeling Klooster Mariadal te Roosendaal (investeringsprogramma erfgoedcomplexen)	15	23/12
en		
Verwerving en ontwikkeling industrieel erfgoed de Dongecentrale (investeringsprogramma erfgoedcomplexen)	15	24/12
Sprekers:		
Voorzitter	17,19,20,22,23	
De Boer	22	
Brenninkmeijer	16,23	
Mw. Brunklaus	18,19,22,23	
Mw. Van Haaften-Harkema	20,21,22	
Hageman	18,23	
Kap	20,23	
Kerkhoff	17,21,23	
Kouthoofd	15,23	
Krol	20,23	
Van Liempd	17,19,22,23	
Mw. Roozen	16,23	
Van der Wel	20	

Motie M7 (mw.Brunklus e.a.; ingetrokken) 19,22

**Gedragcode integriteit Noord-Brabant 2012 en
Reglement Commissie Integriteit Noord-Brabant**

23

04/12

Sprekers:

Voorzitter	23,24,25
Bouwman	25
Dol	25
Heijmans	25
Kap	25
Mw. Kerkhof-Mos	25
Krol	24,25
Mw. Lestrade-Brouwer	23,24,25
Van Lopik	23,25
Van der Wel	25
Mw. Wijnands	25
Mw. Zwijnenburg-van der Vliet	24

Economisch programma Brabant

25

18/12

Sprekers:

Voorzitter	27,29,31,32,33,34,35,37,32,34,35,37,38,41, 42,47,49,50,52,53,54
Altundal	29,31,38,39,49,52,53,54
Van den Berg	47
Bouwman	33,39,43,48,50,51,52,53,54
Van Gruijthuijsen	25,37,49,52,53,54
Heijmans	46
Mw. Van der Kammen	32,33,39,42,44,45,46,47,50,51,52,53,54
Kap	42,52,53,54
Krol	41,52,53,54
Mw. Lestrade-Brouwer	31,38,39,48,52,53,54
Pauli	42,43,44,46,47,48,51,52
Mw. Tetteroo	37,43,50,52,53,54
Van Vugt	27,44,49,52,53,54
Van de Wel	31,52,53,54
Amendement A1 (Altundal e.a.; aangenomen)	31,52
Motie M8 (Van Gruijthuijsen e.a.; aangenomen)	27,53
Motie M9 (mw. Van der Kammen; aangehouden)	34,52
Motie M10 (mw. Van der Kammen; gewijzigd in M10a; aangenomen)	34,50,53
Motie M11 (Van der Berg e.a.; verworpen)	35,54
Motie M12 (mw. Tetteroo e.a.; aangenomen)	37,54
Motie M13 (Bouwman; aangehouden)	41,52

Motie M3 vreemd aan de orde van de dag

13,54

Sprekers:

Voorzitter	13,54
------------	-------

Motie M3 (Kap e.a.; ingetrokken) 13,54

Strategisch Informatiebeleid; onderzoeksrapport ZRK

54

22/12

Sprekers:

Voorzitter	55,56,58
Bouwman	57,58
Heijmans	55,58
Mw. Geeraedts	54,58
Mw. Van der Kammen	55,57,58
Kap	58
Mw. Kerkhof-Mos	58
Krol	56,58
Mw. Lestrade-Brouwer	57,58
Van Liempd	56,58
Pauli	57
Van der Wel	58

Wijziging verordening ruimte, actualisatie-1

58

13/12

Sprekers:

Voorzitter	58,59,60,61,62,64,65,66,67,69,70,71,72,78,81,82,84,85,86,87,89,90,91,92,93,94
Altundal	86,87
Van den Berg	87
De Boer	72,74,75,76,77,78,79,80,81,82,89,90
Mw. Brunklaus	86
Mw. Van Extel-van Katwijk	62,83,93,94
Mw. Geeraedts	60,61,62,78,79,80,82,83,84,91,92
Van Hattem	76,87,88
Heijmans	85,90,92
Kap	73,86,93,94
Mw. Kardol	61,65,66,74,75,76,78,81,85,86,87,90,91,93,94
Mw. Kerkhof-Mos	82,83,84
Mw. Klitsie	62,68,84,86,87,92,93,94
Krol	70,89,93,94
Mw. Prins-Afman	58,81,82,92,93,94
Mw. Slegers	63,74,75,78,81,83,84,85,93,94
P. Smeulders	70,77,88,93,94
Wagemakers	67,77,81,87,90,93,94
Van der Wel	61,62,71,72,80,82,84,89,90,92,93,94
Mw. Wijnands	60
Motie M14 (mw. Prins-Afman e.a.; aangehouden)	59,93
Motie M15 (mw. Slegers; aangenomen)	65,94
Motie M16 (mw. Kardol e.a.; ingetrokken)	66,85
Motie M17 (mw. Kardol e.a.; verworpen)	67,94
Motie M18 (mw. Klitsie e.a.; ingetrokken)	69,92
Motie M19 (Van der Wel e.a.; verworpen)	72,94

Kredietaanvraag project Noordoostcorridor 2012-2014 **94** **15/12**

Sprekers:

Voorzitter	94,95
Van den Berg	94,95
Bouwman	95
Van Heugten	95
Heijmans	95
Kap	95
Mw. Kerkhof-Mos	95
Krol	95
Kuijken	95
Mw. Lestrade-Brouwer	95
Mw. Prins-Afman	95
S. Smeulders	95
Van der Wel	95

Ontwerp-wijzigingsbesluit gemeenschappelijke regeling De Biesbosch **96** **26/12**

Sprekers:

Voorzitter	96
Van Hattem	96
Van den Hout	96
Mw. Van Iersel	96
Kap	96
Mw. Knoet-Michels	96
Krol	96
Kuijken	96
Mw. Prins-Afman	96
P. Smeulders	96
Mw. Spierings	96
Van der Wel	96

Vragenuurtje **96**

Sprekers:

Voorzitter	96,97,98,99
Mw. Van Haaften-Harkema	97
Van den Hout	98,99
Kap	98,99
Kerkhoff	96,97,98

Motie M1 vreemd aan de orde van de dag **12,99**

Sprekers:

Voorzitter	12,99,100
Burger Dirven	99
Van den Hout	99
Mw. Van Iersel	99

Kap	100
Kerkhoff	99
Mw. Knoet-Michels	100
Krol	100
Kuijken	99
P. Smeulders	100
Mw. Spierings	100
Van der Wel	100
Motie M1 (mw. Spierings e.a.; aangenomen)	12,100

Motie M2 vreemd aan de orde van de dag

12,100

Sprekers:

Voorzitter	12,100
Van Hattem	100
Van Heugten	100
Kap	100
Mw. Kerkhof-Mos	100
Kouthoofd	100
Krol	100
Mw. Lestrade-Brouwer	100
Mw. Slegers	100
P. Smeulders	100
S. Smeulders	100
Van der Wel	100
Motie M2 (Kap e.a.; aangenomen)	12,100

Moties M4 en M5a vreemd aan de orde van de dag

13,100

Sprekers:

Voorzitter	101,102,103,105,106
Mw. Brunklaus	106
Heijmans	104,106
Van den Hout	102,103,105
Mw. Van Iersel	106
Kap	104,106
Kerkhoff	101,103,104,106
Krol	106
Kuijken	102,105,106
Mw. Spierings	102,104,106
Verhees	100,101,102,103,105,106
Wagemakers	106
Van der Wel	101,102,104,105,106
Motie M4 (Verhees e.a.; aangenomen)	13,106
Motie M5 (Van der Wel e.a.; gewijzigd in M5a; verworpen)	14,54,106

Motie M6 vreemd aan de orde van de dag**14,106**

Sprekers:

Voorzitter	106,107,108
Brenninkmeijer	108
Van Hattem	106,107,108
Heijmans	108
Kap	108
Kouthoofd	108
Krol	108
Mw. Lestrade-Brouwer	108
Pauli	107
Mw. Slegers	107
P. Smeulders	108
Van der Wel	108
Mw. Wijnands	108
Motie M6 (Van Hattem; verworpen)	14,108

Sluiting van de vergadering**108**

Spreker:

Voorzitter	108
------------	-----

Besluit nr. 54 /12**109****54/12**

LIJST VAN DE LEDEN VAN PROVINCIALE STATEN

VAN NOORD-BRABANT

prof. dr. W.B.H.Ĵ. van de Donk, Commissaris van de Koningin

Aarts-Engbers, mw. mr. C.J.M.	CDA	Tilburg
Aarts-van de Loo, mw.ing. J.P.H.	CDA	St.Oedenrode
Agtmaal, ing. J.M.A. van	CDA	Huijbergen
Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bouwman, T.J.J.	GroenLinks	Eindhoven
Brenninkmeijer, drs. J.W.	CDA	Helvoirt
Brunklaus, mw. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Dol, R.	PVV	Uden
Extel-van Katwijk, mw. A.A.H.C.M. van	CDA	Gemert
Frijters-Klijnen, mw. M.A.J.L.	PVV	Bergen op Zoom
Geeraedts, mw. mr. M.B.Ph.	VVD	Rosmalen
Gruijthuijsen, M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Harmsen van der Beek, M. ten	VVD	Roosendaal
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Iersel, mw. F.C.C.M. van	SP	Tilburg
Kammen, mw.drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kap, M.J.	Onafhankelijke Statenfractie Noord-Brabant	Tilburg
Kardol, mw. J.C.	PVV	Uden
Keijzers-Verschelling, mw.mr. J.C.R.	CDA	Son en Breugel
Kerkhoff, J.	PVV	Valkenswaard
Kerkhof-Mos, mw. C.C.	CDA	Roosendaal
Klitsie, mw.drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Krol, H.C.M.	50PLUS	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk

Leenders, drs. H.J.M.
 Lestrade-Brouwer, mw. M.C.
 Liempd, P.J. van
 Lopik, ing. A.T. van
 Oomen-Peeters, mw. I.N.M.
 Prins-Afman, mw. drs. M.W.
 Roozen, mw. C.J.M.
 Slegers, mw. drs. V.T.C.
 Smeulders, drs. P.H.M.
 Smeulders, S.J.A.H.
 Spierings, mw. M.J.G.
 Staak, W.R.van der
 Tetteroo, mw. M.P.S.
 Tsoutsanis-van der Koogh, mw. mr. M.E.
 Verhees, H.W.
 Vissers, M.P.
 Vught, A.C.J.M. van
 Vugt, drs. R.J. van
 Wagemakers, R.J.J.M.
 Wel, ir. M.C. van der
 Wijers, A.J.H.
 Wijnands, mw. drs. A.M.
 Zwijnenburg-van der Vliet, mw. J.

PvdA	Breda
D66	Boxtel
PvdA	Eindhoven
VVD	Heesch
D66	Diessen
VVD	Sint Oedenrode
SP	Roosendaal
SP	Tilburg
GroenLinks	's-Hertogenbosch
PvdA	Helmond
D66	Sint Michielsgestel
SP	Boskant
PvdA	's-Hertogenbosch
VVD	Breda
VVD	Someren
SP	Oosterhout NB
CDA	Rijkevoort
CDA	Woudrichem
PvdA	Tilburg
PvdD	Rijsbergen
VVD	Oosterhout NB
PvdA	Helmond
VVD	Woudrichem

mw. drs. C.J.M. Dortmans

VERGADERING VAN

PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT

VRIJDAG 11 MEI 2012

Agenda

- I Opening van de vergadering/vaststellen agenda
- II Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van 20 januari 2012
- III Ingekomen stukken
- IV Voorstellen

Voorstellen op het gebied van economische zaken en bestuur

De nummers:

04/12 *Gedragscode integriteit en Reglement Commissie Integriteit Noord-Brabant*

18/12 *Economisch programma Brabant*

22/12 *Strategisch informatiebeleid provincie Noord-Brabant; onderzoeksrapport Zuidelijke Rekenkamer*

Voorstel op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en wonen

Nummer:

13/12 *Wijziging verordening ruimte, actualisatie-1*

Voorstel op het gebied van mobiliteit en financiën

Nummer:

15/12 *Kredietaanvraag voor het project Noordoostcorridor 2012-2014*

Voorstellen op het gebied van cultuur en samenleving

De nummers:

23/12 *Verwerving en ontwikkeling Klooster Mariadal te Roosendaal vanuit het investeringsprogramma grote erfgoedcomplexen*

24/12 *Verwerving en ontwikkeling industrieel erfgoed de Dongecentrale vanuit het investeringsprogramma grote erfgoedcomplexen*

Voorstel op het gebied van ecologie en handhaving

Nummer:

26/12 *Vaststelling ontwerp-wijzigingsbesluit gemeenschappelijke regeling Parkschap Nationaal Park de Biesbosch*

V Vragenuurtje

VI Sluiting

VERGADERING VAN

PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT

OP VRIJDAG 11 MEI 2012

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, Commissaris van de Koningin

Griffier: mw. drs. C.J.M. Dortmans

Volgens de presentielijst zijn 52 leden aanwezig, te weten:

mw. Kerkhof-Mos, mw. Van Extel-van Katwijk, Van Gruijthuijsen, ing. Van Lopik, mw.mr. Geeraedts, Kouthoofd, Koevoets, mw. Frijters-Klijnen, mw.drs. Klitsie, Altundal MIB, mw. Lestrade-Brouwer, Krol, mw. Roozen, ir. Hageman, drs. P. Smeulders, Van den Berg, mw.drs. Van der Kammen, Kap, drs. Van Vugt, mw. Kardol, mw.drs. Prins-Afman, Dol, Verhees, Van der Staak, Heijmans, mw. Arts, mw. Zwijnenburg-van der Vliet, mw. Knoet-Michels, Wagemakers, Van Liempd, drs. Burger Dirven, mw. Spierings, Van Hattem, mw.drs. Slegers, mw.drs. Wijnands, Ten Harmsen van der Beek, Kuijken MSc, ing. Van Agtmaal, mw.mr. Tsoutsanis-van der Koogh, drs. Brenninkmeijer, drs. Leenders, S. Smeulders MA, mw. Tetteroo, Bouwman, mw.mr. Aarts-Engbers, Wijers, Kerkhoff, mw.ing. Aarts-van de Loo, mw.mr. Keijzers-Verschelling, ir. Van der Wel, mw. Brunklaus en mw. Van Iersel.

Afwezig is 3 leden: mw. Oomen-Peeters, Vissers en Van Vught.

De voorzitter opent om 09.30 uur de vergadering en verzoekt allen te gaan staan voor een moment van stilte.

De *voorzitter*: Dames en heren. Fijn dat u er allemaal weer bent. Het wordt naar het zich laat aanzien een lange vergaderdag. Er staat veel op de agenda en daarom hanteren wij een behoorlijk strikt regime van spreektijdtoewijzing. Ik vraag u allen daarvan kennis te nemen en vandaag zo kort mogelijk te zijn.

Ik heet uiteraard ook de gasten op de publieke tribune van harte welkom. Het gaat naast onze vaste gasten om leden van de afdeling van de VVD in Oosterhout. Die zijn hier op uitnodiging van de heer Wijers. Verder zijn er nog enkele individuele gasten waaronder Louise, de dochter van de heer Ten Harmsen van der Beek. Fijn, Louise, dat je komt kijken naar je vader.

De heer Wijers heeft de gasten ontvangen. Ik wens u allen een heel mooie tijd in ons provinciehuis toe.

Ik stel even de agenda aan de orde. Wij hebben de behandeling van de erfgoedcomplexen naar voren gehaald in verband met andere agenda-eisen van de vandaag jarige gedeputeerde mevrouw Van Haaften. Er zal vandaag ruim gelegenheid zijn om haar te feliciteren.

(Applaus).

De *voorzitter*: Voor het vragen-uurtje zijn vragen ingediend over de bouwstop, de lopende zaken en de geiten. Wij hebben met de indiener afgesproken om deze vragen te betrekken bij de behandeling van de Verordening ruimte die vandaag ook op de agenda staat.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voorzitter! Dat is juist. In overleg met de griffie is afgesproken dat deze vragen aan de orde komen bij de behandeling van de wijziging van de Verordening ruimte. Wij hadden echter wel enige aarzeling. De wijziging van de Verordening ruimte 2012 staat op zichzelf en heeft niets te maken met de nieuwe verordening. Daarom wilden wij het apart doen. Omdat het gaat over de thematiek van de verordening en het door dezelfde gedeputeerde wordt behandeld, hebben wij toegestemd.

De voorzitter: Zeer veel dank, mijnheer Wagemakers.

Een aantal leden wil een motie vreemd aan de orde van de dag indienen.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! D66 wil samen met een groot aantal andere fracties een motie vreemd aan de orde van de dag indienen. Die motie heeft betrekking op de ondergrond.

De voorzitter: Door de leden mw. Spierings, mw. Knoet-Michels, mw. Brunklaus, Van der Wel, Van der Staak, Kerkhoff, Burger-Dirven, Kap en Krol wordt de volgende motie vreemd aan de orde van de dag voorgesteld.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 11 mei 2012, overwegend dat:

- *de ondergrond veel potenties heeft zoals grondstoffenbron, energiebron, transport (kabels en (buis)leidingen), buffer van energie en opslagplaats van stoffen en gassen;*
- *Provinciale Staten Noord-Brabant willen dat het gebruik van de ondergrond duurzaam is;*
- *de Agenda van Brabant een sterke focus legt op het vestigings- en leefklimaat van Brabant;*
- *de ondergrond, onder andere vanwege de levering van hoge kwaliteit grondwater, een belangrijke vestigingsfactor is voor diverse industrieën;*
- *de ondergrond de basis vormt voor het leefklimaat en de kwaliteit van water;*

constaterend dat:

- *de provincie Noord-Brabant geen volledig overzicht heeft van hetgeen momenteel in de ondergrond aanwezig is;*
- *de provincie Noord-Brabant niet altijd een samen-*

hangend beleid of afwegingskader voor activiteiten in de ondergrond in relatie tot de bovengrond kent;

- *er soms ad hoc gereageerd is op initiatieven van derden voor activiteiten in de ondergrond;*
- *de Brabantse waterpartners zich op de Werkconferentie Waardevol Water gehouden op 16 september jl. in grote meerderheid hebben uitgesproken voor meer provinciale regie op activiteiten in de ondergrond;*
- *de Provinciale Omgevingscommissie Noord-Brabant in haar 'Advies inzake de Ontwerp Derde wijziging PMV inzake de bescherming industriële winningen voor menselijke consumptie' aan GS adviseert om voor te sorteren op de in voorbereiding zijnde Rijksstructuurvisie voor de ondergrond door het opstellen van een Brabants visiedocument voor de ondergrond;*

verzoeken Gedeputeerde Staten een inventarisatie te maken van het beleid voor de ondergrond en de verdeling van verantwoordelijkheden teneinde te kunnen vaststellen of het huidige beleid voor de ondergrond voldoende is om:

- *het duurzame gebruik van de ondergrond te waarborgen;*
- *de provinciale belangen, waaronder de kwaliteit van water en het vestigings- en leefklimaat, te borgen;*
- *activiteiten van derden te kunnen beoordelen, en gaan over tot de orde van de dag."*

De voorzitter: Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M1.

Door de leden Kap en Van der Wel wordt de volgende motie vreemd aan de orde van de dag voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 11 mei 2012, constaterende dat:

- *de provincie Noord-Brabant momenteel op het dienstenplein een ov-chipkaartoplader heeft staan die niet voor bezoekers bedoeld is;*
- *deze automaat bovendien tijdelijk is geplaatst en binnenkort verdwijnt;*

overwegende dat:

- *het leeuwendeel van de ov-reizigers gebruik maakt van de ov-chipkaart;*
- *zowel werknemers als bezoekers van de provincie Noord-Brabant eenvoudig hun chipkaart moeten kunnen opladen;*
- *de provincie Noord-Brabant het goede voorbeeld moet geven om het gebruik van het openbaar vervoer te*

*vergemakkelijken en het daarmee te stimuleren;
dragen Gedeputeerde Staten op:*

- *te voorzien in een structureel ov-chipkaartoplaadpunt en deze te plaatsen op een locatie die ook voor bezoekers zichtbaar en toegankelijk is,
en gaan over tot de orde van de dag."*

De voorzitter: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M2.

Door de leden Kap en mw. Spierings wordt de volgende motie vreemd aan de orde van de dag voorgesteld:

*"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering
bijeen op 11 mei 2012,
constaterende dat:*

- *de financiële middelen momenteel zeer beperkt zijn waardoor de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur onder druk staat;*
- *het mogelijk is op grond van provinciale subsidie-regelingen tijdelijke natuur aan te leggen;*

overwegende dat:

- *een herbezuiniging op de beperkte financiële middelen noodzakelijk is en dat deze zo doelmatig mogelijk moeten worden ingezet zodat belastinggeld niet verdampt;*
- *tijdelijke natuur een minimale bijdrage levert aan de totstandkoming van ecologische waarden;*
- *het accent behoort te liggen op structurele natuur in plaats van tijdelijke natuur;*

dragen Gedeputeerde Staten op:

- *de mogelijkheden om tijdelijke natuur aan te leggen in alle subsidieregelingen te schrappen;*
- *het vrijgekomen geld in te zetten ten behoeve van de Ecologische Hoofdstructuur,
en gaan over tot de orde van de dag."*

De voorzitter: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M3.

De heer Verhees (VVD): Voorzitter! Samen met de fracties van het CDA en de PVV dienen wij een motie vreemd aan de orde van de dag in over handhaving van de nulloptie wilde zwijnen in het Leenderbos.

De voorzitter: Door de leden Verhees, Kerkhoff en Kuijken wordt de volgende motie vreemd aan de

orde van de dag voorgesteld:

*"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering
bijeen op 11 mei 2012,
constaterende dat:*

- *de faunabeheereenheid Noord-Brabant op 2 november 2011 een additionele ontheffing voor het reguleren van de wilde zwijnen door middel van de één-op-één-beheersmethode en het gebruik van de restlichtkijker heeft aangevraagd;*
- *deze aanvraag gebaseerd is op het door Gedeputeerde Staten goedgekeurde faunabeheersplan Noord-Brabant en het door Staatsbosbeheer opgestelde plan van aanpak;*
- *de faunabeheereenheid van mening is dat een ontheffing voor de restlichtkijker en de één-op-éénbeheersmethode toegestaan is;*
- *het huidige beleid uitgaat van de nulloptie;*
- *dit ook is vastgelegd in afspraken met het bedrijfsleven in het akkoord diergezondheidsfonds 2010 en het niet correct nakomen van deze afspraak financiële gevolgen zal hebben voor de overheid bij het uitbreken van besmettelijke ziekten die vallen onder de Veewet;*

overwegende dat:

- *het huidig geldende beleid, vastgelegd in goedgekeurde beheersplannen en overeenkomsten, onverkort met alle daarvoor beschikbare middelen moet worden uitgevoerd;*
- *er nog steeds geen beslissing is genomen op de aanvraag van de faunabeheereenheid van 2 november 2011;*
- *de gemeente Heeze-Leende in haar brief aan GS van 22 maart jl. stelt dat zij zeer negatieve gevolgen verwacht voor haar omvangrijke recreatieve en toeristische sector als gevolg van een uitdijende populatie wilde zwijnen;*
- *uit onderzoek door Alterra is vast komen staan dat de aanwezige dieren in het Leenderbos geen natuurlijk verspreide populatie is;*
- *de veterinaire autoriteiten in overleg met de buurlanden België, Luxemburg en Noordrijn-Westfalen hebben vastgesteld dat het insleeprisico van dierziekten door wilde zwijnen nog altijd aanwezig is en dat steun zal worden gegeven aan maatregelen die bestrijding van de wilde zwijnen kunnen vergemakkelijken;*
- *de schade voor de Brabantse economie en werkgelegenheid bij het uitbreken van besmettelijke dierziekten zeer groot kan zijn (totale kosten varkenspest 1997 €5.2 mld.);*
- *in de brief van EL&I van 16 mei 2011 aan het PVV wordt gesteld dat "De provincies waar wilde zwijnen voorkomen, lessen hebben getrokken uit het bestuurlijk*

overleg van 2 september 2010" en dat daar "de juridische uitleg van de Beneluxregelgeving op basis waarvan een ruimere inzet van instrumenten mogelijk gemaakt wordt om het nulstandbeleid te handhaven " aan de orde is geweest;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- 1. Om voor het zomerreces met een korte notitie te komen over de juridische mogelijkheden tot het nemen van additionele maatregelen ter handhaving van de nulloptie, inclusief het gebruik van restlichtkijkers en de één-op-één-methode;*
- 2. Daadwerkelijk uitvoering te geven aan de nulloptie voor wilde varkens, en daarvoor alle wettelijk toegestane middelen in te zetten,*

en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M4.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Wij dienen een motie vreemd aan de orde van de dag in om de jacht in het Leenderbos te stoppen zolang het onderzoek loopt.

De *voorzitter*: Door de leden Van der Wel, P. Smeulders, Krol en Kap wordt de volgende motie vreemd aan de orde voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 11 mei 2012, constaterende dat:

- er onderzoek loopt naar het inrichten van het Leenderbos als zwijnenleefgebied;*
- het doden en verjagen van zwijnen momenteel gewoon doorgaat en dat er roep is om intensivering van de jacht;*

overwegende dat:

- door het opjagen en doden van zwijnen een vertekend beeld ontstaat van het gedrag van de zwijnen, de plaatsen waar zij zich bij voorkeur ophouden en de landbouwpercelen die zij bezoeken;*
- passende maatregelen tot inrichting van een zwijnenleefgebied gebaseerd zouden moeten zijn op de natuurlijke leefsituatie van de dieren;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- gedurende de onderzoeks- en aanlooffase naar het ontwikkelen van een leefgebied voor zwijnen in het Leenderbos geen jacht op zwijnen toe te staan,*

en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M5.

De heer *Van Hattem* (PVV): Voorzitter! Ik heb nog een motie vreemd aan de orde van de dag over het intensiveren van handelsbetrekkingen met Israël.

De *voorzitter*: Door het lid Van Hattem wordt de volgende motie vreemd aan de orde van de dag voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 11 mei 2012,

constaterende dat:

- Brabant een vooraanstaande innovatieve hightech regio in de wereld is en op dat gebied nog grote ambities heeft;*
- dat Israël een leidende rol speelt op het gebied van Research & Development (R&D) in de wereld. Zo beschikken multinationals als Intel, IBM en Motorola over R&D centra in Israël;*
- Israël al jarenlang bijna 5% van het BNP besteedt aan R&D en daarmee wereldwijd koploper is;*
- de R&D-ontwikkelingen in Israël breed georiënteerd zijn, variërend van softwareontwikkeling tot agrofood-ontwikkeling ten behoeve van de mondiale voedselzekerheid;*
- Brabant internationaal zeer actief is om de handelsbetrekkingen te versterken, onder andere met BRIC-landen als China en India;*
- vanuit deze BRIC-landen grote belangstelling bestaat voor Israëlische technologie;*
- dat Israëlische bedrijven zeer concrete belangstelling tonen om investeringen te doen in de R&D-mogelijkheden in Brabant, zoals het Life Sciences Park in Oss;*
- de mogelijke vestiging van het Israëlische farmaceutische bedrijf Pluristem op het Life Sciences Park in Oss maar liefst ruim 400 nieuwe banen kan opleveren;*

overwegende dat:

- er uitgelezen economische kansen liggen voor Brabant vanuit het Israëlische bedrijfsleven op het gebied van R&D;*
- de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) reeds de eerste contacten heeft aangeknoopt met Israëlische bedrijven;*

- *het intensiveren van handelsbetrekkingen met Israël in het belang is van Brabant;*
roepen Gedeputeerde Staten op,
- *in het belang van de innovatieve Brabantse hightech economie de handelsbetrekkingen met Israël met prioriteit te intensiveren,*
en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M6.

Voor het vragen uur zijn er twee vragen ingediend. Op de eerste plaats van de heer Kerkhoff over de transitie jeugdzorg in het gemeentelijke domein en op de tweede plaats vragen van de fractie van de PVV over de grondwaterbelasting.

Zijn er nog anderen die in dit verband iets willen toevoegen?

De heer *Kouthoofd* (VVD): Voorzitter! Wij willen voorstellen de twee erfgoedcomplexen gezamenlijk te behandelen.

De *voorzitter*: Dat is ook ons voorstel. Wij zullen uiteraard afzonderlijk over de voorstellen besluiten, maar in de spreektoewijzing is voorzien in een geïntegreerde behandeling van deze twee onderwerpen.

Nummer 27/12

Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van 20 januari 2012

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

Nummer 28/12

Ingekomen stukken

De ingekomen stukken worden afgedaan conform het voorstel van de griffier.

De *voorzitter*: Er zijn vandaag geen hamerstukken. Bij alle voorstellen is door een of meer fracties gevraagd het woord te mogen voeren.

Nummer 23/12

Verwerving en ontwikkeling Klooster Mariadal te Roosendaal (investeringsprogramma erfgoedcomplexen)

Nummer 24/12

Verwerving en ontwikkeling industrieel erfgoed de Dongecentrale (investeringsprogramma erfgoedcomplexen)

De heer *Kouthoofd* (VVD): Voorzitter! Voor ons liggen de voorstellen om over te gaan tot verwerving en ontwikkeling van Klooster Mariadal te Roosendaal en de Dongecentrale in de gemeente Geertruidenberg vanuit het investeringsprogramma grote erfgoedcomplexen. De VVD heeft in de commissie al aangegeven dat het college van GS in de onderliggende stukken duidelijk heeft gemaakt dat deze aankopen voldoen aan de kaders die we daarvoor eerder hebben vastgesteld. De VVD stemt dan ook in met de verwerving en ontwikkeling van beide complexen en feliciteert GS met de eerste aankopen in het kader van het investeringsprogramma. Het doet ons deugd dat de Essentgelden nu eindelijk ingezet kunnen gaan worden voor dit programma.

Dat laat echter onverlet dat wij, net als andere partijen, twijfelen of we met de gekozen werkwijze voldoende recht kunnen doen aan de wens van Provinciale Staten om integraal afwegingen te kunnen maken in het dossier.

Wat ons betreft is hier nog een weg te gaan voor GS en PS, waarin we moeten zoeken naar het optimale proces. Wij vinden de halfjaarlijkse verkenningen en voortgangsrapportages de aangewezen momenten om de kaders te evalueren. Om daar een voorschot op te nemen, hebben wij in de commissie aandacht gevraagd voor de wijze waarop wij als PS dit proces kunnen blijven toetsen vanuit onze controlerende rol. Daarop heeft de gedeputeerde in bijlage PS 23/12 C bij dit Statenstuk aangegeven de door ons gevraagde aandachtspunten toe te zeggen.

Dit betreft ten eerste het opnemen van een

overzicht in de halfjaarlijkse rapportage van alle aanvragen en daarbij aan te geven of zij zijn afgevalen, aangehouden of geaccepteerd. Verder zal bij volgende aankopen de risicoanalyse in een handig uniform format worden aangeleverd, zodat PS in één oogopslag kunnen zien in welke mate een project voldoet aan de gestelde kaders.

Wij menen dat met deze aanvullingen voor het vervolgproces, PS in staat zullen zijn de investeringen beter te beoordelen en de projecten onderling te vergelijken. Wij stellen het op prijs dat de gedeputeerde de aandachtspunten van de VVD expliciet heeft benoemd in de bijlage.

Het investeren in de grote erfgoedcomplexen biedt kansen. Een van die kansen betreft het concept 'Energy Centre' dat in de gemeenteraad van Geertruidenberg brede steun heeft. Dit concept behelst een integrale benadering van het gebied. Daar doen zich kansen voor om het gebied te profileren op het gebied van leisure en vrijetijdseconomie. Dat draagt bij aan het leef- en vestigingsklimaat. In bijlage 24/12C zegt de gedeputeerde toe dit idee mee te nemen. Omdat wij deze formulering iets te vrijblijvend vinden, dienen wij samen met de fracties van GroenLinks en de PvdD een motie in. Mevrouw Brunklaus van de fractie GroenLinks zal deze straks indienen.

Wij beseffen dat de investeringen in de grote erfgoedcomplexen een lastige uitdaging vormen. Zij bevinden zich op het snijvlak tussen vastgoedontwikkeling met dito risico en het provinciaal belang voor het behoud van cultureel erfgoed. Dit zijn de eerste twee projecten in een reeks. Wij zullen het proces nauwlettend blijven volgen.

De heer *Brenninkmeijer* (CDA): Voorzitter! De beide voorliggende voorstellen zijn wat het CDA betreft om zeer uiteenlopende redenen uitdagend, complex, maar ook zeker niet zonder risico. Het CDA hecht groot belang aan de inzet van de provincie om dergelijke monumentale Brabantse erfgoedcomplexen te behouden en een tweede leven te geven. Niet het overeind houden van bergen stenen en staal staat centraal, maar juist het functioneel hergebruik van complexen met een lange geschiedenis. Te vaak zijn in het verleden te veel van dit soort religieuze en industriële

complexen met een schat aan ervaring ondoordacht onder de slopershamer verdwenen.

Niet ter discussie staat dat we als politiek hiervoor onze verantwoordelijkheid moeten nemen en Brabant met een deel van de Essentgelden iets van de oude glans kunnen teruggeven. We moeten echter wel realistisch blijven. We kunnen niet alles aanpakken; we kunnen niet zomaar elk risico accepteren en we kunnen het als provincie zeker niet alleen.

Wij willen over een aantal jaren met trots kunnen vaststellen dat veruit het grootste deel van de aangepakte complexen inderdaad een tweede leven heeft gekregen en weer op eigen kracht vooruit kan. Een tijdelijke provinciale steun in de rug om dat te bereiken, is in dat verband zeker op zijn plaats, maar ook weer niet tot elke prijs.

Het kloostercomplex Mariadal valt volledig binnen de aanpak van het grondontwikkelbedrijf. Wij vinden dat voldoende is onderbouwd dat de risico's van dit project zijn te overzien en kunnen instemmen met de overname.

Het complex Dongecentrale valt volledig buiten de scope van het grondontwikkelbedrijf. De aanpak hiervan komt volledig ten laste van de inzet van de hiervoor bestemde Essentgelden. Wij kunnen instemmen met deze risicovolle participatie, maar we willen wel te zijner tijd een uitgewerkt ondernemingsplan zien, dat meer zekerheid biedt omtrent de toekomst van dit complex los van de provincie.

Ik rond af, voorzitter, met aan te geven dat wij de toekomstige voorstellen in deze investeringsagenda positief kritisch zullen blijven volgen. Wij doen een dringend beroep op uw college om bij de aanpak van volgende complexen zo mogelijk eerder de samenwerking met een geschikte partner aan te gaan in combinatie met een goed onderbouwde toekomstverwachting.

Adel verplicht. Anders gezegd, wie in aanzien bij het volk staat, moet ook aan de verwachtingen van het volk willen voldoen; in dit geval door zichtbaar succes te boeken. Dan zijn de Essentinvesteringen goed besteed en kunnen wij én generaties na ons daar terecht trots op zijn! Dank u wel.

Mevrouw *Roozen* (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik

kan u meedelen dat onze fractie instemt met de voorgenomen keuze van het college om de Dongecentrale en het klooster Mariadal aan te kopen. De informatie over de manier van aankopen en over welke risico's er aan verbonden zijn, was van dien aard dat wij als fractie op het voorstel van het college kunnen ingaan.

Ik wil graag iets uitvoeriger ingaan op het klooster in Roosendaal om onze instemming te motiveren. De voorgestelde manier van verwerven lijkt ons de juiste manier, omdat zo wordt voorkomen dat het kloostergebouw dat jaren lang een belangrijke plaats heeft ingenomen in de Roosendaalse samenleving, een bestemming zou krijgen die niet in overeenstemming is met de historische achtergrond. Het klooster en de religieuzen van Mariadal zijn maatschappelijk gezien van groot belang voor de gemeente Roosendaal. Het klooster werd nooit beschouwd als een onneembare vesting, maar was een gastvrij huis waar talrijke groepen werden ontvangen; variërend van de vieringen in de kapel tot vergaderingen en bijeenkomsten van diverse organisaties. Het zou te ver voeren om alles op te noemen wat er gebeurde. Onder andere om deze redenen zullen veel inwoners het toejuichen dat de provincie deze keuze gemaakt heeft, want die biedt de meeste kansen om het hele complex voor de Roosendaalers te behouden.

Er werd mij de laatste weken nogal eens gevraagd waarom ik zo enthousiast instemde met de keuze voor aankoop van Mariadal en of ik lid ben geweest van deze club. Ik ben wel lid geweest van de grote Franciscaanse familie en heb daar nog affiniteit mee, maar niet van Mariadal. Maar als inwoner van Roosendaal ben ik vanzelfsprekend betrokken bij de samenleving en wat er met het cultureel erfgoed gebeurt. Daarmee zijn wij in onze gemeente niet altijd zorgvuldig omgegaan en daarom ben ik blij dat daar nu verandering in komt.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voorzitter! Het gaat om twee heel mooie projecten. De reactie van VVD en CDA heeft mij verbaasd. Zij stemmen in met deze voorstellen maar willen wel een voortgangsrapportage van de plannen hebben. Dat is terecht

maar wij moeten ons wel realiseren dat wanneer wij hierin toestemmen, wij als mede-eigenaar volledig verantwoordelijk zijn.

Ik heb gehoord dat een aantal partijen geïnteresseerd is in Mariadal. Ik zou het echter anders gedaan hebben. Ik zou eerst de partijen rondom de tafel hebben gebracht en pas daarna zijn ingestapt.

De Dongecentrale is een heel ander verhaal. Ik heb daarover 24 vragen gesteld. Ik heb een heleboel informatie gekregen, namelijk 350 pagina's. Die heb ik niet allemaal bestudeerd maar ben er toch redelijk snel doorheen gegaan. Ik heb mij afgevraagd of het 5 december was of 11 mei. Waarom zeg ik dat? De provincie geeft €1,2 mln. en dat vind ik tamelijk ruimhartig. Het is gewoon een blanco cheque voor een project met een heel hoog risicogehalte. Er is een onderzoek verricht door bureau Tauw waaruit blijkt dat er sprake is van ernstige bodemverontreiniging. Ik wens de eigenaar heel veel succes toe, want als je ruim 11.000 m3 moet afvoeren, dan is dat heel wat werk en vliegen de miljoenen je daarbij om de oren. Er is ook sprake van een niet geringe asbestverontreiniging. In het rapport wordt een bedrag vermeld van €273.000. Dat komt voor rekening van BOEI. BOEI heeft dit project gekocht van Essent voor 1 euro. Essent heeft in zijn gulheid gezegd dat bedrag eventueel voor zijn rekening te willen nemen.

De *voorzitter*: Mijnheer Kerkhoff, u hebt nog een halve minuut.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Ik denk dat Essent erg blij is dat zij voor 1 euro hier vanaf is en de verantwoordelijkheid doorgeschoven heeft naar de nieuwe eigenaren.

Nogmaals, wij zijn niet tegen dit soort projecten, maar het moet wel te behappen zijn. Tegen de Dongecentrale zeggen wij nee. Wij vinden het niet verantwoord om er op deze wijze in te stappen.

De heer *Van Liempd* (PvdA): Voorzitter! Ik houd het zo kort mogelijk. Ik heb geen opmerkingen over Mariadal die nog niet gemaakt zijn, dus houd ik daarover verder mijn mond.

Wij hadden moeite met twee zaken bij de Dongecentrale. Dat betrof allereerst de optie tot sloop na 15 jaar. Dit is naar aanleiding van vragen van de PVV aangepast en daar zijn wij blij mee. Die hobbel is genomen.

Het tweede punt is de onbekendheid en het feit dat er nog geen concrete plannen liggen voor herontwikkeling. Daardoor is niet duidelijk of deze locatie inderdaad een reële herontwikkelingspotentie heeft. De gedeputeerde heeft in de commissie gezegd dat de provincie daarover niet gaat. Wij vinden het echter heel onverstandig om met oogkleppen op te zeggen: hier is het geld, zoek het maar uit en wij zien wel of er iets uitkomt. Wij laten ons graag overtuigen door de gedeputeerde dat de provinciale investering in deze centrale geen investering in leegstand is.

De in de motie gevraagde variant wordt onderzocht. Die heeft ook onze voorkeur. Wij vinden echter dat met dit soort moties open deuren worden ingetrapt en dat wij daarmee eigenlijk eens moeten ophouden.

Ik vraag de indieners van de motie of als het bedoeling is om daar een Leer- en Ontdekkingscentrum voor Energie te vestigen, het niet verstandiger is om die centrale aan Essent te laten. Zij hebben daar verstand van.

De heer *Hageman* (D66): Voorzitter! Wij zien het voorstel voor de verwerving en ontwikkeling van het klooster Mariadal en de Dongecentrale als een logisch voortvloeisel van de eerder vastgestelde beleidsstukken. Wij zien dat het karakter van beide complexen voldoende past binnen de uitgangspunten en we zijn tevreden dat de bijdrage van industrieel erfgoed ten opzichte van religieus erfgoed zo mooi fiftyfifty is.

Het is ook duidelijk dat er behoorlijke risico's kleven aan de herbestemming na herontwikkeling. Dat maakt dat een positief uitgangspunt van een revolverend inzetten van budget voor het Mariadal niet gegarandeerd is. Maar, zoals Mark Twain al schreef: voorspellen is moeilijk, vooral als het de toekomst betreft. Wij schatten de risico's dan ook in als acceptabel.

Zoals wij namens D66 ook al in de commissievergadering hebben aangegeven, zoeken wij wel

naar een maximaal maatschappelijk rendement van het beschikbare geld. Door de vastgestelde werkwijze van stapsgewijze aanschaf van complexen worden PS in hun mogelijkheden beperkt om een inschatting te maken van welke complexen in Noord-Brabant het meeste toevoegen aan de doelstellingen. Het kan dus zomaar zijn dat het geld dat nu in de onrendabele top gaat zitten, bij andere complexen een hoger maatschappelijk rendement zou hebben gehad. Deze inschatting is eigenlijk niet te maken.

Wij vragen de gedeputeerden of zij bereid zijn om het begrip maatschappelijk rendement van erfgoedcomplexen strakker te definiëren, waar mogelijk te kwantificeren en bij toekomstige besluitvorming mee te nemen.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Voorzitter! Ik behandel de twee complexen apart.

Wij vinden zeker dat het Mariadalcomplex een nieuwe bestemming verdient en behouden moet blijven in het centrum van Roosendaal. Het is echt goed dat de provincie de ontwikkeling in positieve zin wil beïnvloeden door over de bestemming na te denken en zo de mooie groene omgeving van het complex te beschermen tegen bebouwing.

Met de aankoop van het complex Mariadal in dit stadium heeft GroenLinks echter wel een probleem. Er zijn momenteel geen partners die mee willen investeren en de kar mee willen trekken naar een nieuwe toekomst voor het geheel. Noch de huidige eigenaar noch andere partijen durven nu een risico te nemen! Er zijn wel partijen die iets willen, maar een handtekening is nog niet gezet. Wij vinden dan ook dat het voorstel voor aankoop van het pand te vroeg komt om er positief over te kunnen besluiten. Wij vinden het geen goede zaak dat de provincie hier als projectontwikkelaar optreedt. Dat is gewoon geen taak van de provincie.

Wij hebben er geen moeite mee dat er in dit stadium al wel middelen gestoken worden in planvorming voor de doorstart van dit gebouw of in het onderhoud, noch dat de provincie mede ondersteunt om het gebouw in goede staat te houden totdat er echt met andere partners kan worden overgegaan tot aankoop. Nu al aankopen

zonder partners met alle risico's van dien, willen wij niet steunen. Het voorwerk is gewoon niet af in onze ogen. Wij roepen GS ten stelligste op om eerst betrouwbare partners erbij te halen en dan met het voorstel bij ons terug te komen.

De aankoop en de investering in de Dongecentrale steunen wij wel om de twee volgende redenen. De eerste reden is dat het gaat om een uniek gebouw met betekenis voor de gehele provincie. De tweede is dat er een betrouwbare, ervaren partner is met wie het project wordt ontwikkeld. Wij beseffen wel dat een invulling niet zomaar gevonden is voor zo'n uitgesproken gebouw. Wij vinden dat het ook niet zomaar ingevuld moet worden met allerlei functies. Dit rijksmonument leent zich heel goed voor een provinciebrede functie. Wij denken hierbij aan een Leer- en Ontdekkingscentrum voor Energie waar Brabanders kennis kunnen nemen van allerlei vormen van energie en informatie op kunnen halen over eigen energieopwekking, duurzame energie, enzovoort. Wij stellen ons hierbij voor dat Essent partner kan worden en dat die mede invulling geeft aan de herbestemming. Met de grote Amercentrale op de achtergrond kan deze invulling een extra dimensie krijgen. Met zo'n toekomst voor het gebouw vinden wij dat het gemeenschappelijke geld van de verkoop van Essent echt duurzaam ingezet wordt. Wij roepen GS in onze motie op om deze ideeën verder te onderzoeken en uit te werken voordat er naar andere functies wordt gezocht.

Voor alle erfgoedcomplexen geldt dat wij liever hebben dat er een aantal goed herbestemd en ontwikkeld worden dan dat er in veel verschillende panden en gebieden geld wordt gestopt. Waaraan begonnen wordt, moet goed worden afgemaakt.

De heer *Van Liempd* (PvdA): Wat wil GroenLinks nu? Wij hebben geld gekregen door de verkoop van Essent. Daarmee kopen wij nu een centrale van Essent. Wordt dat geld van de verkoop dan weer uitgegeven aan Essent om een centrale te kopen en openen wij een expositieruimte voor Essent?

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Voorzitter! Ik heb het niet over een expositieruimte maar over

een leer- en ontdekkingscentrum. Dat kan op allerlei manieren worden ingevuld. Ik geef een richting aan die het zou kunnen uitgaan. Dat heeft de gemeenteraad van Geertruidenberg ook uitgesproken. Het is aan GS om te bepalen hoe dat moet. Ik vraag het college te onderzoeken of de Dongecentrale deze functie kan krijgen. Het lijkt mij voor de hand liggen om daarbij Essent te betrekken die daar vlak in de buurt zit.

De heer *Van Liempd* (PvdA): Tot begin vorig jaar was Essent eigenaar van de Dongecentrale. Als zij daarmee iets had gewild, had Essent het zelf ook op deze manier kunnen doen.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Dat had natuurlijk gekund. Het gaat nu over grote erfgoedcomplexen. Wij willen die een nieuwe toekomst geven. Het zou het mooiste zijn als wij het geld kunnen inzetten voor iets waarnaar alle Brabanders kunnen komen kijken. Het is een moeilijk gebouw om te herbestemmen en ik vind dit er een uitgelezen functie voor.

De *voorzitter*: Door de leden mw. Brunklaus, Kouthoofd, Van der Wel en mw. Roozen wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 11 mei 2012, gehoord de gevoerde discussies over de vererving en ontwikkeling van de het industrieel erfgoed de Dongecentrale,
overwegende dat:

- *het van belang is dat monumenten die een rol hebben gespeeld bij de ontwikkeling van Brabant te behouden en op een goede manier te herbestemmen;*

van mening zijnde dat:

- *de Dongecentrale een bijzondere rol heeft gespeeld in de geschiedenis van Brabant;*
- *het energievraagstuk en het zoeken naar nieuwe vormen van energieopwekking een zeer actueel en complex thema betreffen waar veel mensen meer van willen weten;*
- *de Dongecentrale (met de Amercentrale op de achtergrond) een symbool is van energieopwekking;*
- *die functie benadrukt kan blijven in de nieuwe ontwikkeling en daarmee een echte meerwaarde heeft voor geheel Brabant;*

- *een kans biedt voor leisure en de vrije tijdseconomie in de regio, wat bijdraagt aan een aangenaam leef- en vestigingsklimaat;*

verzoeken het college van GS:

- *alles in het werk te stellen om de meest passende functie te vinden voor de herbestemming van de Dongecentrale, waarbij onderzocht dient te worden of de Dongecentrale een herbestemming kan krijgen als een Leer- en Ontdekkingscentrum voor Energie, en gaan over tot de orde van de dag."*

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M7.

De heer *Krol* (50PLUS): Voorzitter! Ik kan heel kort zijn. De Dongecentrale is en blijft gezien de locatie en de bevolkingsdichtheid aldaar in de ogen van de fractie van 50PLUS een moeilijk project. Het is echter ook een heel mooie uitdaging om de industriële geschiedenis van Brabant te koesteren. Na afloop van de commissievergadering hebben wij vragen gesteld over de eisen die de congregatie kan stellen aan de herbestemming van het klooster. Die zouden wel eens in strijd kunnen zijn met onze uitgangspunten. Die vragen zijn correct beantwoord. Op papier ziet het er goed uit, maar wij zijn toch niet helemaal gerust. Wij zullen het project blijven volgen, maar wij stemmen graag in met beide voorstellen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Ons burgerlid heeft het voorstel in de commissie uitgebreid besproken; zij heeft daar haar opmerkingen gemaakt en haar bezwaren geuit. Wij sluiten ons aan bij de vraag hoe krijg je de juiste partners mee in deze projecten. Voordat wij verregaande financiële stappen zetten, is het belangrijk te kijken welke partners er inderdaad mee willen doen. Wij steunen in dezen de opmerkingen van mevrouw Brunklaus. Wij vinden wel dat de provincie goede culturele erfgoedprojecten moet steunen of eventueel in bezit krijgen.

De heer *Kap* (OSN): Voorzitter! Wij juichen het toe dat onze provincie ook in deze moeilijke tijden geld investeert in cultuurhistorische complexen.

Wat ons betreft kan worden ingestoken op complexen met een moeilijke herbestemmingsfactor en/of zeer kostbaar zijn. Voor andere complexen staan wat ons betreft de gemeenten aan de lat.

Ik wil niet onvermeld laten dat het Rijk bij rijksmonumenten meer initiatief zou mogen ontplooiën.

Beide gemeenten zorgen voor ondersteunende werkzaamheden. Ik begrijp dat zij zelf ideeën hebben over het herbestemmen van deze complexen. Daar moeten wij naar luisteren, maar wij moeten voorkomen dat die tot onaanvaardbare vertraging leiden. Een nieuwe bestemming die beleids-economisch verantwoord is moet altijd het uitgangspunt zijn. Op deze wijze wordt kapitaal gegenereerd dat ervoor zorgt dat het monument op lange termijn in goede staat blijft.

Onze fractie juicht de investeringen toe. De risico's zijn inherent aan een dergelijke investering, maar aanvaardbaar. Wij zijn ook blij met de exit-strategie en met het feit dat de provincie bij de Dongecentrale gebruik maakt van de expertise van de BOEI (Nationale Maatschappij tot Behoud, Ontwikkeling en Exploitatie van Industrieel Erfgoed). Samen met D66 zijn wij van mening dat moeilijk te bepalen is welke complexen het meest bijdragen aan het maatschappelijk rendement. Het is niet ondenkbeeldig dat de middelen niet optimaal worden ingezet. Wij willen hierover graag een toelichting van de gedeputeerde.

Hoe dan ook, voorzitter, wij kunnen instemmen met de beide ontwerpbesluiten en willen graag op de hoogte gehouden worden van de vorderingen bij deze beide trajecten.

Mevrouw *Van Haften-Harkema* (GS;CDA): Voorzitter! Ik dank de Staten dat de goede discussie in de commissie hier niet wordt herhaald maar kort wordt samengevat en conclusies worden getrokken.

Er is door verschillende sprekers gevraagd hoe wij hiermee verdergaan. Ik vind het zeer terecht dat de commissie goede rapportages wil en dit traject nauwlettend wil kunnen volgen. Het is inderdaad nodig dat wij hier samen optrekken omdat wij de werkwijze steeds willen aanscherpen en verbe-

teren. Het is bijzonder plezierig dat wij dat gezamenlijk kunnen doen. De discussie die wij de afgelopen tijd gevoerd hebben, heeft ook al effect op waar wij mee bezig zijn. Wij spreken elkaar er steeds op aan om echt alert te zijn op die tweede kans, op een exploitabele herbestemming; een echte kans op een tweede leven zoals de heer Brenninkmeijer het heeft genoemd.

Ik wil in het vervolgtraject samen met u overleggen hoe wij het maatschappelijk rendement zodanig kunnen formuleren dat het stimulerend werkt voor het project: geen inperking maar een plus. Bij de projecten die nu in de verkenningsfase zitten, kijken wij steeds hoe wij proactiever kunnen handelen; niet alleen reageren op de vragen die hier worden neergelegd, maar ook zelf kijken hoe wij betere keuzes kunnen maken in wat wij wel en wat wij niet gaan doen. Het beeldverhaal zal daarbij een rol gaan spelen.

Ik meen dat de voorliggende keuzes heel goed zijn. Dat onderschrijft een meerderheid van de Staten ook. Het zijn mooie iconen van wat wij bedoelen met onze rol en van wat belangrijk is voor Brabant. Wij hebben van beide projecten de risico's in beeld gebracht en die zo open en goed mogelijk met de Staten gecommuniceerd. Wij hebben samen afgewogen of die risico's te overzien zijn, of wij die beheersbaar kunnen houden en kunnen beperken. Het college en de meerderheid van de commissie hebben geoordeeld dat de risico's te overzien en acceptabel zijn en dat zij horen bij dit traject.

Een van de belangrijkste risico's zit in het zoeken van die nieuwe bestemming. Wij wachten niet af welke nieuwe bestemmingen er komen. Wij zeggen niet: hier heb je geld, zoek het verder maar uit. Juist door nu een rol op te pakken in dit traject als eigenaar of als gedeeltelijke eigenaar zijn wij heel actief. Dat is de reden dat wij ons hiermee bemoeien. Wij willen partners zoeken met haalbare ideeën die leiden tot een exploitabele nieuwe bestemming.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voorzitter! Ik hoor wat de gedeputeerde zegt. Nogmaals, de essentiële vraag is of wij in vastgoed gaan, ja of nee. Met deze investeringen gaan wij in vastgoed, dat is nu

eenmaal zo. De provincie is een partij in dezen. Dan moeten wij het anders aanpakken. Dat moeten wij ons goed realiseren. Wij gaan er nu vrijblijvend in; wij wachten af; wij gaan met partijen onderhandelen. Ik vind dat niet de juiste aanpak. Wij moeten voor die tijd een bepaalde zekerheid hebben dat bepaalde partijen het zodanig kunnen ontwikkelen dat het rendement opbrengt. Met deze aanpak is dat absoluut niet het geval. Ik hoop dat wij dat bij volgende projecten veel beter zullen doen.

Mevrouw *Van Haften-Harkema* (GS;CDA): Wij gaan inderdaad in vastgoed. Dat is helemaal niet nieuw voor de provincie. Dat is ook de reden waarom het ontwikkelbedrijf van de provincie hierin een belangrijke rol speelt. Daar zit onze expertise. Wij zoeken ook steeds naar partners die daar nog expertise aan kunnen toevoegen. Wij werken binnen het ontwikkelbedrijf met een beheersstatuut dat heel duidelijke kaders geeft voor de functie van vastgoedontwikkelaar. Door het gebruik van het beheersstatuut aangevuld met de kaders die de Staten hebben gesteld voor dit specifieke programma over de erfgoedcomplexen, hebben wij heel duidelijke afspraken gemaakt over hoe om te gaan met het feit dat wij inderdaad risico lopen. Het is belangrijk dat de provincie actief is in het zoeken naar nieuwe functies die straks door nieuwe eigenaren kunnen worden opgepakt. Wij moeten vanaf het begin de gemeenten daarbij betrekken. Daarom zitten de brieven van de gemeenten in het dossier. Zij zijn nodig om ontwikkelingen mede mogelijk te maken. Wij hebben het eigenaarschap nodig om verschil te kunnen maken bij het aansturen of het behoud van het cultureel erfgoed. Vandaar dat er per monument verschil kan zijn in het moment waarop wij instappen en gaan sturen opdat zij geen speelbal worden van marktbevingen. Wij willen juist de stabiele rol spelen van beschermer van het monument en van uitdager voor nieuwe ontwikkelingen.

Wij hebben in de commissie gesproken over wat er met motie M7 wordt gevraagd. Ik heb toegezegd dat dit voorstel dat ook in de gemeenteraad van Geertruidenberg aan de orde is geweest, natuurlijk

zal worden meegenomen. Op dit moment vind ik die motie niet nodig. Hierbij hoort de O van overbodig. Bij het beoordelen van al die ideeën staat voorop dat die leiden tot een exploitabele nieuwe bestemming. Het gaat niet alleen om de vraag of een idee goed is, maar vooral om de vraag of het straks zijn eigen broek kan ophouden. Daarvoor moeten wij nog het nodige huiswerk verrichten. Wij zullen dat graag doen. Ik heb aangegeven hoe wij elkaar op de hoogte zullen houden en hoe wij hierin verder samen optrekken. Ik dank de Staten voor hun positieve reactie op het voorstel.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! Ik wil een enkele opmerking maken tegen mevrouw Brunklaus. In haar optiek is de aankoop te vroeg. Zij vindt dat wij eerst met marktpartijen aan de gang moeten gaan. Ik wijs er nogmaals op dat de biedingen van de partijen die zich tot nu toe gemeld hebben, zich niet verhouden tot ons aanbestedingsbeleid dan wel dat die biedingen niet conform de gedachten over de ontwikkeling van Mariadal zijn. Dit punt is in een extra voorlichtingsavond aan de orde geweest.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Voorzitter! Ik was bij die avond aanwezig en heb toen vragen gesteld. Er is toen inderdaad een aantal mogelijke partners genoemd, maar dat was in mijn optiek nog erg vaag. Daarom zeg ik dat het te vroeg is. Het is niet zeker dat zij een handtekening gaan zetten. Dit traject loopt al heel lang. Verschillende partijen die er destijds mee bezig waren, hebben zich teruggetrokken. Dat was in de tijd voor het voorstel van de provincie. De opmerking van de gedeputeerde klopt, maar de handtekeningen zijn niet hard. Dat is mijn punt.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Correct, voorzitter. Dat is ook de reden waarom het college voorstelt op deze wijze met het complex om te gaan.

De *voorzitter*: Bestaat er bij een van de woordvoerders behoefte aan een tweede termijn?

De heer *Van Liempd* (PvdA): Voorzitter! Blijkbaar is

het niet mogelijk om meer garanties te krijgen voor die herontwikkelingen dan wat er nu in de stukken staat. Is de gedeputeerde bereid om ons goed op de hoogte te houden en jaarlijks te informeren, zodat de Staten indien nodig kunnen bijsturen, eventueel ook op de exploitatie?

Ik ben blij dat ook de gedeputeerde de motie overbodig vindt. Ik begrijp ook dat er wel onderzoek in deze richting wordt gedaan. Als bij de uitwerking hiervan de rol van Essent weer groter wordt, vraag ik de gedeputeerde daarop heel scherp te zijn. Het kan immers op een gegeven moment een dubieus gehakketak worden met Essent.

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Voorzitter! Ik beantwoord de vraag over rapportages volmondig met ja. Wij hebben afgesproken dat er twee keer per jaar een rapportage naar de commissie komt, tegelijk met het boek waarin staat met welke verkenningen wij bezig zijn, zodat iedereen op de hoogte is. Mocht tussentijds de situatie zich voordoen dat wij op de een of andere manier moeten opereren buiten de kaders die de Staten hebben gesteld, dan komen wij apart naar de Staten toe. Als wij bijvoorbeeld een exitstrategie eerder moeten inzetten dan wij gedacht hadden, of als wij kansen zien om met een iets andere inzet van middelen het wel voor elkaar te krijgen, komen wij altijd bij u terug. In de halfjaarlijkse rapportages kunnen wij ook aangeven hoe het staat met de projecten van de volgende fase, of het de goede kant opgaat bij herbestemming en vinden van nieuwe eigenaren.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Voorzitter! Wij hebben erg ons best gedaan om in onze motie de essentie duidelijk te maken. In de commissie is het onderwerp genoemd, maar hebben GS niet echt een duidelijke reactie gegeven. In de memorie van toelichting ook niet. Wij vinden nu de toezeggingen hard genoeg. Wij zullen het natuurlijk volgen, maar trekken nu de motie in.

De *voorzitter*: Aangezien motie M7 is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp meer uit van de beraadslaging.

In stemming komt Statenvoorstel 23/12.

De heer *Kouthoofd* (VVD): Voor.

De heer *Breninkmeijer* (CDA): Voor.

Mevrouw *Roozen* (SP): Voor.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voor.

De heer *Van Liempd* (PvdA): Voor.

De heer *Hageman* (D66): Voor.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: De fractie van de PvdD is afwezig. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van GroenLinks tegen dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

In stemming komt Statenvoorstel 24/12.

De heer *Kouthoofd* (VVD): Voor.

De heer *Breninkmeijer* (CDA): Voor.

Mevrouw *Roozen* (SP): Voor.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Tegen.

De heer *Van Liempd* (PvdA): Voor.

De heer *Hageman* (D66): Voor.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV tegen dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

Nummer 04/12

Gedragscode integriteit Noord-Brabant 2012 en Reglement Commissie Integriteit Noord-Brabant

De *voorzitter*: Slechts enkele leden hebben bij dit voorstel spreektijd aangevraagd.

De heer *Van Lopik* (VVD): Voorzitter! De VVD-fractie complimenteert de commissie Integriteit met het goede werk dat zij heeft verricht. Integriteit zit tussen de oren van de mensen. Voor de Staten geldt de gedragscode dan ook als leidraad als er zich problemen zouden voordoen. Bij onze Staten is dat bewustzijn aanwezig gezien de betrokken vragen in de commissie EZB, de Memorie van Antwoord en de reacties naar aanleiding van de workshop integriteit.

Wij stemmen in met de gedragscode integriteit Noord-Brabant 2012.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Er wordt in dit huis al jaren gewerkt aan integriteit. Dat gebeurde de afgelopen Statenperiode op een manier waarin ik mij beslist niet kon vinden. Het voordeel van een grotere fractie is dat je taken waar je niets voor voelt, kunt delegeren. Ik weet niet in hoeverre dat integer genoemd kan worden, maar ik heb deze discussie doorgeschoven naar mijn fractiegenoten. Van hen heb ik begrepen dat het deze keer wel een goed traject geweest is. Ik complimenteer de voorzitter en de leden van de werkgroep hiermee. Wij gaan dan ook akkoord met het voorstel.

In de commissie heb ik aangegeven dat ik in de Staten nog enkele opmerkingen wilde maken in relatie tot deze integriteitscode. Bij de vorige trajecten had ik moeite met de nogal absolutistische opvatting over het begrip integer. Je bent integer of je bent het niet. Er was geen ruimte voor discussie over het concept integriteit als van plaats,

tijd en persoon, dus van de situatie afhankelijk fenomeen. Dat is in deze werkgroep enorm verbeterd. Uiteindelijk is een volledig integere overheid conform het klassiek Weberiaanse model een inflexibele, inefficiënte en daarmee inhumane overheid. Regels en procedures worden dan een doel op zichzelf. De moderne burger wil een flexibele overheid die op kansen, mogelijkheden en nieuwe ontwikkelingen kan inspelen. Dat vraagt een ander soort ambtenaar en ook een ander soort bestuurder. De lessen van Ron Niessen, bijzonder hoogleraar Ien Dalesstoel, zijn voor mij nog steeds leidend: bij integriteit gaat het uiteindelijk om de houding. Dit staat ook goed verwoord in de Memorie van Antwoord van de voorzitter van de werkgroep. Regels zoals vastgelegd in de gedragscode zijn een belangrijk hulpmiddel bij de bepaling van ons gedrag, maar ons gedrag en ons handelen zijn beter naarmate wij minder regels nodig hebben. In de deugdethische benadering gaat het niet om een grens te bepalen waarbinnen het handelen moet blijven, maar om een maat te vinden voor het verlangen dat onder het handelen ligt. In die zin is het aannemen van een geschenk van €50,10 niet van doorslaggevend belang. Het gaat erom wat mensen doen aan hun verlangen geschenken aan te nemen oftewel aan hun hebberigheid.

Wat ik lastig vind in de uitwerking van de gedragscode zit meer in de koppeling van kernwaarden en regels.

De *voorzitter*: Mevrouw Lestrade, uw spreektijd is eigenlijk om. Ik geef u de mogelijkheid om nog één zin uit te spreken.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Wat ik lastig vind in de uitwerking van de gedragscode zit hem meer in de koppeling van kernwaarden en regels. Waar komen de kernwaarden dienstbaarheid en onafhankelijkheid gekoppeld aan regel 3.5, overeen met de vrijheid van meningsuiting van een twitterende gedeputeerde? Ik ga akkoord met de suggestie van de werkgroep om die casus in een volgende sessie te bespreken. Ik zeg tegen de voorzitter dat het plezierig zou zijn als Ron Niessen of Paul van Tongeren een lezing of een

workshop voor onze Staten zou houden.

De *voorzitter*: Ik kijk even of de voorzitter van de werkgroep, mevrouw Zwijnenburg, wellicht de behoefte heeft om hierover nog een enkel woord te zeggen.

Mevrouw *Zwijnenburg-van der Vliet* (VVD): Voorzitter! Ik neem als voorzitter van de werkgroep graag de complimenten in ontvangst maar deel deze meteen weer uit aan de leden van de werkgroep, aan de ambtelijke ondersteuning en aan alle leden van PS die een bijdrage hebben geleverd tijdens de workshop.

Ik zal het voorstel van de fractie van D66 om een aparte workshop voor PS-leden te organiseren overdragen aan de nieuwe commissie Integriteit. Het onderwerp "een twitterende gedeputeerde" waarover mevrouw Lestrade spreekt, hebben wij niet besproken in de werkgroep. Wij zullen dat op gepaste wijze behandelen.

De *voorzitter*: Mevrouw Zwijnenburg, ik wil u namens alle leden van deze Staten bedanken voor het werk dat u op dit belangrijke onderwerp heeft gedaan. Het resultaat mag er zijn.

De heer *Krol* (50PLUS): Voorzitter! Ik had gevraagd of ik over één zinnetje iets mocht zeggen. Ik kan dat vanaf mijn plaats doen.

Er is een zinnetje in het voorstel, waarop ik erg lang heb zitten kauwen: "Op een politiek ambtsdrager moet men kunnen rekenen, die houdt zich aan zijn afspraken." Ik heb overwogen hierop een amendement in te dienen, maar dat leek mij een beetje flauw vanwege al het werk dat de commissie heeft verricht. Als wij kunnen afspreken, dat wij elkaar daarop moeten kunnen aanspreken – dat hoeft niet altijd en plein public – zijn wij voor de rest heel erg gelukkig met deze gedragscode.

De *voorzitter*: Dank u wel, mijnheer Krol. Uw woordvoering was mij niet gemeld. Excuus. Uw punt is gemaakt.

Het voorstel bevat twee besluiten. Er vinden dus twee stemmingen plaats. Het is een belangrijk

onderwerp. Het blijft bij ons in een nieuwe vorm met een nieuwe commissie dankzij het uitstekende werk van mevrouw Zwijnenburg en haar commissie.

In stemming komt de gedragscode integriteit: herzien ontwerpbesluit I 04/12 E.

De heer *Van Lopik* (VVD): Voor.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voor.

De heer *Heijmans* (SP): Voor.

De heer *Dol* (PVV): Voor.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat dit besluit met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt het Reglement Commissie Integriteit: ontwerpbesluit II 04/12 B.

De heer *Van Lopik* (VVD): Voor.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voor.

De heer *Heijmans* (SP): Voor.

De heer *Dol* (PVV): Voor.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat dit besluit met algemene stemmen is aangenomen.

Ik stel voor meteen door te gaan met het volgende onderwerp. Of had u gerekend op een kopje koffie? Nee, dan beginnen wij nu met de behandeling van het Economisch Programma Brabant.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Uiteraard leg ik mij neer bij uw voorstel. Als u de eerste termijn wil doen, dan wordt het wel erg laat voor koffie. Ik zou u willen vragen na een halfuurtje te schorsen.

De *voorzitter*: Ik had precies hetzelfde idee. Voor de eerste termijn staat 53 minuten spreektijd. Ik zal kijken wanneer er een goed moment is om te schorsen. Geeft u gerust een seintje wanneer de koffie lonkt.

Nummer 18/12

Economisch Programma Brabant

De heer *Van Gruijthuijsen* (VVD): Voorzitter! Vandaag nemen wij een besluit over de marsroute waarlangs de komende jaren de economische ambities in daden worden omgezet. De ambitie om in 2020 tot de Top 5 van Europese kennis- en innovatieregio's te horen, ondersteunen wij als VVD fractie van harte. De regionale economie is een kerntaak van de provincie en wij zien een bloeiende economie als essentiële voorwaarde voor een goed woon- en leefklimaat. We hebben in deze provincie het talent om goed samen te werken. Dit document biedt een kans om dit talent te benutten door aan de slag te gaan en de ambities in daden om te zetten. Na de bespreking van de diverse bouwstenen in de commissievergaderingen kunnen we nu, na deze behandeling van het Economisch Programma, met een gerust hart het voorliggende besluit nemen.

Om deze ambities te bereiken is het essentieel dat de basis op orde is. Wil je goed kunnen pieken, dan heb je een solide fundament nodig. En dit fundament van de economie ligt in onze provincie bij het midden- en kleinbedrijf. Het MKB (Midden- en Kleinbedrijf) is de ruggengraat van onze economie. Het is daarom goed dat de gedeputeerde in de commissievergadering laatst nogmaals heeft benadrukt dat dit koersdocument juist voor het midden- en kleinbedrijf geschreven is.

Over de "basis op orde" wil ik hier twee zaken onder de aandacht brengen. Het advies "Lekker duidelijk" van de BZW (Brabants-Zeeuwse Werkgeversvereniging, MKB en KvK (Kamer van Koophandel) vraagt de provincie om de uitwerking van het zogenaamde drielagen plan nader te coördineren en zo de economische ondersteuningsstructuur in Brabant te verbeteren. De VVD vindt dit een goed idee en vraagt hierbij extra aandacht voor de verbetering van de dagelijkse ondersteuning. Het lijkt ons niet meer van deze tijd dat ondernemers in de "slimste regio van de wereld" bijvoorbeeld meerdere malen hun gegevens moeten aanleveren om een vergunning te krijgen, dat deadlines overschreden worden door ambtenaren of dat de ondernemer van de bekende kast naar de bekende muur wordt doorverwezen! Wat ons betreft kan de provincie de handschoen oppakken om deze miskleunen tot het verleden te laten behoren!

Het andere punt is de Brabantse arbeidsmarkt. Terecht wordt door SER Brabant (Sociaal Economische Raad) opgemerkt dat de arbeidsmarkt de bottleneck is van de toekomstige bloeiende kenniseconomie. Op korte termijn is het nodig om mensen die nu langs de kant staan bij het arbeidsproces te betrekken. Wil Brabant echt naar de Top 5 van Europa doorstoten, dan zal het besef moeten doordringen dat én mensen mobieler worden wat werk betreft én dat kritische massa nodig is om de benodigde hogeropgeleiden van de toekomst aan onze regio te binden. Juist deze combinatie vinden we terug in het amendement van de SP dat we dan ook graag mee indienen. De heer Altundal zal dit amendement in zijn bijdrage nader toelichten.

Met het fundament op orde, kan de provincie bouwen aan de weg naar de top. Met voldoende focus en massa op de in Brabant aanwezige economische clusters, met een koppeling aan maatschappelijke opgaven en het tienpuntenplan is deze weg naar de top volgens ons ook reëel en haalbaar. Met de nodige daadkracht leidt dit tot een veerkrachtig en de Top 5 waardig regionaal economisch systeem in Europa waar mensen graag ondernemen, wonen en recreëren. Punt 10 van het tienpuntenplan spreekt ons dan ook in het bijzonder aan. Proeftuinen geven ruimte en ruimte stimuleert ondernemerschap, creativiteit en innovatie. Vandaar dat wij juist op dit punt samen met de fracties van het CDA en de SP een motie willen indienen om het momentum nu niet te verliezen. Wetten en regels zijn er voor ondernemingen, organisaties en mensen, dus niet andersom. Als deze wetten en regels initiatieven onnodig in de weg zitten, moet daar volgens ons ruimte gecreëerd worden. Daar kan de provincie aansluiten bij het in 2011 gesloten bestuursakkoord tussen het Rijk, IPO (Interprovinciaal Overleg), VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en de Unie van Waterschappen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is het programma "Van regels naar ruimte" gestart. Dit programma stelt initiatiefnemers in staat voorstellen in te dienen om wet- en regelgeving onder voorwaarden tijdelijk buiten werking te stellen en zo innovatieve projecten te realiseren. In de motie wordt het college verzocht zelf een soortgelijk provinciaal programma te starten en actief het landelijk programma mogelijk te maken.

Het midden- en kleinbedrijf is zoals gezegd de ruggengraat van onze Brabantse economie. Ongeveer 75% van het nationaal product realiseren ondernemers door te exporteren, 50% hiervan wordt gerealiseerd door het MKB. We kunnen dus ook terecht de opmerking maken dat wij in Brabant door ons MKB een belangrijke regio in een internationaal speelveld zijn. Het buitenland, Europa of Brussel, is van groot belang voor onze Brabantse ondernemers. Vanaf 2014 is meer dan €150 mld. beschikbaar voor de Europese kenniseconomie. Door een goede regio

te voeren kan Brabant van deze middelen gebruikmaken en deze vervolgens slim inzetten. Dit sluit aan bij de gisteren gedane oproep door onder andere VNO-NCW. Het zou voor de Brabantse ondernemer dwaas overkomen wanneer wij als Brabantse volksvertegenwoordiging Europa nu de rug toe keren.

Wij willen alle betrokkenen, ambtenaren, de gedeputeerde en externen, danken en onze hartelijke waardering uitspreken voor de integrale aanpak en het resultaat dat een brede waardering uit het veld heeft opgeleverd. Tegelijkertijd willen wij wel enkele kanttekeningen plaatsen bij de uitvoering van deze belangrijke economische ambities.

Terwijl voor het Programma Economie de inzet in 2012 beperkt is tot 32,6 fte, is er voor programma's zoals Cultuur & Samenleving of Ecologie 3 tot 12 maal zoveel ambtelijke formatie inzet beschikbaar. Dit is volgens ons totaal niet in verhouding met de taken en ambities van de provincie en van het voorliggende Economisch Programma. Wij vragen GS om binnen de kaders die door PS zijn vastgesteld over de omvang van de toekomstige totale formatie, de verhoudingen van ambtelijke inzet beter met elkaar in balans te brengen.

Terecht wordt in het Economisch Programma geconstateerd dat de middelen uit het bestuursakkoord, €52,6 mln. voor de komende jaren, te weinig is om de ambities waar te maken. Het doet ons deugd dat in de laatste commissievergadering de andere partijen en zeker ook de PvdA en GroenLinks deze analyse deelden. Gelukkig, ligt het moment nog voor ons om over de middelen van onder andere de Investeringsagenda te spreken. Wij zetten hierbij in op fondsvorming voor innovatie, maar ook voor bijvoorbeeld vrijetijdseconomie, digitale agenda, duurzaamheid en cofinanciering van Europese programma's moeten volgens ons extra middelen worden ingezet. Het zou goed zijn als de PvdA en GroenLinks ook dit zouden ondersteunen.

De VVD ziet de provincie graag in beweging en Brabant in bedrijf. Een bloeiende economie en voldoende werkgelegenheid brengen de Brabander welvaart, dan kan hij zich ontplooiën, ontwikkelen

en ontspannen en is bovendien zelfredzaam. Daar gaan wij helemaal voor!

De *voorzitter*: Door de leden Van Gruijthuijsen, Van Vugt en Altundal wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in openbare vergadering bijeen op 11 mei 2012,

constaterende dat:

- *er in 2011 een bestuursakkoord is gesloten tussen het Rijk, IPO, VNG en UVW;*
- *dit akkoord is goedgekeurd door Provinciale Staten van Noord-Brabant;*
- *in dit akkoord in Hoofdstuk 4 aandacht geschonken wordt aan 'regelvrije zones';*
- *het programma "Van regels naar ruimte" van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is gestart;*

overwegende dat:

- *Brabant de ambitie heeft om in 2020 tot de Top 5 van Europese kennis- en innovatieregio's te behoren;*
- *voor het programma "Van regels naar ruimte" projecten ingediend kunnen worden bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;*
- *in het tienpuntenplan van het Economisch Programma Brabant 2020 aandacht wordt besteedt aan 'Proeftuinen';*
- *provinciale regelgeving ook ruimte biedt voor een gelijkkluidend programma "Van regels naar ruimte";*

roepen het college op:

- 1. waar mogelijk in de provincie organisaties actief te benaderen en te informeren over het programma "Van regels naar ruimte";*
- 2. waar mogelijk organisaties aan te sporen om voorstellen in te dienen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;*
- 3. actief de belangen van deze betrokken organisaties in Den Haag te behartigen;*
- 4. zelf een provinciaal project op te starten "Van regels naar ruimte" voor provinciale regelgeving, en gaan over tot de orde van de dag."*

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M8.

De heer *Van Vugt* (CDA): Voorzitter! Bijna alle

maatschappelijke thema's lijken te kunnen worden teruggevoerd op economie. Laat ik dit meteen relativeren: alles is economie, maar economie is niet alles. Voor ons is economie geen doel op zich maar een middel; een middel dat ertoe moet leiden dat Brabant een samenleving kan blijven en in sommige gevallen worden, waarin een ultieme balans gevonden is tussen wonen, leren, werken en leven; waar men de menselijke maat heeft weten vast te houden zonder de mondiale slag te verliezen en met respect voor de natuur. Er is vernieuwing gebracht en er zijn antwoorden gevonden op onze maatschappelijke vraagstukken zoals duurzame energie, duurzame agrofood, gezondheid en slimme zorg en efficiënte mobiliteit. De ambities in dit Economische Programma zijn groot. Onze rol daarin moeten wij niet onderschatten maar ook niet overdrijven. Het zijn vooral de werkgevers en de werknemers die de Brabantse economie laten draaien.

Het is mede onze taak om ervoor te zorgen dat de stip op de horizon geen zeepbel wordt. Wij moeten doen waar wij in Brabant goed in zijn: verbinden, verleiden, versnellen. Dit kan ook betekenen dat wij tijdelijk moeten durven loslaten.

Op een aantal zaken willen wij nog accenten leggen. Wij vinden dat er voluit moet worden aangehaakt op de Europese programma's die vanaf 2014 gaan lopen. Hierin staat een aantal maatschappelijke opgaven centraal en, heel belangrijk, er ligt geld op de plank. Als wij onze middelen slim richten, schieten wij ook financieel in de Europese roos. Dit vereist Brabantbreed denken en de bereidheid om de Brabantse grenzen waar nodig op te rekken. Een betekenisvolle stap kan zijn om het brainportoffice in Brussel om te katten naar een Brabantoffice. Wat vindt het college van deze suggestie?

Een van de maatschappelijke opgaven is het verbinden van zorg en economie. Zowel wat opleiding als ontwikkeling betreft, liggen er grote uitdagingen in Brabant. Aan de ene kant zien wij een vergrijzing van de bevolking en een groeiend tekort aan gekwalificeerd en gemotiveerd personeel, aan de andere kant zien wij verslimming van de zorg onder meer door technologische ontwikkelingen en slimme verbindingen. Brabant

is goed in het vervlechten van hightech met hightouch.

Wij onderschrijven de dringende noodzaak om techniek en zorg meer sexy te maken. Je zult maar moeten zeggen: ik zit in de zorg. Daar wordt niemand opgewonden van maar daar liggen wel grote uitdagingen, nu en in de toekomst. Wij moeten jongeren verleiden om in deze takken van sport hun uitdaging te vinden. Leidt jongeren op voor die takken van sport waar in de toekomst brood te verdienen is en waaraan de mensen van morgen behoefte hebben. Van de Brabantse jongeren wordt 50% hoger opgeleid. Het gaat er echter niet om dat zij hoog worden opgeleid maar juist worden opgeleid. Bovendien: vakmanschap is meesterschap. Het mbo wordt bij de kennisagenda betrokken. Wij vinden echter dat het al begint bij het basisonderwijs. In dat kader zouden wij graag willen zien dat er veel meer gebruik wordt gemaakt van Brabantse rolmodels als onderdeel van marketinginzet. Er zijn in Brabant voldoende captains of industry en vakmensen die ondernemerschap en bètaopleidingen op een geloofwaardige Brabantse wijze tussen de oren van kinderen, onderwijzers en ouders kunnen praten. Wij hebben hierop graag een reactie van het college.

Ook het Brabantse arbeidsmarktbeleid moet op orde zijn. Onze economie is in toenemende mate internationaal georiënteerd. De vraag naar kenniswerkers en vakmensen blijft groot, niet alleen bij multinationals maar juist ook bij het MKB. Wij moeten ons maximaal inspannen om de eigen beroepsbevolking optimaal in te zetten. Wij dienen samen met de SP, de VVD en de PvdA daartoe een amendement in.

Wij moeten blijven inzetten op arbeidsparticipatie en investeren in het faciliteren van kenniswerkers en vakmensen, ook van buiten. In het kader van arbeidsmigranten zijn voor ons begrippen als fatsoenlijke huisvesting en maatwerk leidend. In regionaal verband moeten er sluitende afspraken worden gemaakt. De provincie moet de regie voeren zonder lokale verantwoordelijkheden over te nemen.

In de commissie heeft mijn fractie ervoor gepleit om de SER-ladder ook toe te passen op

kantoorlocaties. Daar leek politiek draagvlak voor te bestaan. Hoe kan dit zodanig verankerd worden dat er geen sprake meer is van vrijblijvendheid?

Ronduit gecharmeerd zijn wij van de gedachte om proeftuinen te introduceren. De motie "Van regels naar ruimte" die wij samen met de fracties van de VVD en de SP indienen, sluit daarop prima aan. Wij zijn van mening dat ook startende ondernemers hiervan kunnen profiteren, bijvoorbeeld door het introduceren van een snelle voorlopige milieuvergunning. Ook hierop horen wij graag de visie van het college.

Van kennis en kunde naar kassa, dat is de kunst. De provincie moet bij de beoordeling van projecten waarin zij medefinancierder of participant is de mate waarin sprake is van valorisatie zwaar laten wegen. Wij zijn blij in de Memorie van Antwoord te lezen dat het valorisatieprogramma is aangevuld met Noord-Oost-Brabant.

Wij vragen nadrukkelijk aandacht voor het drielagenplan van de Brabantse werkgevers, de zogenaamde Engelse drop. Ook uit onze contacten blijkt dat veel ondernemers, met name MKB'ers, door de bomen het bos niet zien. De wirwar van uitvoeringsorganisaties zien velen als een bord spaghetti dat niet naar meer smaakt. Hierdoor wordt energie en geld vermorst; kortom meer maatwerk en minder loketten.

Voor het Economisch Programma is in deze bestuursperiode €52,6 mln. beschikbaar. Dit bedrag wordt vooral ingezet als procesgeld. Hiermee moet de basis op orde worden gebracht in een eerste stap op weg naar de Europese top. Het college plust daar nog enkele tientallen revolverende miljoenen bij. Wij kunnen instemmen met die ambitie maar vooralsnog is het niet meer dan virtueel geld.

Vanmorgen schaat de CDA-fractie zich achter dit koersdocument, maar zij geeft nadrukkelijk geen blanco cheque af. Zij ziet de verdere uitwerking en de uitvoeringsprogramma's graag in de diverse commissies terug. Zij wil maximaal aangehaakt blijven om te kunnen controleren dat inzet, risico, resultaat, rol van de provincie, monitoring en exitstrategie goed verankerd worden.

Wij hebben geconstateerd dat de gedeputeerde

tijdens de commissievergadering positief gereageerd heeft op onze suggestie om de Energie-agenda beter te laten aansluiten op het Economisch Programma. Wij hebben suggesties gedaan in de sfeer van het isoleren van bestaande woningen, waarmee ook de bouwsector die in zwaar weer verkeert, een impuls krijgt en waarmee werk gemaakt wordt van besparing. Ook noemden wij het combineren van asbestsanering op agrarische opstallen door plaatsing van zonnepanelen. Met een schuin oog op de Voorjaarsnota mag ik constateren dat wij elkaar in dezen begrepen hebben.

Wij kijken met een positieve blik naar voorstellen die middelen vrijmaken voor de vrijetijdseconomie, open breedband en de zorg economie.

Wij hebben waardering voor het document. Het is in gang gezet door oud-gedeputeerde mevrouw Jacobs en op energieke wijze vervolmaakt door gedeputeerde Pauli. Wij wensen het college en onze Staten veel succes bij de verdere uitwerking.

De voorzitter: Ik stel voor nog één bijdrage te doen voordat wij pauzeren voor koffie.

De heer Altundal (SP): Voorzitter! Wij proberen onze bijdrage to the point te houden. Wij hebben in de commissievergadering onze bijdrage geleverd en willen een herhaling daarvan zo veel mogelijk voorkomen. Wij zijn blij dat eindelijk het lang verwachte Economisch Programma van de provincie opgesteld is. In het bestuursakkoord is €52,6 mln. gereserveerd voor het economisch beleid. Afgelopen jaar werd er bij bespreking van veel dossiers telkens verwezen naar dit koersdocument. Ik denk daarbij aan het arbeidsmarktbeleid, de vrijetijdseconomie etc. Wij hebben daaraan in de commissievergaderingen ook onze bijdragen geleverd.

Wij zijn het eens met het uitgangspunt van het Economisch programma dat hierbij de basis op orde moet zijn om de ambitie "op weg naar de top" te kunnen waarmaken. Het voorliggende Economisch Programma heeft dan ook onze instemming.

De economie kent naar onze mening een eigen dynamiek. De verwevenheid van de economische

belangen van Brabant met de economieën buiten de grenzen zorgt voor een grote afhankelijkheidsrelatie met wat er buiten ons beïnvloedingsniveau speelt. De rol van de provincie binnen deze dynamiek is naar onze mening bescheiden doch niet onbelangrijk. De provincie kan naar onze mening een rol spelen in regionale economische ontwikkelingen. In het Economisch Programma probeert de provincie enige sturing te geven aan de economische processen in Brabant: netwerken/samenwerkingen te bevorderen, cross-over-verbindingen leggen etc. Zonder hierbij een prioriteit aan te geven, willen wij het belang van cross-over-verbindingen en betere afstemming tussen onderwijs en bedrijfsleven benadrukken. Wat ons betreft mogen cross-over-verbindingen breder zijn dan de voorbeelden die in het Economisch Programma worden genoemd. Zo zou bijvoorbeeld ook een cross-oververbinding gelegd kunnen worden tussen duurzaamheid – zonne-energie en energiebesparende maatregelen – en de bouwsector die op dit moment in zwaar weer verkeert. In de commissie heeft de gedeputeerde aangegeven in de Voorjaarsnota hiervoor met voorstellen te komen. Wij zien deze met belangstelling tegemoet.

De afstemming tussen onderwijs en bedrijfsleven vinden wij belangrijk om te voorkomen dat veel leerlingen of studenten na hun opleiding niet aan het werk komen. Wij zien ook dat het voor veel leerlingen nog steeds moeilijk is om stageplekken te vinden en te krijgen. Wij vragen hiervoor aandacht in de regionale economische programma's.

Wij hebben ook aangegeven dat de veelheid aan leegstand van kantoren in Brabant aangepakt dient te worden. Dit is herhaaldelijk aan de orde geweest in de commissievergaderingen. Wij hebben in de commissie net als andere fracties voorgesteld om te kijken of de SER-ladder hiervoor als instrument gebruikt kan worden. GS zouden in de loop van dit jaar met een nader plan komen over de aanpak van de leegstand van kantoren. Wij wachten met belangstelling op dit plan.

Het MKB is de motor van de Brabantse economie en belangrijk voor 95% van de werkgelegenheid. Wij willen benadrukken dat innovatie niet alleen

bij grote bekende kennisintensieve bedrijven plaats vindt, in veel MKB bedrijven zijn thans innovaties en innovatieve projecten gaande. Wij vinden dat de innovatie in het MKB meer gestimuleerd moet worden. Met valorisatieprogramma's van het MKB wordt dit grotendeels ook gedaan. Het voorgestelde innovatiefonds om de innovatie in MKB verder te stimuleren, heeft onze steun. Wel zouden wij in de commissie geïnformeerd willen worden over de randvoorwaarden en uitgangspunten van eventuele investeringen vanuit dit fonds.

Wij kunnen ons vinden in het drielagenplan van KvK, MKB en de BZW. Wij zijn het ermee eens dat de samenwerking van uitvoeringsorganisaties beter gestroomlijnd en gestructureerd dient te worden. Er dient meer samenwerking van partijen te komen die betrokken zijn en raakvlakken hebben met elkaars werkerterreinen. Wij willen wel een eventueel risico hiervan aankaarten. Wij menen dat bewaakt moet worden dat kleine partijen of organisaties niet ondergesneeuwd raken door de grote en sterke lobbyapparaten van sommige uitvoeringsorganisaties. Wij willen van GS weten of zij hierop zullen toezien.

De SP onderstreept de opvatting in het Economisch Programma dat de arbeidsmarkt komende jaren de bottleneck dreigt te worden van de Brabantse economie als hiervoor niet tijdig aandacht komt. Mijn fractie vindt het een goede zaak dat de relevante partijen oplossingsgericht werken in Pact Brabant en met en aan elkaar een commitment hebben afgegeven middels het Brabants Arbeidsmarktakkoord. Brabant wil pilotregio worden op arbeidsmarktvernieuwing. Inspanningen vanuit de provincie zijn hierbij hard nodig om te voorkomen dat de arbeidsmarkt de bottleneck vormt om in 2020 tot de top 5 van Europese kennis en innovatieregio's te behoren. Wij vinden dat in het arbeidsmarktbeleid van het Economisch Programma onvoldoende focus ligt op de werklozen in onze provincie. In Brabant zijn er ruim 63.000 werklozen die aan het werk willen gaan. Van die werklozen is 50% laagopgeleid, een groot deel bestaat uit ouderen, allochtonen, vrouwen en jeugdigen. Wij zijn van mening dat er in Brabant een groot potentieel aan nieuwe

vakmensen zit onder de werklozen. Door als provincie nu tijdig inspanning te leveren om deze groepen werklozen te winnen voor de arbeidsmarkt, kunnen we er ook voor zorgen dat het verwachte tekort van 75.000 mensen in 2020, deels opgevangen wordt. Daarnaast vinden wij het belangrijk om nu in te zetten op het behoud van hoger opgeleid talent en dit aan Brabant te binden om in 2020 tot de top 5 van Europese kennis en innovatieregio's te behoren. Wij zien nu dat veel hoger opgeleide mensen uit Brabant vertrekken omdat zij buiten onze regio betere uitdagingen zien en krijgen. Wij zullen daarom samen met de VVD, het CDA, de PvdA en GroenLinks een amendement indienen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Is de oproep van de heer Altundal om zo veel mogelijk talent in Brabant te houden, niet een beetje in tegenspraak met de internationale kant van kenniseconomie? Wij lenen als het ware onze talenten uit en vanuit het buitenland komen die weer hier. In een internationaal leven gaat dat toch door elkaar.

De heer *Altundal* (SP): Ik ben dat met mevrouw Lestrade eens. Het gaat om het lenen van elkaar. Op dit moment is er concurrentie gaande om kenniswerkers van elkaar over te nemen. In Europees verband maar ook wereldwijd is sprake van een mobilisatie van kenniswerkers. Landen en bedrijven concurreren op dit punt met elkaar. Brabant dient daarmee rekening te houden.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Rekening houden met is een andere invalshoek dan zeggen dat wij onze talenten zoveel mogelijk in huis willen houden. Dan beperk je jezelf te veel naar mijn mening.

De heer *Altundal* (SP): Het bedrijfsleven zal beslist concurreren met het buitenland om kenniswerkers te krijgen. De hoogopgeleide kenniswerkers die nu een uitdaging zoeken buiten Brabant, zou je kunnen stimuleren om toch hier te blijven. Daarover moet je verder praten met het bedrijfsleven en met de regionale partijen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Zojuist zijn de hoogopgeleide mensen aan bod gekomen. Mijn ervaring is dat die over het algemeen heel goed voor zichzelf kunnen zorgen.

De heer Altundal sprak ook over laagopgeleide mensen en zei dat de provincie daaraan iets moest doen. In welke gebieden kunnen deze mensen aan het werk?

De heer *Altundal* (SP): Voorzitter! In de techniek zijn er voldoende kansen. Ik wijs ook op de vrijetijdseconomie en de zorgconomie. Ik kan mij voorstellen dat er in regionaal verband nog mogelijkheden zijn. Met name in de techniek en de vrijetijdseconomie zien wij voldoende kansen om een deel van die werklozen aan het werk te krijgen met behulp van speciale projecten, opleidingen en dergelijke.

De voorzitter: Door de leden Altundal, Van Vugt, Van Gruijthuijsen, mw. Tetteroo en Bouwman wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord Brabant, in vergadering bijeen op 11 mei 2012,

constaterende dat:

- *de provincie in 2020 tot de top 5 van Europese kennis en innovatieregio's wil behoren;*
- *de arbeidsmarkt de achilleshiel van de Brabantse economie vormt en daarmee ook cruciaal is voor de overige onderdelen van het Economisch Programma;*
- *het arbeidsmarktbeleid een onderdeel is van het regionale economisch beleid en dat de komende jaren vooral ingezet dient te worden op de versterking van de vraaggerichtheid van het arbeidsmarktbeleid;*
- *het bedrijfsleven in Brabant behoefte heeft aan goede, gemotiveerde en gekwalificeerde werknemers;*
- *hoger opgeleid talent uit Brabant vertrekt omdat het buiten onze regio betere uitdagingen ziet en krijgt;*
- *in Brabant ruim 63.000 werklozen zijn die aan het werk willen gaan. Van deze werklozen is 50% laagopgeleid en een groot deel bestaat uit ouderen, allochtonen, vrouwen en jeugdigen (jeugdwerkloosheid);*
- *er tal van redenen zijn waarom mensen buiten de arbeidsmarkt kunnen komen te staan of blijven staan en er daarmee geen "inclusieve arbeidsmarkt" is;*
- *partijen, inclusief de provincie, derhalve ook willen*

inzetten op het agendapunt "Iedereen doet mee: een sociaal inclusieve Brabant";

overwegende dat:

- *de arbeidsmarkt de bottleneck is van de Brabantse economie en er een tekort dreigt aan geschikt personeel in alle sectoren dat in 2020 kan oplopen tot 75.000 mensen;*
- *ongeveer een kwart (400.000 mensen) van de Brabantse beroepsbevolking niet of niet direct beschikbaar is voor de arbeidsmarkt;*
- *in Brabant onder de werklozen een groot potentieel aan nieuwe (vak)mensen) werknemers is, maar dat deze mensen thans afstand hebben tot de arbeidsmarkt;*
- *door de structurele krapte op de arbeidsmarkt van de toekomst een stevige inzet op het verhogen van de arbeidsparticipatie nodig is;*
- *het belangrijk is nu erop in te zetten om hoger opgeleid talent voor Brabant te behouden en aan Brabant te binden om in 2020 tot de top 5 van Europese kennis en innovatieregio's te behoren;*

besluiten:

op basis van de gezamenlijke agenda en de specifieke rol van de provincie daarbinnen, de provincie voor de periode 2012-2015 in een aantal actielijnen participeert. Dat onder punt 6 (zesde bullet) van de actielijnen: Inzet op "Iedereen doet mee" (social inclusive Brabant) wordt toegevoegd dat:

- *de provincie en de samenwerkende partijen zich extra zullen inspannen om het tekort aan geschikt personeel in alle sectoren zo veel mogelijk in te vullen door extra aandacht te geven en inspanningen te leveren om de werklozen in Brabant te laten participeren in de arbeidsmarkt. Hierbij zal vanuit de provincie bijzonder aandacht zijn voor: laagopgeleiden, ouderen, allochtonen, jeugdwerklozen, vrouwen, herintreders en Wajongers;*
- *de provincie met de samenwerkende partijen inspanningen zal leveren tot nieuwe arrangementen arbeidsmobiliteit voor "werk naar werk" en van "werkloze situatie naar werk";*
- *de provincie inspanningen zal leveren om de afgestudeerden van het Brabantse Hoger Onderwijs-instellingen te behouden voor Brabantse MKB-ondernemers en haar economie;*
- *in het uitvoeringsprogramma er mogelijkheden komen om projecten, initiatieven en desnoods speciale pilots te starten vanuit de vraaggerichtheid van het arbeidsmarktbeleid en om de participatie van de werklozen en de genoemde doelgroepen te vergroten."*

De *voorzitter*: Dit amendement maakt onderwerp van beraadslaging uit en krijgt nr. A1.

Voordat wij de vergadering schorsen voor koffie heb ik nog een belangrijke mededeling. Zojuist is mij gemeld dat ons had moeten opvallen dat de heer Van Gruijthuijsen zijn maidenspeech hield. Wij hebben op initiatief van de heer Dol daarvoor een nieuwe routine ingevoerd. Ik heb begrepen dat er ook bloemen zijn van de fractie. U hebt straks alle gelegenheid om hem met deze maidenspeech te feliciteren. Ik bied hem namens ons allen een flesje wijn aan om dat vanavond thuis nog eens goed te vieren. De heer Dol zal mij deze improvisatie niet euvel duiden.

(Applaus).

De vergadering wordt van 11.00 uur tot 11.15 geschorst.

De *voorzitter*: Dames en heren, de vergadering is heropend. Ik verzoek u uw plaatsen in te nemen en te luisteren naar mevrouw Van der Kammen van de fractie van de PVV.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! Voor ons ligt het Economisch Programma voor Brabant; een plan dat erin voorziet economisch met veel ambitie in te spelen op innovatieve topsectoren en een plan waarin ook de basis op orde moet worden gebracht en gehouden. Feitelijk kun je het hier toch alleen maar mee eens zijn? Zeker als je je realiseert dat economisch beleid geen vrijblijvendheid meer is waarbij je naar believen leuke plannen kunt bedenken, maar een kerntaak van de provincie die verplichtingen schept en een grote verantwoordelijkheid richting de Brabantse burgers met zich meebrengt.

Het programma ziet er heel gelikt uit. Een hoge ambitie vinden wij een prachtig uitgangspunt. Desalniettemin zijn er nog veel essentiële planonderdelen of vraagstukken niet of onvoldoende uitgewerkt, ontbreekt een aantal zaken, zijn er geen concrete doelstellingen en streefwaarden geformuleerd en is er ten aanzien van het scala aan beleids- en investeringskeuzes geen economische onderbouwing of effectdoorrekening opgesteld. Toch worden wij dadelijk geacht beleids- en

investeringskeuzes te maken namens de belastingbetaler.

Voorzitter. Dit college heeft een jaar kunnen werken aan het Economisch Programma, een kerntaak van de provincie. Desalniettemin heeft het college nog niet bedacht hoe het geld het beste revoluerend kan worden ingezet, of welke nieuwe financieringsconstructies zoal denkbaar zijn als alternatief voor de subsidiekraan. Het MKB is in onze ogen duidelijk onderbelicht in de hele planvorming. Ook een van de Brabantse motoren – de vrijetijdseconomie – is vreemd genoeg geen primair onderdeel van het plan. In plaats daarvan ratelt het college maar door over Brabant Culturele Hoofdstad. Er is nog geen concrete uitwerking voor valorisatieprogramma's, bedrijventerreinen en leegstand. Het college kiest in onze optiek te eenzijdig voor de grote organisaties als gesprekpartners en ideeënleveranciers. En ten slotte, het college heeft nog geen concrete voorstellen gedaan om te komen tot minder regels en barrières voor ondernemers en een betere bereikbaarheid in Brabant.

Wat de PVV betreft moeten de genoemde prioriteiten anders. Ten eerste – het moet toch nog maar weer eens worden gezegd – is klimaatverandering geen maatschappelijke trend, zoals wel wordt gesteld in het Statenvoorstel. Wij nemen met klem afstand van deze suggestie en zien die idiote klimaatwaan zin liever nog vandaag dan morgen van de agenda van PS verdwijnen. In plaats daarvan zien wij graag goede initiatieven tegemoet over zuinig energiegebruik en daadkracht op het gebied van milieuhandhaving.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voorzitter! Mevrouw Van der Kammen mag van mij alles zeggen wat zij wil zeggen. Waanzin is de top. Zij heeft al vaker blijk ervan gegeven geen verstand te hebben van dit soort zaken. Zij heeft mij daarnet ook gevraagd om in een motie over duurzame bedrijventerreinen het woord "duurzaam" te verwijderen, met verwijzing naar CO₂.

De voorzitter: Mijnheer Bouwman, een interruptie is kort en puntig.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Ik wijs erop dat het begrip duurzaamheid beschreven is in een notitie van de provincie zelf.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! Ik ga door met mijn betoog.

Ten tweede de planambitie. Graag ziet de PVV "de basis op orde brengen" als het allerbelangrijkste speerpunt in plaats van het innovatieve topregiobeleid. Die basis als voorwaardenschepend uitgangspunt is immers waar het allemaal om draait, dat is de primaire focus van een overheid die er moet zijn voor burgers en ondernemers. Als je een innovatief topsectorenbeleid tot speerpunt verheft, moet je zelf ook een innovatieve speler in het veld zijn. Daarbij past geen systematiek van samenwerking en wet- en regelgeving waarin het soms jarenlang duurt voordat een ondernemer groen licht krijgt om te mogen starten. Bij een ambitie om tot de top 5 innovatieve regio's van Europa te horen, hoort onlosmakelijk de ambitie om de aller-, allerbeste te zijn in "innovatief overheidsschap". Je kunt dan denken aan een regionale overheid die de regierol oppakt die uiteindelijk leidt tot de ontwikkeling van het allerslimste systeem voor samenwerking met andere overheden en betrokken instanties, en voor het meest efficiënte systeem van wetten, regels en normen voor vergunningen, uitbreidingsaanvragen en bestemmingsplannen. Daarin moet vooral duidelijkheid de boventoon voeren in plaats van allerlei uitzonderingsmogelijkheden. Die zorgen immers alleen maar voor vertraging, verwarring en tegenstrijdigheid. Het uiteindelijke doel moet zijn ervoor te zorgen dat Brabant de slimste is in het op een verantwoorde manier faciliteren van ondernemers.

In dit kader komen wij met een motie waarin wij het college oproepen om die ambitie op te pakken en met een concreet actieplan te komen. We horen graag of het college zich kan vinden in een dergelijke ambitie.

Van zeer groot belang voor "de basis op orde" is een goede aansluiting van het onderwijsaanbod op de vraag van de arbeidsmarkt. Mensen opleiden voor beroepen waarnaar geen of nauwelijks vraag is, past niet bij een overheid die verstandig wil

investeren in burgers. Wij zien het aangekondigde Kennispact Brabant dan ook liever onderdeel zijn van het Pact Brabant in plaats van alweer een aparte praatclub die veel te veel vanuit zijn eigen belang denkt. Het onderwijs moet het bedrijfsleven en de samenleving dienen, en niet andersom.

En als het gaat om het binnenhalen en behouden van talent in Brabant, vragen wij de gedeputeerde nadrukkelijk om zich niet eenzijdig op het buitenland te richten, maar vooral aandacht te hebben voor in de regio aanwezig jeugdig toptalent. Ontwikkel potentieel ten volle door reeds op basisscholen en middelbare scholen het toptalent te herkennen en verder te ontwikkelen. Wij dienen een motie in waarin wij het college vragen om via het Pact Brabant het onderwijs en het bedrijfsleven aan te sporen om krachtig te investeren in ontwikkeling van Brabants jeugdig toptalent.

Voor "de basis op orde" ten slotte nog een wezenlijk punt: de mobiliteit. Als tweede belangrijke economische regio na de Randstad liggen er meer kansen dan ooit voor Brabant. Daarvoor heb je echter wel een krachtige wegeninfrastructuur nodig. Voor de bereikbaarheid van en in Brabant, maar ook van de ons omringende regio's en buurlanden is in onze ogen in dit plan onvoldoende aandacht. Je economie ten volle maar vooral ook verantwoord en leefbaar ontwikkelen, vereist investeren in onder meer je wegennetwerk. Brabant kent wat dat betreft een aantal knelpunten, zoals de A27, de A58 en de N65, die ook in het bestuursakkoord onderkend worden. De PVV ziet wat deze knelpunten betreft het liefst vandaag nog de schop de grond ingaan.

Dagelijkse files zijn slecht voor de economie en slecht voor het milieu. Hoewel het rijkswegen betreft, wil de PVV ervoor pleiten om daadkrachtig en actief te gaan voor de mogelijkheden van Brabantse voorfinanciering en cofinanciering, aangevuld met een actieve zoektocht naar Europese regiostructuurfondsen – het terughalen van ons belastinggeld – voor de snelle en gedegen aanpak van deze wegen. Wij dienen daartoe een motie in.

Voorzitter, tot zover mijn de eerste termijn. Ik wacht graag de reactie van het college af.

De voorzitter: Door het lid mw. Van der Kammen worden de volgende moties voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 11 mei 2012, ter bespreking van het Economisch Programma Brabant,

constaterende dat:

- *de economie in Brabant de afgelopen jaren niet sterker is geworden en impulsen kan gebruiken;*
- *Brabant via het Economisch Programma wil inzetten op innovatie, topsectoren en een goed vestigingsklimaat voor ondernemers;*
- *ondernemers die zich in Brabant willen vestigen en hun activiteiten willen uitbreiden niet zelden procedures en aanvraagtermijnen doorlopen die jaren in beslag nemen;*

overwegende dat:

- *met het voorliggende Economisch Programma impulsen voor onze Brabantse economie mogelijk zijn, maar er nog onvoldoende wordt ingezet om de ondernemer de ruimte te geven te ondernemen;*
- *de daadwerkelijke realisatie van de economische ambitie mede staat of valt met de mogelijkheden voor ondernemers om snel en adequaat te reageren op kansen;*
- *bij een ambitie om tot de top 5 innovatieve regio's van Europa te behoren ook onlosmakelijk de ambitie hoort om de beste te zijn als het gaat om "innovatief overheidschap";*
- *het voorgaande vereist dat je als provinciale overheid de regio oppakt om te komen tot zowel de beste oplossingen voor samenwerkingen tussen overheden en instanties, als de meest innovatieve wetsgeving-, procedure- en ketensystematiek voor het faciliteren van ondernemers;*
- *daarbij te denken valt aan herijking van regels en procedurekaders, scherpere regels met minder uitzonderingen, betere samenwerkingsvormen met verschillende overheden en instanties, systematiek voor de categorisering van aanvragen, meedenken met ondernemers in termen van alternatieven die wel kunnen, etc.;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- *nog vóór de begrotingsbehandeling met een innovatief actieplan te komen, met als inzet dat ondernemers snel en adequaat geholpen worden als zij een onderneming willen starten of uitbreiden, waarbij tevens het ondernemersbelang hogere prioriteit krijgt,*

en gaan over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering

bijeen op 11 mei 2012 ter bespreking van het Economisch Programma van Brabant,

constaterende dat:

- de economie in Brabant het afgelopen jaar niet sterker is geworden en impulsen kan gebruiken;
- Brabant de tweede economische regio van Nederland is maar met een aantal knelpunten op het gebied van mobiliteit kampt;
- het Economisch Programma mooie kansen biedt maar dat nog onvoldoende wordt ingezet op de voorwaarden die helpen deze kansen mede te creëren en te verzilveren;

overwegende dat:

- met het voorliggende Economische Programma impulsen voor onze Brabantse economie mogelijk zijn;
- de daadwerkelijke realisatie mede staat of valt met de bereikbaarheid van en in Brabant, omdat voor versterking van de economie en het waarborgen van de leefbaarheid een goede bereikbaarheid cruciaal is;
- de Brabantse economie baat heeft bij extra investeringen die zowel op de lange als op de korte termijn economisch rendement genereren;
- de noodzaak om een aantal mobiliteitsknelpunten in Brabant zoals de A27, A58 en N65 aan te pakken hoog is;
- momenteel van rijkswege geen geld beschikbaar is voor de aanpak daarvan, maar het geld in Brabant via de reserves aanwezig is;
- een goed economisch rendement in termen van bijvoorbeeld werkgelegenheid, een goed vestigingsklimaat en goede economische bereikbaarheid opweegt tegen een financieel rendement in termen van jaarlijkse renteopbrengsten en kapitaalreserves;
- een investering in bereikbaarheid en mobiliteit niet alleen voor de toekomst economisch potentieel genereert, maar in tijden van economische tegenspoed zeker ook als een directe impuls in onze Brabantse economie gezien moet worden;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- nog voor de begrotingsbehandeling te onderzoeken of en op welke wijze de inzet van Brabantse financiële reserves via voorfinanciering en/of cofinanciering ervoor kan zorgen dat een versnelde aanpak van een of meer van de genoemde knelpunten gerealiseerd kan worden, en in relatie daarmee te onderzoeken of er Europese middelen beschikbaar zijn om deze knelpunten op te lossen en de Brabantse en de bovenregionale infrastructuur daarmee mede te versterken en met een actieplan hiervoor te komen,

en gaan over tot de orde van de dag."

De voorzitter: Deze moties maken onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgen nr. M9 en M10.

Door de leden Van den Berg en mw. Van der Kammen wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 11 mei 2012 ter bespreking van het Economisch Programma van Brabant,

constaterende dat:

- Nederlandse hoogbegaafde kinderen ten opzichte van hoogbegaafde kinderen in andere landen minder presteren;
- het aanvullend onderwijs voor hoogbegaafden pas vanaf de 8-jarige leeftijd enigszins georganiseerd wordt aangeboden;
- er voor zeer hoogbegaafde kinderen momenteel onvoldoende lesaanbod is binnen het primair onderwijs en het "Leonardo"-onderwijs (speciaal voor hoogbegaafden) in zeer zwaar weer zit en versplintert;
- te veel hoogbegaafde kinderen dusdanig gaan onderpresteren dat het talent geheel of gedeeltelijk verloren gaat;

overwegende dat:

- Brabant zich met Brainport profileert als slimste regio;
- de ontwikkeling van toptalent zich dubbel en dwars terugbetaalt in de toekomst;
- begeleiding al vanaf groep 3 aan te bevelen is in verband met het cruciale "leren leren" en "leren automatiseren" die op die leeftijd al gestart moeten worden en voorwaarde is voor een succesvolle schoolcarrière;
- Brabant tal van hogescholen, universiteiten en topbedrijven bezit die gezamenlijk kunnen helpen het jonge Brabantse toptalent te ontwikkelen;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

Om via het Pact Brabant de Brabantse onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven aan te sporen om krachtig in te zetten op de ontwikkeling van hoogbegaafde jeugdige toptalenten in Brabant door zeer getalenteerde kinderen reeds vroegtijdig in hun schooltijd volledig tot bloei te laten komen, en gaan over tot de orde van de dag."

De voorzitter: Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M11.

Mevrouw Tetteroo (PvdA): Voorzitter! It's the economy, stupid. 1992, de verkiezingsstrijd is Amerika is in volle gang en terwijl Bush al zijn

pijlers richt op het einde van de koude oorlog en de oorlog in de Perzische Golf, richt Clinton zich op de economie in Amerika. Hij gebruikt de recessie. Hij wil de Amerikaanse economie hervormen als middel om maatschappelijke problemen en uitdagingen aan te pakken. Bush had hierop geen adequaat antwoord. De slogan van Clinton mist zijn uitwerking niet. Clinton wint en de rest is geschiedenis.

Wij zijn geen Amerika en wij zijn verre van dom, maar de focus die Clinton legt op de economie in tijden van recessie als middel om maatschappelijke problemen en uitdagingen aan te pakken, is een belangrijke focus. Het lijkt de Partij van de Arbeid niet onverstandig om dat nu ook in Brabant te doen.

Wij staan voor uitdagingen in de komende jaren. Hoe krijgen wij het economisch peil in Brabant op een zodanig niveau dat wij onze maatschappelijke opgaven goed kunnen vervullen en gelijktijdig voldoende werk kunnen realiseren? Wij hebben hierbij in de commissievergadering uitvoerig stilgestaan. Wij hechten eraan om dit nogmaals te onderstrepen. Wij vinden het een ambitieus programma met een duidelijk andere rol voor de provincie dan in het verleden. Het is een breed programma. Wij vinden dat er meer focus moet worden aangebracht en dat de speerpunten duidelijk moeten worden benoemd.

De gedeputeerde verklaart met dit programma economie als leidend thema voor Brabant. Dat kan volgens ons niet de bedoeling zijn. Het is hier al eerder gezegd: economie is voor een overheid geen doel op zich. Zij moet bijdragen aan een Brabant waar het prettig leven is, waar bedrijven zich graag vestigen, waar voldoende werk is voor iedereen en waar alle inwoners van Brabant meetellen, niemand uitgezonderd. Dit blijft voor ons als een paal boven water staan.

Als wij dan piketpaaltjes mogen slaan, dan zijn deze gericht op de Brabantse arbeidsmarkt. Daarvoor willen wij alle ruimte maken en erin investeren. Het belang van een stabiele, liefst groeiende arbeidsmarkt is in deze provincie van vitaal belang, zowel voor het bedrijfsleven en met name het MKB én voor de Brabander die graag aan de slag wil. Het feit dat in dit Economisch

Programma het arbeidsmarktbeleid ruim aandacht krijgt, geeft ons vertrouwen maar van ons mag het meer zijn. Daarom zijn wij mede-indiener van het amendement over het arbeidsmarktbeleid van de SP.

Daarnaast willen wij hier graag een pleidooi houden voor voldoende middelen. Wij willen een stevige rol voor de provincie. Een eerste blik op de Voorjaarsnota leert ons dat wij daarvan niet al te zeker kunnen zijn. Wij overwegen bij de Voorjaarsnota met een motie te komen die voorziet in extra middelen. Ook pleiten wij voor een aanpak op korte termijn, omdat veel bedrijven en met name het MKB in zwaar weer zitten. Goed onderwijs afgestemd op de arbeidsmarkt is een gouden sleutel. Het kan leiden tot een meer bestendige arbeidsmarkt. Wat ons betreft moet de rolverdeling er als volgt uitzien: de provincie faciliteert, het onderwijs organiseert en het bedrijfsleven innoveert en financiert.

De verbinding tussen topsectoren en de maatschappelijke opgaven geeft aan dat er nieuwe ontwikkel- en groeikansen zijn voor onze bedrijven en geeft oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Wat ons betreft moet de provincie een duidelijke en stevige rol nemen in de verdere samenwerking met gemeenten. Daarvoor mag veel meer aandacht komen.

Verder vinden wij dat de zorg economie een meer centrale plaats verdient. Dat is een minder recessiegevoelige economie en geeft daardoor meer continuïteit. Bovendien zijn wij daar goed in in Brabant. Waarom maken wij van Brabant geen proeftuin voor zorgontwikkeling? Laten wij alles wat wij gerealiseerd hebben bundelen en opschalen en de ambitie hebben om dit op Europees niveau te tillen.

Wij dienen een motie in waarin wij het college meer aandacht vragen voor de marktintroductie van nieuwe innovaties vooral voor het MKB. De overweging hierbij is dat MKB'ers vaak de Willie Wortels zijn van deze wereld. Zij bedenken de mooiste dingen maar vinden het moeilijk om er een markt voor te vinden om die te kunnen verkopen. Het is helaas veel te vaak: kijken, maar niet kopen. De motie wordt gesteund door de fracties van D66, GroenLinks, de PvdD en

50PLUS en verzoekt het college om in de uitwerking van de diverse onderdelen van het Economisch Programma 2012-2020 meer aandacht te besteden aan het ondersteunen van MKB'ers bij het zoeken naar verbinding met aanpalende en versterkende innovaties en/of de marktintroductie van innovatieve vindingen.

Ik rond af. De Partij van de Arbeid ziet dit document duidelijk als een koersdocument. Dit betekent dat wij met belangstelling wachten op de verdere uitwerking. Wij willen aan de knoppen kunnen blijven draaien en verwachten dan ook dat de gedeputeerde ons meeneemt bij de uitwerking en ons in stelling brengt bij verdere besluitvorming. Wij zullen dit nauwlettend volgen.

De heer *Van Gruijthuijsen* (VVD): Voorzitter! Mevrouw Tetteroo was ook aanwezig bij de commissievergadering waarin het Economisch Programma besproken werd. Daarin werd door de gedeputeerde o.a. toegelicht dat het nu voorliggende programma specifiek is geschreven voor het MKB. Hij heeft ook gezegd dat hij graag de handschoen aanneemt om de ondersteuningsstructuur, het drielagenplan, op te pakken. Ik vraag mij even af of het niet een beetje prematuur is om nu al direct deze motie in te dienen waarmee eigenlijk gezegd wordt dat er nog drie schepjes bovenop moeten komen.

Mevrouw Tetteroo (PvdA): Het zijn geen drie schepjes erbovenop. Het is met name gericht op de marktintroductie. In onze overtuiging is dit duwtje absoluut nodig. Iemand zal maar een goede uitvinding doen en niet de mogelijkheid hebben om dit op te markt te brengen en levensvatbaar te maken. Ik denk dat het voorliggende programma in heel veel zaken voorziet – wij steunen het ook van harte – maar niet voldoende in marktintroductie. Dat hopen wij met deze motie te bereiken.

De heer *Van Gruijthuijsen* (VVD): Volgens mij zijn er op dit moment al genoeg mogelijkheden. Ik verwijs naar de organisaties die het drielagenplan hebben geschreven. Dat kan ondernemers helpen bij de marktintroductie.

Mevrouw Tetteroo (PvdA): Voorzitter! Tot slot willen wij iedereen danken die heeft meegewerkt aan dit omvangrijke programma. Wij spreken vertrouwen uit en dagen de gedeputeerde uit om dit programma in te zetten voor alle Brabanders in een duurzame economie.

De voorzitter: Door de leden mw. Tetteroo, mw. Lestrade-Brouwer, Bouwman, Van der Wel en Krol wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van de provincie Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 11 mei 2012, sprekende over het Economisch Programma 2012-2020,

overwegende dat:

- ondernemingen die vanuit kennis nieuwe marktkansen zien en die kansen weten te vertalen naar waarde, de basis vormen voor de economie van de toekomst;
- de provincie, op basis van het Economisch Programma 2012-2020, voornemens is vanuit haar verbindende rol de totstandkoming van een gezamenlijk "Kennis Pact Brabant" te stimuleren;
- de provincie uitvoering geeft aan kennisvalorisatie door middel van een valorisatieprogramma;

constaterende dat:

- het stimuleren van een "Kennis Pact Brabant" en het valorisatieprogramma van de provincie overwegend gericht is op kennis en kennisinstellingen;
- bedrijven uit de sector MKB, startend of gevorderd, vaak goed zijn in het bedenken van innovatieve oplossingen, maar die innovaties vaak niet weten te verbinden aan elkaar versterkende aanpalende innovaties;
- bedrijven uit de sector MKB vaak minder gevoel hebben voor, respectievelijk minder vaardig zijn in, de marktintroductie van innovaties;
- het bij veelbelovende innovatieve oplossingen daarom helaas vaak blijft bij "kijken, niet kopen";
- deze MKB-ondernemingen minder bijdragen aan de economie van de toekomst en aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken;

verzoeken GS om:

- in de uitwerking van de diverse onderdelen van het Economisch Programma 2012-2020 meer aandacht te besteden aan het ondersteunen van MKB-ondernemers bij het zoeken naar verbinding met aanpalende en versterkende innovaties en/of de marktintroductie van innovatieve vindingen,

en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M12.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! In de stukken die de toren produceert, vliegen ons de topinstellingen om de oren. Waar zoveel top is, valt echter geen berg meer te bekennen. Eerder werd een verzameling van twee instellingen al snel tot campus of valley opgewaardeerd. Daarover heeft het college destijds een notitie geschreven. Wij zouden het op prijs stellen als er ook een notitie komt over de vraag welke sectoren en instellingen wel of niet top zijn.

In tegenstelling tot sommige andere partijen heeft D66 de Agenda van Brabant onderschreven. De economische agenda was daarvan een belangrijk onderdeel. Wij kunnen ons dan ook in grote lijnen vinden in de strekking van deze Koersnota die de Agenda van Brabant volgt. Wij vinden het bijvoorbeeld heel goed dat er een focus is op een aantal topsectoren. De SER geeft aan dat arbeidsmarkt en onderwijs topprioriteit zijn voor het bedrijfsleven en dat daarbij veel gewicht wordt toegekend aan de provinciale inzet. Ik richt mijn bijdrage dan ook op die onderdelen.

Voor ons betekent dit dat gekeken moet worden waar behoefte aan is; niet zomaar inzet plegen op de algemene arbeidsmarkt, geen inspanningen leveren om banen en opleidingen die geen toekomst hebben in stand te houden. Dat houdt in dat er een gedegen analyse moet komen naar de behoefte van de bedrijven. Inmiddels weet iedereen dat er een enorm tekort is aan hoogopgeleid technisch personeel en dat dit probleem met de dag groeit. Instroom van kennisedewerkers uit andere landen neemt daarom nog steeds toe. Het lukt tot nog toe helaas mondjesmaat om jongeren in Nederland te interesseren voor een technische studie. Dat moet gestimuleerd worden.

Nederland en Brabant voorop wil nog steeds voorlopen in de hightechkenniseconomie. Dat kan nu alleen door meer hoogopgeleide mensen aan te trekken en hier zo lang mogelijk aan het werk te houden. Bedrijven als ASML, Philips en NXP zijn

bang dat zij op korte termijn geen nieuwe opdrachten meer kunnen aannemen omdat zij niet genoeg mensen hebben om het werk uit te voeren op dat niveau. Zolang wij nog kenniswerkers van buitenaf nodig hebben, moeten wij ook zorgen dat de faciliteiten voor hen goed geregeld zijn. Bij de behandeling van de Verordening ruimte komen wij nog terug op het woonruimteaspect. Hier wil ik nog even aandacht vragen voor het Expat Centre. Ons bereiken signalen dat het centrum in Tilburg niet voldoende is of werkt. Hebt u een analyse van de resultaten en de tevredenheidsonderzoeken van dit instituut? Zijn er plannen om meer expat centres in te richten? Het is immers belangrijk om alle vestigingsfactoren voor deze kenniswerkers zo positief mogelijk in te richten.

Ik heb namens D66 zolang ik in de Staten zit, en dat is nu negen jaar, aangegeven dat kenniseconomie betekent dat je investeert in en voor alle mensen.

De heer *Altundal* (SP): Voorzitter! Ik onderstreep het verhaal van mevrouw Lestrade over kenniseconomie. Die is inderdaad belangrijk. Maar hoe denkt mevrouw Lestrade over de langdurig werklozen die niet mee kunnen gaan met die kenniseconomie? De arbeidseconomie is toch breder dan alleen kenniseconomie?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Dat punt komt in het volgende deel van mijn betoog aan de orde. De heer Altundal is mij net voor.

De *voorzitter*: U hebt nog een halve minuut.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik heb drie minuten gevraagd, voorzitter.

De *voorzitter*: Daarvan zijn al tweeëneenhalve minuut om.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Het wordt steeds korter!

Dat inzicht is gelukkig bij andere partijen onlangs ook doorgebroken. Uiteraard zijn er niet alleen hoogopgeleide beroepskrachten nodig. Een top bestaat niet zonder brede basis. Ook minder

geschoolde werknemers en mbo-ers worden gevraagd. Wij willen allemaal dat zoveel mogelijk mensen in staat zijn om zichzelf te redden. Wij maken ons ook zorgen om het zogenaamde granieten bestand, maar in tegenstelling tot de heer Altundal vinden wij dit geen taak voor de provincie maar voor de gemeenten. Wij zouden graag zien dat er flankerend beleid wordt ontwikkeld voor het granieten bestand, maar wij willen dat niet opnemen in de notitie over economie.

De heer *Altundal* (SP): Het is frappant dat mevrouw Lestrade dit zegt. Een dergelijke redenering kun je ook loslaten op de kenniseconomie. Als bedrijven deze mensen nodig hebben, bieden zij middelen aan om die medewerkers te werven. Deze mensen kunnen zelf kiezen voor die mobiliteit. Juist die moeilijke doelgroepen hebben meer aandacht nodig om mee te kunnen gaan met de economie.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik ben het helemaal met de heer Altundal eens dat die absoluut meer aandacht nodig hebben. Wij zijn ook sociaal-liberaal. Ik zou die term niet willen laten vallen. Wij vinden het de taak van gemeenten om het granieten bestand, om mensen die niet kunnen meekomen te helpen. Wij kunnen flankerend beleid ontwikkelen, maar dat past niet in de nota economie waarin wij de bedrijven willen stimuleren. Wij willen wel een stimulans leveren voor het granieten bestand maar op een andere plek dan de heer Altundal.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! Economisch beleid is toch een provinciale kerntaak geworden? Als je de dossiers arbeidsmarktbeleid en werkgelegenheid overhevelt naar gemeenten, ontstaat er straks een tweespalt tussen beleid en uitvoering. Dat lijkt mij helemaal niet wenselijk. Kan mevrouw Lestrade daar nog iets over zeggen?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Er is een verschil tussen arbeidsmarktbeleid waarbij je mensen regelrecht leidt naar bestaande banen en het granieten bestand dat heel moeilijk te brengen is

tot het uitvoeren van taken. Daarin maak ik een onderscheid. Wij moeten analyseren wat de bedrijven nodig hebben en het arbeidsmarktbeleid daarop inrichten. Het granieten bestand van mensen die het moeilijk hebben en niet komen tot een zinvolle invulling van hun werkzame bestaan, hoort bij gemeenten thuis. Het betreft een sociale taak. Wij vinden wel dat er sprake van flankerend beleid moet zijn, in de zin van het ondersteunen van gemeenten. Die taak hoort niet bij ons.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Het kan geen harde taak zijn van de provincie maar het lijkt mij zeer ongewenst als je beleid tegenstrijdig maakt tot wat je werkelijk nodig hebt.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Wij maken een scheiding tussen wat het granieten bestand heet en de mensen die op een iets gemakkelijker wijze naar de arbeidsmarkt geleid kunnen worden. Ik ben het met mevrouw Van der Kammen eens dat dit onderdeel ook bij de provincie thuishoort.

De heer *Altundal* (SP): Zegt mevrouw Lestrade dat de mensen die in dat granieten bestand zitten niet in staat zijn om taken uit te voeren, om zich te ontwikkelen en beroepen aan te leren om te kunnen deelnemen aan de economie?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Onze zorg is inderdaad dat het heel veel moeite kost om veel mensen die behoren tot het zogenaamde granieten bestand tot een zinvolle dagindeling te brengen en tot een bepaalde disciplineren in hun bestaan. Het zijn grote sociale problemen en die horen thuis bij de gemeenten. Pas als deze mensen zo ver zijn dat zij zich dit eigen hebben gemaakt, kunnen zij vervolgens naar de arbeidsmarkt geleid worden via een programma van de provincie. De basis daarvan hoort naar onze mening niet bij de provincie thuis.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voorzitter! Het Economisch Programma Brabant 2012-2020 vertoont een spagaat tussen ambities en beleidsfricties aan de ene kant en de werkelijkheid aan de andere kant; een en ander in de hoop op self

fulfilling prophecy en geldstromen uit Brussel en Den Haag, plus een toefje verbinden, regisseren en ander schoons zoals bijvoorbeeld sociale innovatie in goed Brabants om dat proces te versnellen. De hoofdambitie is een technologische topregio te worden, in mijn ogen beter gezegd: te blijven. Zoveel nieuws is er niet onder de zon. De heilig verklaarde clusters zijn het voertuig dat in deze analyse wordt gebruikt. Daar kleven minstens twee bezwaren aan. Clustervorming is geen zaligmakende activiteit om toptechnologie te ontwikkelen, bedrijven te doen ontstaan of groeien, werkgelegenheid te creëren of duurzaam ondernemen te stimuleren. Zeker niet als clusters geografisch worden vastgelegd of bedacht. Netwerken bouwen is prima, dat is iets anders dan clusters, maar gaan vaak over te enge grenzen van gemeenten en provincie, zo blijkt uit analyses van economische geografen van het Planbureau voor de leefomgeving of auteurs als Visser en Atsma, etc. Het hosanna over Portner met zijn analyse over Silicon Valley is intussen wel verstomd. Pieken in de Delta zijn ondertussen ook een stille dood gestorven.

Uit de beschrijving van de clusters in het Economisch Programma blijkt goed hoe verschillend de clusters zijn. Clusters van enige importantie zijn die van de hightech inclusief medical systems en de automotive in Zuidoost-Brabant, die van agrofood verspreid over heel Brabant en van chemie en farma deels in Oost-Brabant en deels in West-Brabant. Laten wij alstublieft ophouden met het overprogrammeren van logistiek, leisure en sociale innovatie in Brabant of met het overschatten van maintenance, logistiek en biobased economy in West-Brabant. Dat is allemaal beginnend werk. Logistiek is bij uitstek niet te vangen onder de clusterbenadering. Het gaat om corridors en regie. Die regie vindt steeds meer in Zwitserland plaats, deels om fiscale redenen. Daar zitten de logistieke headquarters en daarop oriënteert Dynalog zich nu net niet want die oriënteert zich op het MKB. Een en ander blijkt ook uit de geformuleerde zwaktes van de beschrijvende analyse in de bijlage van het stuk. Naar onze mening is de formulering van de hoofdgave van het Economisch Programma

focus op de top veel te zwak uitgewerkt en behoefte grote aanpassing. Eigenlijk is het voorstel ook niet rijp voor besluitvorming, maar dat komt nog. Verder is er voor deze benadering nog geen geld in zicht, met uitzondering van de Energieagenda. Lang niet alle clusters veroorzaken de veronderstelde bereikbaarheidsproblemen. Niet overal zijn wegen opportuun. De beste ambitie van Brabant is de formulering van maatschappelijke problemen die om een oplossing schreeuwen: basisbehoeften, eten en drinken (duurzame agrofoodketen) duurzame energie, slimme en schone mobiliteit, vergrijzing en gezond ouder worden (zorgeconomie). Die moeten juist veel meer op de voorgrond staan: op weg naar een duurzame, groene Brabantse economie.

Ik heb al eerder aangetoond dat de energietransitiedoelstellingen niet gehaald worden in 2020. Dat komt o.a. omdat de ruim €70 mln. die besteed wordt aan zonne-energie, bio-economie en elektrisch slim rijden wel past in het stimuleren van de technologie voor respectievelijk de hightech, de groene chemie en de automotive sector, maar voorlopig nauwelijks iets bijdraagt aan de energietransitie en de groene werkgelegenheid in Brabant. U weet wel die 20.000 banen! Om dat wel te bereiken zal zo snel mogelijk een fonds moeten worden opgericht om energieopwekking en energiebesparing te stimuleren, o.a. in de woningbouw. In de Voorjaarsnota hebben wij daarvan de eerste tekenen gezien, maar een en ander is nog niet verder ingevuld. Kan de gedeputeerde al een tipje van de sluier oplichten in termen van hoeveel, wanneer, vorm, etc.?

Het tweede deel van het Economisch Programma is "De basis op orde". Daarvoor is wel geld door middel van het bestuursakkoord. Het gaat om ruim €52 mln. voor arbeidsmarkt, bedrijven-terreinen, ondernemerschap etc. De desbetreffende motie van de SP ondersteunen wij.

Met name de herstructurering van bedrijven-terreinen en innovatieve werklocaties voor nieuwe bedrijvigheid wel of niet clustergerelateerd mag van ons duidelijk ambitieuzer. Hierover dienen wij dan ook een motie in met een opdracht aan GS voor het uitvoeringsprogramma, met name voor de periode na 2015.

Voor GroenLinks is dit Economisch Programma hooguit een koersdocument. Wij hebben daarover gesproken in de commissie. Het geeft een richting aan, het is niet kaderstellend, het is op deze manier niet te sturen en te controleren. Wij vinden dat de uitvoeringsprogramma's besproken moeten worden in de commissie EZB en niet alleen ter kennisgeving moeten worden aangeboden. Wat ons betreft moet over iedere bouwsteen besluitvorming plaatsvinden in Provinciale Staten. Ik roep het college op om daarvoor te zijner tijd toezeggingen te doen.

Tot slot dank ik iedereen die heeft meegewerkt aan de totstandkoming van dit Economisch Programma.

De *voorzitter*: Door het lid Bouwman wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 11 mei 2012,

kennis genomen hebbend van:

- *het Economisch Programma Brabant 2020;*
- *de Strategie Bedrijventerreinen en andere Werklocaties;*
- *de beantwoording van de vragen van GroenLinks aangaande de herstructureringsdoelstelling (EZB 13/4/12) door gedeputeerde Pauli d.d. 26/4/12;*
- *de Menukaart Duurzame Bedrijventerreinen (Prov. N. Brabant);*

constaterende dat:

- *de huidige herstructureringsdoelstelling (voor 2015) van 1.795 ha verouderde bedrijventerreinen gebaseerd is op een oud onderzoek van het ETIN uit 2002, dat aangaf dat er 5.500 ha verouderde bedrijventerreinen waren;*
- *deze doelstelling verkregen is door – om budgettaire redenen – slechts 1/3 hiervan als doelstelling op te nemen (eerder zelfs 1/4);*
- *aan deze beperkte doelstelling voortvarend gewerkt is en men op 'schema' ligt aldus de BOM/BHB;*
- *Brabant een prominente achterloper was op dit gebied maar nu flinke vooruitgang heeft geboekt;*
- *er nu nieuw onderzoek ligt van Haskoning: Monitor werklocaties (2010/2011), dat aangeeft dat er naar de huidige maatstaven 2.700 ha bedrijventerreinen geherstructureerd zouden moeten worden;*

overwegende dat:

- *de herstructureringsdoelstelling van verouderde bedrijven-*

terreinen gebaseerd dient te zijn op het meest recente en omvattende onderzoek in casu dat van Haskoning;

- *dat ook het maatschappelijk veld, waaronder recent de BZW/KvK, gepleit heeft voor intensivering van de duurzame herstructurering van oude terreinen en minder klemtoon op het ontwikkelen van nieuwe werklocaties; bij nieuwe locaties de SER-ladder hanterend;*

verzoeken GS, in het uitwerkingsprogramma Bedrijventerreinen/Werklocaties de herstructureringsdoelstelling aan te scherpen in termen van het aantal ha (2.700 in 2020) alsook het duurzame karakter daarvan; en zoveel mogelijk nieuwe activiteiten (prioritaire clusters) op bestaande (geherstructureerde) terreinen te realiseren, en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: De motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M13.

De heer *Krol* (50PLUS): Voorzitter! Met dank aan D66 kan ik het heel kort houden. Ik kan mij bijna in alle opmerkingen van mevrouw Lestrade vinden.

Wij gaan in Brabant over heel veel dingen maar ook over heel veel dingen niet. Voor de economie zijn wij erg afhankelijk van wat er om ons heen gebeurt. Gelukkig liet de Europese commissaris zojuist weten dat hij verwacht dat het in 2013 weer bergopwaarts gaat. Laten wij hopen dat het inderdaad zo is en dat wij daarvan zo veel mogelijk mee profiteren.

Het openbaar vervoer baart ons zorgen. Wij hebben daarover vanochtend nog niemand gehoord. Wij vinden dat erg belangrijk, zowel voor jongeren als voor ouderen. De inbreng van ouderen lijkt wel aan de geringe kant als wij kijken naar wat de economen schrijven. Maar vergis je niet. Zij passen op hun kleinkinderen waardoor hun kinderen hun werk kunnen doen. Zij opereren als vrijwilligers in allerlei organisaties en zij zorgen ervoor dat onze maatschappij een beetje aardig blijft draaien. Daarom zou ik niet willen korten op het openbaar vervoer zoals ik laatst in de krant las uit de mond van een andere fractie hier.

Toen ik hier pas rond liep, hoorde ik dat ik erg moest kijken naar de aanbevelingen van professor Florida. Hij geeft aan dat voor een goed investeringsklimaat ook een gezond cultureel

klimaat en een diversiteitsbeleid belangrijk zijn. Daarover hoor ik echter steeds minder. Ik zou de geschriften van professor Florida nog eens extra bij u onder de aandacht willen.

De heer *Kap* (OSN): Voorzitter! De punten die ik op mijn lijstje had staan, zijn voldoende aan de orde geweest.

De *voorzitter*: Ik geef het woord aan gedeputeerde Pauli voor zijn antwoord in eerste termijn namens het college.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Voorzitter! Namens het college dank ik de Staten hartelijk voor de complimenten voor allen die betrokken zijn geweest bij het tot stand komen van dit belangrijke koersdocument. Ik wil de Statenleden ook graag complimenten maken want zonder hun constructieve inbreng en steun tijdens de vele momenten dat wij hierover met elkaar gesproken hebben, zou deze koersnota nu niet gereed zijn geweest. Het is echt een product dat volgens ons college gedragen wordt door de Staten en door heel veel stakeholders. De rol in de economie is beperkt. Ik kan mij voorstellen dat een aantal Statenleden zegt dat het tegenwoordig erg veel economie is, maar zo zien wij het niet. Wij zien economie echt als een middel. De rol van de provincie is initiëren, faciliteren en ondersteunen waar het bedrijfsleven of andere overheden het niet zelf kunnen. Het mooie is wel dat wij door het verbinden van economie met de maatschappelijke topsectoren een fantastische bijdrage leveren.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! Hoe verhoudt de opmerking van de gedeputeerde zich tot de stelling dat economisch beleid wel degelijk een kerntaak is van de provincie?

De heer *Pauli* (GS;VVD): Voorzitter! Dat is wel degelijk het geval. Ik zei al dat de provincie een zeer belangrijke taak heeft in het verbinden, initiëren en faciliteren. Niet voor niets is de triple-helix hier in Brabant al sinds de jaren negentig tot stand gekomen. Dat heeft ons heel ver gebracht. Wij zijn aardig op weg om in Europa tot de top te

behoren. Bovendien zijn heel veel zaken daaromheen enorm ten goede gekeerd: de kwaliteit van het maatschappelijk leven, hoe wij denken over ecologie, hoe wij verbindingen proberen te leggen tussen ecologie en economie. Dit alles is mogelijk geworden door economie als zwaar middel in te zetten.

Het is een dynamisch programma geworden en een koersnota. Wij gaan daarover de komende tijd inderdaad nog veel met elkaar praten.

In de koersnota wordt terecht aangestuurd op de basis op orde brengen. Daarin staat het MKB centraal. Verschillende leden hebben erover gesproken. Ik zal niet alles herhalen; 90% van ons bedrijfsleven is MKB. Wij moeten faciliteren, de dagelijkse ondersteuning verbeteren en vooral meer inzetten op maatwerk, minder loketten, digitale aanvragen en meer van dat soort zaken. Dit programma zet daar zwaar op in want wij hebben nog een grote slag te maken. Wij proberen alle componenten bij elkaar te brengen. Dat lukt niet allemaal in het tempo zoals wij dat graag hadden gezien. Wij kijken bijvoorbeeld nog steeds hoe de ondernemerspleinen van de Kamer van Koophandel eruit moeten gaan zien. U kunt ervan uitgaan dat wij u daarbij betrekken. De commissie EZB gaat direct na de zomer praten over het meerjarenprogramma voor de BOM (Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij). Ook bij de manier waarop wij de rest gaan organiseren voor het bedrijfsleven zullen wij de Staten van harte betrekken.

Hetzelfde geldt voor de valorisatieprogramma's. Die zijn overigens niet alleen gebaseerd op onderwijs en vergroten van kennis. Nee, wij proberen het bedrijfsleven en jonge mensen ondernemend te maken. Deze programma's hebben een zeer belangrijke functie om vooral innovatieve MKB-bedrijven en bedrijven die vooruit willen in de cross over te ondersteunen in alle fases.

Wij zetten in op topsectoren. Wij hanteren daarbij niet de definitie van de heer Theo Bouwman. Het betekent niet dat wij alle topsectoren in deze regio moeten hebben om tot de top van Europa te horen. Wij kennen onze beperkingen zeer goed.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voorzitter! Ik had het niet over de topsectoren zoals wij die hebben besproken in de commissie, maar over de Brabantse topclusters die in dit document als topclusters gedefinieerd zijn. Ik heb gezegd dat die Brabantse clusters zoveel mogelijk aangehaakt moeten worden aan het topsectorenbeleid. Daar is de gedeputeerde het ook mee eens. Dit misverstand is dan uit de weg.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Wij kennen twee echte topsectoren in Brabant: hightech en agrofood. Agrofood moet de komende jaren nog wat versterkt worden om de innovatiekracht verder te ontwikkelen. Er zijn echter ook gebieden die de mogelijkheid hebben om samen met andere regio's topsector te worden. De economie houdt immers niet op bij de grenzen van deze provincie maar gaat dwars door alle grenzen heen. Bij hightech werken wij inmiddels al samen met Enschede, met Leuven en Hasselt. Op het gebied van biobased economy werken wij samen met Zuid-Holland, Zeeland, West-Brabant, en Oost- en West-Vlaanderen. Dat is het kenmerk van de nieuwe economie.

De arbeidsmarkt heeft een zeer belangrijke prioriteit voor dit college. Niet alleen omdat wij rekenen met een te voorzien tekort van 100.000 – 150.000 arbeidsplaatsen binnen nu en tien jaar, maar vooral omdat dit een uitgelezen mogelijkheid biedt om iedereen perspectief op werk te bieden, ongeacht of iemand hoogopgeleid of laagopgeleid is, of het moeilijk is om tot de arbeidsmarkt toe te treden of omdat het allemaal vanzelfsprekend gaat. Daarom zet dit college zwaar in op arbeidsmarktbeleid en geven wij van het beschikbare bedrag van €52 mln. maar liefst €15 mln. subsidie om een en ander mogelijk te maken. Wij doen dat door middel van een netwerkorganisatie. Een aantal leden hebben daarover gesproken. Daarbij worden nadrukkelijk alle stakeholders betrokken die nodig zijn om het arbeidsmarktbeleid succesvol te maken: gemeenten, onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en de vakbonden. Zaken die succesvol blijken te werken, proberen wij heel snel te multipliceren en naar andere regio's te brengen. Kunnen wij daarmee al onze ambities realiseren?

Nee, maar wij denken dat met die bijdrage van €15 mln. de provincie een fantastische opmaat levert en alle anderen in Pact Brabant uitdaagt om ook een financiële bijdrage te leveren. Wij stellen 60% beschikbaar, €15 mln. van de €25 mln.. Dat moet toch een geweldige uitdaging zijn voor de andere partijen om de komende jaren voor het resterende bedrag te zorgen.

Mevrouw *Tetteroo* (PvdA): Voorzitter! Ik ben blij met de aandacht voor het arbeidsmarktbeleid. Ik snap de argumentatie bij de subsidie van €15 mln. Kan de gedeputeerde aangegeven wat er door te kiezen voor dit model niet gebeurt in Brabant? In onze overtuiging is er veel meer te doen. Ik ben benieuwd waar de accenten gelegd worden en welke dingen er niet worden gedaan.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Voorzitter! Een en ander staat uitgebreid beschreven in de bijlage bij het Economisch Programma. Het lijkt mij niet zinvol om die nogmaals allemaal de revue te laten passeren. Alle partners in Pact Brabant zijn ervan overtuigd dat met deze €15 mln. geweldige sprongen voorwaarts gemaakt kunnen worden die direct bijdragen aan de doelstellingen; €25 mln. zou in dezen optimaal zijn. Nogmaals, ik ben van mening dat het niet werkt om zaken voor 100% financieel te laten leunen op de bijdrage van de provinciale overheid. In een samenspel mag je verwachten dat andere partijen bereid zijn om aanvullend geld ter beschikking te stellen. Zo moet u die omschrijving van die €15 mln. in dit programma zien.

Mevrouw *Tetteroo* (PvdA): Het college stelt ons drie scenario's voor maar zegt eigenlijk dat €25 mln. niet hoeft en dat €15 mln. voldoende is. Dat komt een beetje raar over.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Ik verwijs mevrouw Tetteroo naar de bijdrage. Daarin staat het minutieus omschreven. Er is €15 mln. nodig om de netwerkstrategie mogelijk te maken waarmee wij heel snel kunnen communiceren met alle geledingen in de arbeidsmarkt die de komende jaren ondersteuning nodig hebben, van

laagopgeleid tot hoogopgeleid. Als gekozen wordt voor een zware stempel daarbovenop, kost het €25 mln. Het college vindt het onverantwoord om dit bedrag eenmalig vanuit de beschikbare €52 mln. te halen. Als wij met zo veel stakeholders – gemeenten, onderwijsinstellingen, werkgevers, werknemers, UWV-bedrijven – samenwerken, mogen wij verwachten dat van die kant ook een deel van de financiering komt.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): De gedeputeerde zegt dat wij 100.000 tot 150.000 banen moeten gaan creëren en wil daarvoor een netwerkstructuur à raison van €15 mln. optuigen. Wij hebben onlangs een notitie over vrijetijdseconomie besproken. Daarin wordt ons voorgespiegeld dat met een inzet van €4,2 mln. zomaar 10.000 banen gecreëerd kunnen worden. Hoe verhouden die keuzes en die bedragen zich tot elkaar?

De heer *Pauli* (GS;VVD): Mevrouw Van der Kammen weet dat wij twee problemen hebben. Ik heb dat eerder met de Staten besproken. Het eerste is dat wij enorme tekorten krijgen op de arbeidsmarkt. Het gaat daarbij overwegend om banen voor hoogopgeleiden, maar het mooie nieuws is dat een baan voor een hoogopgeleide of een baan in de innovatiesector op termijn tien banen oplevert voor mensen die wat minder hoogopgeleid zijn. Het tweede punt is dat er sprake is van complete mismatch. Onderwijsinstellingen in deze provincie met name op vmbo en mbo-niveau leveren niet die mensen waar het bedrijfsleven de komende jaren om vraagt, dus moeten wij aan de slag.

In de wetenschap dat er enorme tekorten komen, proberen wij vooral ook perspectief te bieden voor laagopgeleide mensen. Dat kan in de vrijetijdseconomie. Vandaar dat het college daaraan in de Voorjaarsnota een zeer zware prioriteit geeft. U hebt die nota inmiddels in uw bezit. Wij denken bovendien dat het ook mogelijk zal zijn om mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt te kunnen toelaten. Dat zou de PVV toch bijzonder moeten aanspreken.

De heer *Van Vugt* (CDA): Wij vinden de

provinciale bijdrage van €15 mln. terecht. Er moet niet meteen €25 mln. beschikbaar worden gesteld, want wij vragen ook iets van de partners. De gedeputeerde heeft in de aanloop naar dit programma veel contact gehad met die partners. Ik neem aan dat bij hem de overtuiging bestaat dat zij dat samen met ons willen doen.

De heer *Pauli* (GS;VVD): De wil en de ambitie zijn er. De heer Van Vugt weet echter ook dat het niet gemakkelijk is om via koepelorganisaties die bijdragen te organiseren. Het bedrijfsleven beseft echter terdege dat de enorme tekorten op de arbeidsmarkt de komende jaren urgentie nummer één zijn en zal de komende jaren ook bereid zijn daarvoor een financiële bijdrage te leveren, maar het zal nog veel praten vergen.

De heer *Van Vugt* (CDA): De gedeputeerde verwacht wel dat het bedrag van €25 mln. er komt.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Gezien de sfeer en de stemming waarin wij praten, verwacht ik dat er cofinanciering zal plaatsvinden. Wij zijn ook nog in gesprek met het Rijk.

Voorzitter. Er is terecht veel aandacht voor techniek in het onderwijs. In alle regio's werken stichtingen gecoördineerd met elkaar samen, met name in de hoogste klassen van de basisscholen. Er wordt ingezet op stageplekken. 600 nieuwe trainees zijn geïnteresseerd om te gaan werken bij de overheid en de semioverheid. Wij zetten ook in op hoogopgeleiden. Dat doen wij niet alleen vanuit onze provincie, er zijn ook contacten met andere provincies om te kijken of wij hier kunnen samenwerken. Ons Expat Centre in Eindhoven functioneert goed; Tilburg heeft nog wat achterstand. Er wordt gesproken over hoe wij dat kunnen bijstellen. Er liggen voorlopig geen plannen voor nieuwe expat centra in Brabant, althans die zijn mij niet bekend. Eerst worden de ontwikkelingen in Eindhoven geëvalueerd en in het kielzog daarvan die in Tilburg. Die twee centra werken samen.

Ik begrijp de opmerking van de heer Van Gruijthuisen over de personeelsformatie. Wij

baseren die op het aantal taken dat verricht moet worden. Zowel het college als de ambtelijke organisatie is bereid te kijken hoe wij met slim schuiven met formatieplaatsen en met minder inzet van middelen onze doelstellingen nog beter kunnen realiseren. Die 1000 zijn taakstellend. Ik denk dat wij een heel eind in de goede richting zullen uitkomen. Ik dank de heer Van Gruijthuijsen voor zijn ondersteuning. Die is in deze tijd zeer welkom.

Ik ga nu niet in op de Voorjaarsnota. De Staten hebben die gisteren gekregen.

In het kader van het Economisch Programma gaan wij aan de slag met vrijetijdseconomie, zorgconomie, energie en innovatiefondsen. Aan die fondsen zijn nog geen bedragen gekoppeld omdat eerst de richtingen bepaald moeten worden. Op basis daarvan zullen wij een en ander zeer uitgebreid bekijken en aan u voorleggen bij de begrotingsbehandeling. Er komen businessplannen, wij zullen u informeren over hoe wij aankijken tegen corporate governance, hoe u kunt blijven sturen ook als de fondsvorming geregeld is. Er volgt dus nog een heel traject.

Hetzelfde geldt voor de inzet van geldmiddelen in dit akkoord. Ik heb de boodschap geen blanco cheque zeer goed begrepen. Ik hoop van harte dat de open manier waarop wij met elkaar zowel in de Staten als in de commissie hebben gecommuniceerd, gecontinueerd kan worden.

Het kantorenbeleid komt later dit jaar aan de orde. Er is ons gevraagd de SER-ladder nadrukkelijker toe te passen. Wij begrijpen die wens en zullen dat bekijken. Het is wel een lastig dilemma, want wij hebben niet alleen te maken met een enorme verwevenheid en met grote verschillen tussen vraag en aanbod, maar ook met de verkrijgbaarheid van gebouwen en met de wensen van het bedrijfsleven. Als gedeputeerde die verantwoordelijk is voor financieel toezicht heb ik grote en bijzondere zorgen over gemeenten die in de problemen komen met exploitatieontwikkelingen rond hun vastgoedbedrijven. Het zal altijd een mix zijn. De provincie kan niet heel expliciet opleggen dat gemeenten alleen de SER-ladder mogen volgen, want daarmee zadelen wij gemeenten mogelijk met financiële problemen op

en kunnen wij het bedrijfsleven niet faciliteren zoals wij dat willen. Wij begrijpen de boodschap en komen daarop later dit jaar uitgebreid terug.

Mobiliteit wordt als basisfactor voor de economie uitgebreid en goed beschreven in deze koersnota. De Staten mogen ervan uitgaan dat de samenwerking binnen het college dermate goed is dat wij elkaar waar mogelijk versterken. Of het nu gaat om multimodaliteit, om de haven Moerdijk, om openbaar vervoer, om nieuwe financieringsvormen voor de wegen, nieuwe bereikbaarheid van bedrijventerreinen werken wij niet alleen goed samen maar kijken wij echt integraal naar innovatieve oplossingen die werkelijk hout snijden. Cross-overs lijkt een modewoord, maar het is een zeer belangrijk woord de komende jaren. Cross-overs voor geografische samenwerkingsverbanden, cross-overs voor de netwerken die wij opzetten, cross-overs voor topsectoren die met elkaar gaan samenwerken. Wij hebben ervoor gekozen die topsectoren te verbinden aan maatschappelijke opgaven. U kunt ervan uitgaan dat de nieuwe economie vooral gekenmerkt wordt door zeer eigenwijze producten en processen, waarin de farma samenwerkt met de hightech en straks bij onze nieuwe agrofoodinnovatie zelfs hightech en maintenance. Dit punt krijgt zeer uitgebreide aandacht.

Last but not least Europa. Europa is voor dit college van eminent belang. Wij vinden dat Europa ook de afgelopen jaren aan de wieg heeft gestaan van het succes van onze economie in Brabant. Wij zijn er echter nog niet. Wij zetten zeer fors in op het nieuwe cohesiebeleid. Na de zomermaanden worden de Staten daarbij uitgebreid betrokken. Als het koersdocument gefiatteerd wordt, gaan wij een uitvoeringsprogramma schrijven over internationalisering, public affairs, lobby en branding. Daarin wordt uitgebreid aandacht besteed aan het Brabant-office, aan hoe wij de regio's denken te organiseren en op welke gebieden wij in de wereld of in Europa kunnen samenwerken. Gelukkig is er ook direct over de grenzen heel veel te halen.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Woorden als "vermarkten" en "branding" van Brabant klinken

heel erg leuk, maar het gaat gewoon om het terughalen van Brabants belastinggeld. Hoe ziet de gedeputeerde dit?

De heer *Pauli* (GS;VVD): Mevrouw Van der Kammen wordt op haar wenken bediend, wij krijgen veel meer terug dan wij ernaar toe brengen!

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Mooi.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Voorzitter! Amendement A1 over het arbeidsmarktbeleid snijdt hout. Het college ondersteunt dit van harte en meent dat dit voldoende beschreven is in het koersdocument. Extra aandacht is altijd goed. Wij hebben derhalve geen bezwaar tegen dit amendement.

Met motie M8 willen de indieners stimuleren dat er meer proeftuinen komen voor regelvrije zones. Vanuit onze opvatting dat wij de rol van de overheid beperkt kunnen houden en vanuit een positieve grondhouding vooral kansen willen bieden voor ontwikkelingen, onderschrijven wij het belang van deze motie. Wij hebben dus geen bezwaar tegen deze motie.

Met motie M9 vraagt de fractie van de PVV het college nog voor de begrotingsbehandeling met een innovatief actieplan te komen met als inzet dat ondernemers snel en adequaat geholpen worden als zij een onderneming willen starten. Die smaken hebben wij al. Er is al een starterslift en een ondernemerslift en er zijn valorisatieplannen die voorzien zijn van zeer uitgebreide financiële middelen. Wij denken dat deze motie een beetje mosterd na de maaltijd is.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Wellicht ben ik niet voldoende duidelijk geweest over de bedoeling van deze motie. Bedrijven zijn soms jarenlang bezig om te mogen uitbreiden of om überhaupt te mogen starten. Wij willen dat er vanuit de provincie veel beter en adequater wordt ingespeeld op de wensen en de noodzaak om ondernemers te laten starten. Het gaat nu allemaal veel te langzaam. De Brabantse overheid moet de allerbeste willen zijn in het ervoor zorgen dat ondernemers aan de slag kunnen.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Ik begrijp wat mevrouw Van der Kammen zegt. Wij doen al heel veel op dit gebied. Er loopt een zeer uitgebreid integraal onderzoek naar het verminderen van regels. Binnenkort kan alles digitaal worden aangevraagd. Wij gaan voortvarend aan de slag met de uitkomst van het rapport van de BZW en de KvK om onze samenwerking verder te optimaliseren. Wij zijn er al heel ver mee. Het is echter ook een cultuurverandering. Ik zou u dit graag voor de begrotingsbehandeling aanbieden, maar dat gaat eenvoudig niet. Mevrouw Van der Kammen kan van mij aannemen dat dit echt topprioriteit heeft binnen onze organisatie.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Dan kan het college eigenlijk geen bezwaar hebben tegen deze motie.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Wat in het dictum staat, gebeurt al. Als ik de motie mag beschouwen als overbodig omdat het al gebeurt, heb ik uiteraard geen bezwaar. Ik zie het dan als een motie om te pleasen.

De heer *Heijmans* (SP): Ik zou het nog sterker willen zeggen. In feite is het een motie van afkeuring. De motie zegt namelijk dat GS het op dit moment niet goed doen. Mijn vraag aan de fractie van de PVV is dan ook of zij het huidige beleid afkeurt.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Wij keuren het beleid niet af. Wij vinden dat de overheid in een nieuwe innovatieve omgeving veel sneller moet reageren en daarvoor zijn aanpassingen nodig en moet je als overheid innovatief en de beste willen zijn.

De heer *Pauli* (GS;VV): Ik denk dat mijn antwoord duidelijk is. Het gebeurt op alle fronten. Het lukt echter niet vóór de begrotingsbehandeling. Het is een proces van cultuurverandering dat, nogmaals, prioriteit heeft binnen onze organisatie.

Motie M10 vraagt het college om nog vóór de begrotingsbehandeling te onderzoeken of via voorfinanciering en cofinanciering een versnelde aanpak kan worden gerealiseerd. Dit ligt in het

verlengde van de fondsen. Als de Staten ons die richting meegeven bij de Voorjaarsnota, kunnen zij bij de begrotingsbehandeling die business-plannen tegemoet zien en ook hoe wij een en ander denken te organiseren, inclusief de corporate governance. Het college is erg blij dat ook gevraagd wordt daarbij Europese middelen te betrekken. Dat lukt waarschijnlijk niet meer voor de huidige Europese fondsen want die lopen af en die potten zijn bijna leeg. Wij zien deze oproep vooral als een uitnodiging om zeer voortvarend en zeer ambitieus aan de slag te gaan met de voorbereiding van de nieuwe Europese cohesiefondsen. Het is geweldig dat ook u dat steunt.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Het gaat om het terughalen van het Brabantse belastinggeld. Dat is altijd onze stelling.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Als mevrouw Van der Kammen accepteert dat dit niet kan voor de begrotingsbehandeling omdat het een langdurig proces betreft, heeft het college geen bezwaar tegen deze motie. Ik lees dan in de motie dat het college wordt opgeroepen om eens voortvarend aan de slag te gaan met het zoeken naar Europese cofinanciering voor de projecten die de komende jaren hier in Brabant gaan spelen. Op die manier kunnen wij de motie overnemen.

Met motie M11 wordt het college verzocht om via Pact Brabant het bedrijfsleven aan te sporen krachtig in te zetten op de ontwikkeling van hoogbegaafde jeugdige toptalenten.

Die motie is overbodig want dat gebeurt al. Binnenkort zijn wij via Pact Brabant o.a. betrokken bij robotwedstrijden in Eindhoven. Daarvoor worden jonge zeer hoogbegaafde mensen uitgenodigd. Deze motie bevestigt bestaand beleid.

De heer *Van den Berg* (PVV): Kan de gedeputeerde aangeven wat er gebeurt voor basisschool-leerlingen? Daar gaat deze motie over. Wij vinden dat hoogbegaafde kinderen veel te laat ontdekt worden, veel te laat begeleiding krijgen en er dus sprake is van een enorme onderprestatie. Het gaat

niet om leuke wedstrijdjes met robotjes. Het gaat echt om het bundelen van kennis vanuit hogescholen, universiteiten en het bedrijfsleven. Zij moeten aan de slag gaan om die talenten tot bloei te laten komen. Die talenten lopen hier gratis rond. Daarvoor hoeft u niet te investeren. Er zijn grote problemen, ook in Brabant. Het Leonardo-onderwijs wordt wegbezuinigd, de Kinderuniversiteit wordt wegbezuinigd, het wordt alleen maar minder. Er is sprake van een enorm potentieel dat je heel goedkoop fantastisch kunt laten renderen.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Ik heb al gezegd dat wij vooral inzetten op de verbinding met techniek. Ik zal de wens van de heer Van den Berg meenemen naar het overleg met Pact Brabant over het arbeidsmarktbeleid en kijken wat wij kunnen doen.

De heer *Van den Berg* (PVV): Het gaat niet alleen om techniek, het gaat ook om het toekomstig bestuur van Nederland, om de toekomstige ondernemers van Nederland. Er blijven enorme kansen liggen. Wij vragen het college erop aan te sturen dat daarvoor veel meer aandacht komt.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Die boodschap heb ik begrepen. Uit onderzoek van de Universiteit van Maastricht blijkt dat slechts 35% van de Brabanders die besluiten naar de universiteit te gaan, dat in Brabant doen en er vaker voor kiezen om buiten de provincie te studeren en ook elders hun werk te zoeken. Wij moeten niet alleen ons hoogbegaafd toptalent zien te behouden maar ook onze toptalenten in het algemeen.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voorzitter!

De *voorzitter*: Nee, mijnheer Van den Berg, u hebt twee keer geïnterrupteerd. De Pauli vervolgt zijn betoog.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Motie M12 van de fracties van de PvdA, D66, GroenLinks, PvdD en 50PLUS vraagt het college bij het Economisch Programma meer aandacht te besteden aan het ondersteunen van MKB-ondernemers.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Wat is het probleem als 35% van de mensen die gaan doorstuderen dat buiten Brabant doen? Brabant is zo klein, Nederland is klein, wat is het probleem als iemand in Utrecht gaat studeren?

De heer *Pauli* (GS;VV): Ik zie dat niet als een probleem maar als een kans. Omdat wij in Brabant jonge mensen zoveel kansen kunnen bieden, zou het aardig zijn om hen daarmee wat duidelijker te confronteren.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Dan moet de gedeputeerde het iets anders formuleren. Het klinkt nu wel heel beperkt.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Ik was gebleven bij motieM12 gericht op het ondersteunen van MKB-ondernemers. Dit zou onvoldoende zichtbaar zijn in onze valorisatieprogramma's. Valorisatieprogramma's zijn erop gericht om enerzijds jonge mensen ondernemer te maken doordat zij makkelijker kunnen starten en anderzijds jonge MKB-ondernemingen te ondersteunen. Daarvoor is kapitaal nodig. Dat zit in die valorisatieprogramma's. Wij hebben het beschreven in het koersdocument. Voor alle fases van de ontwikkeling van een MKB-onderneming hebben wij dat geld nodig: pre seat, seat and late stage. Vanuit de optiek dat in de motie wordt uitgesproken dat dit belangrijk is, heeft het college geen bezwaar tegen deze motie.

Motie M13 gaat over duurzame herstructurering bedrijventerrein/werklocaties. Er loopt een meerjarenovereenkomst met de BHB/BOM (BHB = Brabantse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen) om herstructurering te realiseren. Die herstructurering ligt daar op koers. Het lijkt ons niet opportuun om tijdens een traject dat in 2015 afloopt nu al veranderingen door te voeren. Het traject wordt in 2014 geëvalueerd. Dat is punt één. Punt twee is dat met deze discussie ongelooflijk veel geld gemoeid is. Wij hebben in het bestuursakkoord €10 mln. uitgetrokken om de herstructurering van bedrijven te kunnen financieren volgens het programma dat ik u zojuist verteld heb. Als die opgave aanmerkelijk vergroot

wordt, kost het ook aanmerkelijk meer geld. Ik vraag de indiener hoe hij dat denkt te kunnen financieren. Punt drie: het rapport van Haskoning is zeer waardevol maar gaat alleen over ruimtelijke aspecten en niet over economische aspecten. Het is te dun om daarop een dergelijke mening op te baseren. Punt vier is dat deze discussie eerder thuishoort bij de Voorjaarsnota dan hier als onderdeel van het Economisch Programma.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): De gedeputeerde zegt dat het veel geld gaat kosten. Voor de periode na 2015 heb ik een fonds in gedachte dat dit moet betalen. Het vertoont grote gelijkenis met het energiefonds, waarover het college nog niets geschreven heeft en ook nog niet zegt hoe dat wordt ingevuld. Het vertoont grote gelijkenis met het innovatiefonds. Wij moeten vandaag een programma beoordelen zonder dat daar geld bij zit voor de belangrijkste delen. Nu vraagt de gedeputeerde mij om voor een onderdeel vast even geld te vinden. Het antwoord is dat wij een fonds gaan vullen. Dat moet gebeuren want na 2015 houdt de wereld niet op. Bovendien is het verschil in het aantal te herstructureren terreinen, opnieuw in te vullen, economisch te bevolken, etc. erg groot ten opzichte van het oude ETIN-rapport. Er is eigenlijk handjeklap, zonder enige evaluatie besloten dat daarvan of een derde of een vierde deel wordt uitgevoerd. Door het gewoon te downgraden kan het gehaald worden. Ik kom erop terug in mijn tweede termijn, maar ik denk dat het in termen van geld eigenlijk precies hetzelfde probleem is als het college heeft met het Economisch Programma. Ik stel eigenlijk voor om het Economisch Programma te beoordelen als wij de Voorjaarsnota behandelen.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Het college is daarvan geen voorstander. Wij vinden dat wij nu echt moeten gaan werken aan de Basis op Orde. Dit is een duidelijk programma. Daarmee kunnen wij aan de slag. Nogmaals het is een koersdocument. De uitvoering ervan vraagt nog heel veel accenten. Laten wij echter niet weer gaan uitstellen. Ik begrijp de discussie die de heer Bouwman wil voeren, maar nogmaals wij zitten gaandeweg de

wedstrijd, de BHB heeft de opdracht gekregen om in 2015 een prestatie te leveren. Tussentijdse wijziging van die opdracht kost waarschijnlijk tientallen miljoenen euro's. Ik vind dat die discussie integraal gevoerd moet worden bij de Voorjaarsnota. Het college ontraadt derhalve deze motie.

De *voorzitter*: Ik constateer dat er geen behoefte is aan een schorsing. Wij gaan meteen door met de tweede termijn.

De heer *Van Grujthuijsen* (VVD): Voorzitter! Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording in eerste termijn. Tijdens de eerste termijn van de SP was er een interruptie van mevrouw Lestrade over de competitie rondom hoogopgeleid talent. Wij zijn van mening dat dit heel goed is verwoord in amendement A1. Er worden ook in verschillende regio's in Nederland initiatieven ontplooid om hoogopgeleid talent te behouden. Naar onze mening zou het erg dom zijn om onze ambities niet te ondersteunen met dit amendement en te proberen het Brabantse talent voor Brabant te behouden.

In de commissie heeft de gedeputeerde toegezegd dat Pact en KennisPact Brabant worden samengevoegd in één pact om te voorkomen dat er meer overlegvormen nodig zijn. Wij zijn ook blij dat de gedeputeerde aangeeft dat voor de betrokkenheid van de provincie de provinciegrenzen niet heilig zijn. Juist bij die cross-overs wordt ook de provinciegrens overgegaan. Wij vinden dit een goede insteek om de innovatieve overheid te belichamen.

Aandacht voor techniek is inderdaad erg belangrijk. De diverse platforms techniek leveren hieraan een goede bijdrage. Ook die regionale initiatieven kunnen wij juist verbinden.

Wij zijn ook blij met de toezegging dat er gekeken wordt hoe binnen de ambtelijke organisaties het aantal fte's voor economie versterkt kan worden en intern verbindingen kunnen worden gerealiseerd.

De cultuurverandering is niet een, twee, drie te realiseren. Het is niet even een stempel zetten.

Motie M9 van de PVV vinden wij overbodig, want op dit moment wordt er hard gewerkt aan wat de

motie vraagt.

Hoewel de gedeputeerde een positieve grondhouding heeft bij motie M10 hebben wij aarzeling bij het verzoek om nog voor de begrotingsbehandeling te onderzoeken of hiervoor Europese middelen beschikbaar zijn. Ik hoor graag of de fractie van de PVV zich kan vinden in de gedachtegang van de gedeputeerde.

Motie M11 vinden wij ook overbodig.

Wij kijken enorm uit naar de coördinerende functie en de ambities van de ondersteuningsstructuur. Wij zijn ervan overtuigd dat de versterkende innovaties en de marktintroductie juist moeten terugkomen in de dagelijkse ondersteuning en vinden motie M12 derhalve overbodig.

Wij sluiten ons aan bij het commentaar van de gedeputeerde op motie M13 en zullen deze dan ook steunen.

De heer *Van Vugt* (CDA): Voorzitter! Wij danken de gedeputeerde voor zijn heldere antwoorden. Op twee punten na is mijn fractie op haar wenken bediend. Het eerste punt betreft de innovatieve proeftuinen. Wij hebben gevraagd of er voor startende ondernemers snelle voorlopige milieuvergunningen mogelijk zijn. Wij horen hierop graag een reactie van de gedeputeerde.

Het tweede punt is dat techniek en zorg beter tussen de Brabantse oren moet komen, te beginnen op de basisscholen. Er is sprake van onderwaardering van mensen die een ambacht hebben en van mensen die in de zorg werkzaam zijn. Het is goed om deze zaken in Brabant in positieve zin op de kaart te zetten.

Een aantal extra fte biedt niet altijd soelaas. Volgens ons moet in dit huis ondernemender gedacht worden vanuit "ja, mits" en niet vanuit "nee, tenzij". Als die slag gemaakt kan worden, komen wij een heel eind. Dat zal ertoe leiden dat in Brabant de meest ondernemersvriendelijke overheid huist. Die ambitie moeten wij prioriteit geven.

De heer *Altundal* (SP): Voorzitter! Kan de gedeputeerde zijn concrete advies geven over motie M10? Wij vonden hem hierover niet

duidelijk.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! Ik dank de gedeputeerde voor zijn antwoord. Wij willen het signaal van de VVD om een aantal fte's vrij te maken voor economie van harte ondersteunen. Voor ons mag het zwaartepunt in de ambtelijke organisaties wat meer bij economie komen te liggen.

Als de gedeputeerde inderdaad dezelfde ambitie heeft als waarover in onze motie M9 wordt gesproken, trekken wij die motie in.

De *voorzitter*: Begrijp ik het goed dat u het antwoord van de gedeputeerde afwacht voordat u de motie intrekt?

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Dat hebt u goed begrepen, voorzitter.

Wij stellen voor motie M10 als volgt te wijzigen. In het dictum worden de woorden: "Nog voor de begrotingsbehandeling" gewijzigd in "Op de kortst mogelijke termijn."

De *voorzitter*: Het dictum van motie M10 wordt als volgt gewijzigd. De woorden "Nog voor de begrotingsbehandeling" worden gewijzigd in: "Op de kortst mogelijke termijn".

Deze gewijzigde motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M10a.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Motie M11 is bedoeld om jong toptalent snel te herkennen. Mevrouw Lestrade zegt dat wij ons veel internationaler moeten oriënteren. Dat is heel leuk, maar daarvoor moet je juist je eigen talenten ontwikkelen. Wij willen deze motie toch in stemming brengen.

Mevrouw *Tetteroo* (PvdA): Voorzitter! Ik dank de gedeputeerde voor de beantwoording. Wij vinden dat er een goede constructieve discussie heeft plaatsgevonden. Dat is heel goed voor Brabant en voor de Brabantse economie. Het zal u niet verbazen dat wij blijven hameren op een solide arbeidsmarktbeleid en bij de Voorjaarsnota zeker zullen komen met een motie of een amendement

hierover.

Techniek en zorg blijven punten van aandacht. Wij zijn blij met het antwoord van de gedeputeerde en onderstrepen zijn uitgangspunten in dezen.

De antwoorden van de gedeputeerde zijn voor ons zeer verhelderend geweest, wij hebben vertrouwen in de aanpak maar wij blijven een en ander nauwlettend volgen en monitoren.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voorzitter! Op grond van de opmerkingen van gedeputeerde Pauli over mijn motie M13: Duurzame herstructurering bedrijventerreinen/werklocaties heb ik de neiging die motie aan te houden. Ik wil echter wel een paar opmerkingen daarover maken. Ik vind eigenlijk dat er gewerkt wordt met een veel te oude doelstelling. Die is al een keer naar boven toe bijgesteld. Daarom zitten wij nu op 1795 ha, eerst waren het er 1200 van de 5500. Het is ondertussen tien jaar geleden dat het ETIN-rapport verschenen is. Ik heb geconstateerd en ook in mijn motie opgenomen dat het terecht is dat de BOM/BHB en de provincie blij zijn dat zij van het slechtste van de klas opgeschoven zijn naar de betere hoek en dat men nu zelfs af en toe komt kijken hoe wij het hier doen. Ik wil die ambitie echter graag vasthouden en niet alleen op dit terrein. Dat geldt ook voor energiedoelstellingen. Als wij geen goede doelstellingen hanteren, schieten wij niet erg op. Ik heb erop gewezen dat de BZW en de KvK zeer nadrukkelijk hebben aangegeven dat wij ons vooral moeten richten op het herstructureren van bestaande bedrijventerreinen in plaats van het ontwikkelen etc. van nieuwe bedrijventerreinen, dat wij daarbij de SER-ladder moeten gebruiken, etc. Het is een teneur van maatschappelijke groepen om dat zo te doen. Wij overwegen deze motie aan te houden tot de Voorjaarsnota, maar ik wil eerst graag het antwoord van de gedeputeerde.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voorzitter! Misschien kan ik de heer Bouwman helpen. Hij kan zijn motie misschien nog langer aanhouden. Inmiddels heeft een grote meerderheid van de commissie ROW het college gevraagd deze

problematiek te faciliteren en onderdeel te laten worden van de verordening nieuwe stijl die er in het najaar komt. Dat was ook naar aanleiding van het symposium van de BOB (Business Ontmoet Business) in Den Bosch. Inmiddels heb ik van de gedeputeerde begrepen dat het ook onderdeel is van zijn werkzaamheden.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Die mogelijkheid zullen wij zeker overwegen. Misschien moeten wij de motie tot de Voorjaarsnota aanhouden en later misschien aansluiting zoeken bij wat de heer Wagemakers heeft opgemerkt. Het gaat ons om de geest van die motie; laat dat heel duidelijk zijn. Er moet iets gebeuren. Het maatschappelijk krachtenveld wil dat. Genoegzaam achteroverleunen heeft volgens mij niet al te veel betekenis. Dat moeten wij ook niet doen. Ook een evaluatie tussentijds zou helemaal geen kwaad kunnen. Dat is al eens gebeurd bij de BZB over dat meerjarenprogramma. Laat ons bijvoorbeeld de komende periode twee derde aanpakken van wat Haskoning gezegd heeft in plaats van een vierde of een derde van een oude nota van ETIN. Misschien is dat een beter idee.

Ik vind dat wij nu kunnen besluiten over geld dat gebruikt wordt voor "de basis op orde", maar voor onze innovatieactiviteiten hebben wij geen geld. Wij besluiten er dus wel over maar wij doen het niet. Hoe lossen wij dat op? De gedeputeerde stelt mij diezelfde vraag op een ander terrein.

Mijn laatste opmerking heeft te maken met de arbeidsmarkt. Ik heb hier wel eens gemerkt dat niet helemaal duidelijk is wat de relatie is tussen hightech en lowtech, tussen grote bedrijven – trekkers – en kleine bedrijven. Uit de literatuur is algemeen bekend dat de spin-off van innovatieve hightechbedrijven behoorlijk groot is voor kleine bedrijven. Het levert enerzijds werkgelegenheid op voor kenniswerkers en anderzijds kansen voor lager opgeleide mensen, voor technisch opgeleide mensen, etc. Ik zou die kans willen grijpen. Wij moeten niet de filosofie erop nahouden dat wij alles moeten outsourcen. Helianthos bijvoorbeeld moeten wij hier houden. Gelukkig is het gered. Daarover is daarstraks even gesproken. Zo zijn er nog veel voorbeelden te geven. Niet te snel

outsourcen!

De heer *Pauli* (GS;VVD): Voorzitter! Ik ga in op de vragen die nog in de tweede termijn gesteld zijn. Dat betreft allereerst de vraag van de heer Van Vugt over snelle vergunningen voor innovatieve proeftuinen. Het is geweldig als dat kan. Wij moeten dat onderzoeken. Mijn collega die daarvoor verantwoordelijk is, is op dit moment bezig met het opzetten van RUD's (Regionale Uitvoeringsdiensten) en deze van bedrijfsplannen te voorzien. Verder worden heel veel vergunningen niet door de provincie verstrekt maar door gemeenten. Ik bied de heer Van Vugt namens het college aan dat wij dit gaan onderzoeken en daarop schriftelijk zullen terugkomen.

Er is nogmaals gesproken over aandacht voor techniek en zorg. Ik kan dat alleen maar onderstrepen. Het arbeidsmarktbeleid staat er bol van. Het is ook de opdracht die wij meekrijgen als wij praten met het bedrijfsleven. Ik ben het er van harte mee eens dat een ondernemende houding in een organisatie belangrijker is dan alleen "een blik soldaten opentrekken". Soms zijn de ambities echter zo groot en moeten er vanuit de economie zo veel verbindingen ook met andere bedrijfstakken gemaakt worden dat dit met de huidige organieke kracht niet lukt. Nogmaals, daarmee wordt binnen het college op een zeer flexibele manier omgegaan. Wij zijn ons er terdege van bewust dat wij een taakstellende opdracht hebben van 1000 fte.

Motie M9 wordt door het college ontraden met de kanttekening dat er al heel veel gebeurt. Ik heb in dit verband gewezen op de starterslift, de ondernemerslift, valorisatieplannen en meer van dat soort zaken. Ik heb ook gezegd dat wij nog veel gaan regelen om de verbindingen met vooral het type bedrijfsleven waarover mevrouw Van der Kammen spreekt, de komende tijd te verbeteren. Ik zou haar willen adviseren deze motie aan te houden. De komende maanden gaat er heel veel gebeuren en dat wordt ook met de commissie besproken. Dat lukt echter niet op de manier zoals beschreven in deze motie.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! Wij

houden motie M9 aan.

De *voorzitter*: Motie M9 wordt aangehouden en maakt derhalve geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Tegen de gewijzigde motie M10a heeft het college geen bezwaar. De kwaliteit en de snelheid die ons vaak opgelegd worden door de samenwerking met Brussel en Den Haag zijn natuurlijk bepalender dan de tijd die wij daarvoor moeten realiseren. Zo lees ik ook deze motie.

Ik vrees, mijnheer Bouwman, dat het een herhaling van zetten wordt. De BHB doet het goed. Het was ook een goed symposium. Er werden goede waardeoordelen gegeven hierover. Het loopt tot 2020 en ligt op koers. Er is ook geld voor. Als wij die koers willen vergroten, vraagt dat een fundamentele discussie ook over de benodigde fondsvorming. Ik stel voor die discussie vooral te voeren bij de Voorjaarsnota. Als de Staten besluiten om de ambities veel hoger te stellen, zal er meer onder moeten liggen dan het rapport van Haskoning.

Ik ondersteun die opmerkingen over lowtech en hightech van harte. Zij weerspiegelen de mening van het college dat het ook gaat om heel veel talentvolle MKB-bedrijven. Zij zien hightech zitten. Ik heb in de commissie aangegeven hoe ASML en VDL samenwerken met heel veel MKB-bedrijven, ook in Brabant. Ik ben het er van harte mee eens dat dit bijzondere aandacht verdient.

De *voorzitter*: Ik vraag de indiener van motie M13 of hij nog steeds de neiging heeft om zijn motie aan te houden.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voorzitter! Die neiging bestaat nog steeds, dus wij houden deze motie aan.

De *voorzitter*: Motie M13 wordt aangehouden en maakt geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De *voorzitter*: Is er voorafgaand aan de stemming

behoefte aan overleg? Kan dat in een zeer korte schorsing want ik wil dit punt voor de lunch afronden.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

In stemming komt amendement A1.

De heer *Van Gruijthuijsen* (VVD): Voor.

De heer *Van Vugt* (CDA): Voor.

De heer *Altundal* (SP): Voor.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Tegen.

Mevrouw *Tetteroo* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Tegen.

Voorzitter. Ten eerste is ons nog steeds niet duidelijk waar die tekst van het amendement precies naar toe gaat. Ten tweede hebben wij in onze bijdrage aangegeven dat wij het een veel te breed plan van aanpak vinden en een gefocuste aanpak voorstaan.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV en D66 tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

In stemming komt Statenvoorstel 18/12.

De heer *Van Gruijthuijsen* (VVD): Voor.

De heer *Van Vugt* (CDA): Voor.

De heer *Altundal* (SP): Voor.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voor.

Mevrouw *Tetteroo* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat dit voorstel met algemene stemmen is aangenomen. Daarom winnen wij in Brabant prijzen, waarover later meer!

In stemming komt motie M8.

De heer *Van Gruijthuijsen* (VVD): Voor.

De heer *Van Vugt* (CDA): Voor.

De heer *Altundal* (SP): Voor.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voor.

Mevrouw *Tetteroo* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt motie M10a.

De heer *Van Gruijthuijsen* (VVD): Voor.

Wij zijn enorm tevreden met dit positieve signaal richting Europa.

De heer *Van Vugt* (CDA): Voor.

De heer *Altundal* (SP): Voor.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voor.

Mevrouw *Tetteroo* (PvdA): Tegen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PvdA tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt motie M11.

De heer *Van Gruijthuijsen* (VVD): Tegen.

De heer *Van Vugt* (CDA): Tegen.

Voorzitter. Wij vinden de motie sympathiek maar eenzijdig, want toptalent hangt niet altijd samen met intelligentie. Het gaat ook om vakmanschap.

De heer *Altundal* (SP): Tegen.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voor.

Mevrouw *Tetteroo* (PvdA): Tegen.

Voorzitter. Wij volgen de redenering van het CDA helemaal.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

Wij gaan mee met het stimuleren van toptalenten. Wij zien dat in het dictum slechts wordt gesproken over aansporen en dat is voldoende voor een

dergelijk programma.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Tegen.
Het is een rammelende motie.

De heer *Krol* (50PLUS): Tegen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, D66 en de OSN voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt motie M12.

De heer *Van Gruijthuijsen* (VVD): Voor.

De heer *Van Vugt* (CDA): Voor.

De heer *Altundal* (SP): Voor.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Tegen.

Mevrouw *Tetteroo* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

Wij gaan nu schorsen voor de lunch. Ik heb begrepen dat u er de voorkeur aan geeft om in het restaurant te lunchen. Ik hoop dat de wandeling daarheen niet al te veel tijd toevoegt en dat wij elkaar hier weer zien om half twee. Ik wens u een

smakelijke maaltijd.

De vergadering wordt van 13.00 uur tot 13.30 uur geschorst.

De *voorzitter*: Voordat wij beginnen met de behandeling van Statenvoorstel 22/12, Strategisch Informatiebeleid; onderzoeksrapport Zuidelijke Rekenkamer, heb ik nog enkele mededelingen.

Over de moties vreemd aan de orde van de dag kan ik u het volgende melden:

Motie M3 is ingetrokken en maakt geen onderdeel meer uit van de beraadslaging.

De moties M4 en M5 worden in samenhang behandeld. Beide moties hebben betrekking op de zwijnen.

Bij motie M5 is de fractie van de PvdA als ondertekenaar toegevoegd. Deze gewijzigde motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M5a.

Verder kan ik u mededelen dat er over de provinciale grondwaterheffing niet alleen vragen waren van de heer Kerkhoff voor het mondelinge vragen uur, maar dat er bij de griffie ook schriftelijke vragen waren binnengekomen van de fractie van de OSN over datzelfde onderwerp. Die worden door de gedeputeerde tegelijkertijd in de beantwoording meegenomen.

Nummer 22/12

Strategisch informatiebeleid; onderzoeksrapport ZRK

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Het voorliggende rapport van de Zuidelijke Rekenkamer laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Dat zijn wij ook gewend van de Zuidelijke Rekenkamer.

De provincie is er in de afgelopen tien jaar niet in geslaagd een adequaat informatiebeleid te ontwikkelen. Volgens de ZRK heeft zij geen visie ontwikkeld en ontbreekt de regie. En dit ondanks de vele nota's die vanaf 2003 tot 2010 het licht hebben gezien waarin de noodzaak van een strategisch informatiebeleid wel is onderkend en ondanks de externe inhuur die in die periode

ongeveer €37 mln. heeft gekost. Dan is toch wel treurig dat wij niet in staat zijn geweest een beleid te ontwikkelen. De ZRK doet een aantal aanbevelingen aan GS. Gelukkig heeft het college daarop met voortvarendheid gereageerd. Binnen enkele maanden kunnen wij een startnotitie verwachten waarin die aanbevelingen worden meegenomen. Er wordt wel een klein voorbehoud gemaakt ten aanzien van de positie van de CIO (Chief Information Officer) in de organisatie. Ik kan mij dat voorstellen omdat het college dat nog nader wil onderzoeken. Dat neemt niet weg dat wij daarover wel iets zullen zien in de startnotitie.

De fractie van de VVD vindt overigens dat in die startnotitie niet alleen een visie uiteengezet moet worden, maar ook inzicht moet worden gegeven in de architectuur van de organisatie. Want aan een visie zonder architectuur heb je niet veel. Wij willen ook graag dat het college in de startnotitie aandacht besteedt aan de DNA, de nieuwe ambtenaar. Bij de ontwikkeling van die strategische visie moet ook het samenwerken met de externe partners betrokken worden, het integraal werken en het ondernemerschap; de kernwoorden van DNA.

Het is natuurlijk leuk dat wij hier in huis DNA-dagen houden, maar dan moet er ook iets mee gebeuren. Die informatievoorziening is van wezenlijk belang voor de nieuwe manier van werken waarvoor de aanzet is gegeven in de Agenda van Brabant. Wij zien met belangstelling uit naar de startnotitie. De aanbevelingen die gericht zijn aan PS onderschrijft mijn fractie ook. Zij opteert derhalve voor besluit 2, met de kanttekening dat zij het college de ruimte geeft voor nadere bestudering van de verankering van de rol van CIO in de organisatie.

De *voorzitter*: Van het CDA heb ik geen woordmelding ontvangen.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik kan vrij kort zijn. Wij hebben dit stuk uitgebreid besproken in de commissie. Ik sluit mij graag aan bij alle mensen die in de commissie complimenten hebben gemaakt aan de Zuidelijke Rekenkamer voor dit rapport. Ik wil die dank hier nogmaals bena-

drukken.

Ik wil nog even twee zaken aanstippen. De ene gaat over de CIO. U begrijpt natuurlijk dat ik meteen vraag om alstublieft een andere naam te verzinnen voor dat personage, bijvoorbeeld hoofd of opperhoofd of iets dergelijks, maar CIO, bah!

Wij vinden dat het college alle aanbevelingen van ZRK moet volgen. Mijn fractie kiest voor besluit 2. Wij willen het college wel graag de mogelijkheid geven om ons via een notitie misschien te overtuigen dat het toch niet verstandig is om zo'n CIO op directieniveau te plaatsen.

Het andere punt is de externe inhuur. Ik heb hiervan in de commissie ook een punt gemaakt. In deze Staten pleiten wij al jarenlang voor vermindering van externe inhuur. Wij hebben duidelijk afgesproken dat er een plafond zit aan die externe inhuur. Uit het rapport van de ZRK blijkt echter dat zes van de zeven procesmanagers extern ingehuurd waren. Ik wil graag de toezegging dat het college zich tot het uiterste zal inspannen om het aantal externen op dit terrein terug te brengen en ons daarover inzichtelijk te rapporteren bij de jaarstukken en liefst ook tussendoor in de strategische beleidsvisie aan te geven hoe het aantal externen verminderd kan worden. Ik zeg dit niet alleen omdat wij allemaal weten dat extern inhuren een stevig prijskaartje heeft, maar vooral vanwege het belang van het verwerven en het behouden van kennis in dit huis. Dat gaat niet door telkens maar weer een beroep te doen op externen. Als de portefeuillehouder dat wil toezeggen, stem ik graag in met besluit 2 van het voorstel.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voorzitter! De Zuidelijke Rekenkamer heeft een niet mis te verstaan rapport opgesteld, waarin de conclusies en feiten voor zichzelf spreken. Uit de reactie van GS blijkt dat zij de aanbevelingen overnemen. Dat is prettig om te horen.

Wij willen nog twee zaken aan de orde stellen. Ten eerste kan het niet zo zijn dat aanbeveling 2 om op basis van de strategische visie in meerjarig perspectief de benodigde financiële en personele middelen te formuleren, letterlijk ter hand wordt genomen. Dat betekent namelijk eerst allerlei

mooie plannen maken en dan kijken hoeveel het gaat kosten. Dat is in onze ogen de verkeerde volgorde. Wij vragen het college dan ook hier om eerst een budget vast te stellen, en van daaruit op basis van een heldere strategie de wensen en noodzakelijkheden te prioriteren; oftewel maak vanwege budgettaire beperkingen de noodzakelijke strategische keuzes.

Op de tweede plaats komt in het 217a rapport over ICT projectportfoliomanagement dat wij in de commissie ook hebben besproken een punt aan de orde dat zeker in het licht van het rapport van de ZRK aandacht verdient. Het is namelijk vreemd om te constateren dat in het rapport van de ZRK eigenlijk weinig aandacht is voor de rol en functie van de ICT-controller in het geheel. Op het gebied van ICT-control en strategisch informatiebeleid is dat immers een sleutelfunctie; een functie die erop toeziet dat er ICT-strategie is of op een samenhangende manier tot stand komt, dat beheerskwesties goed zijn geregeld, dat rollen en taken goed zijn belegd en dat verantwoording wordt afgelegd over informatiebeleid in de ruimste zin van het woord. In dit kader vragen wij college om naast het bestuderen van aanbeveling 4 of de verankering van de rol van Chief Information Officer nuttig is, ook de huidige stand van zaken te beschouwen van de rol van ICT-controller in het geheel. Graag de reactie van het college op dit punt.

De *voorzitter*: Ik zie de heer Krol verlangend kijken of ik een mooie Brabantse naam verzonnen heb voor CIO, maar ik ben nog aan het nadenken.

De heer *Krol* (50PLUS): Graag. U bent daar goed in, dat hebt u bewezen.

De heer *Van Liempd* (PvdA): Voorzitter! John Naisbitt zei ooit: "Strategische planning is waarde-loos, tenzij er eerst een strategische visie is".

Ik wil beginnen met de Zuidelijke Rekenkamer dank te zeggen voor dit heldere en waardevolle rapport. Een provinciale organisatie is een informatiemachine. Wij maken informatie, consumeren informatie, delen informatie, ons handelen is gebaseerd op dat wat we weten en wordt gestuurd

door wat we willen weten, maar ook door wat we niet weten. Informatietechnologie helpt ons daarbij, of juist niet. En dat is de kern van de zaak vandaag.

Wie het rapport van de Rekenkamer bestudeerd, begrijpt hoe het kan dat een gedeputeerde tijdens een debat geen antwoord kan geven op de vraag hoeveel vergunningen er vorig jaar verleend zijn waarvan de wettelijke beslistermijn verstreken was op het moment van gunnen. Of hoe het kan dat in de declaraties van gedeputeerde Van Heugten op de website van RTL terug te lezen is hoeveel medewerkers van de provincie het afgelopen jaar een probleem met hun blackberry hebben gehad.

De oorzaak zit hem in het feit dat de functie van ICT binnen de provinciale organisatie achter de gebruikersvraag is aangegroeid. Zo'n laissez-faire-ontwikkelmodel is maar beperkt uit te breiden, is duur en een sta-in-de-weg bij het bieden van integrale oplossingen. De Rekenkamer concludeert dat het de afgelopen jaren ontbroken heeft aan een strategische sturing op de ICT-functie binnen de provinciale organisatie. Dit heeft zijn directe weerslag in de architectuur van de ICT-omgeving en dat heeft weer zijn impact op de inrichting van het beheer. Het is dus niet verwonderlijk dat er de afgelopen jaren €32 mln. verspijkerd is aan inhuur van ICT-ers, al is het natuurlijk een schokkend hoog bedrag.

Minsten zo schokkend is het feit dat de ZRK zegt dat het niet mogelijk is om aan te geven of deze kosten gemaakt zijn voor het invullen van reguliere beheerstaken of juist voor de implementatie van nieuwe ICT-initiatieven.

Het zijn allemaal symptomen van een ICT-organisatie die ontzettend hard werkt om haar klanten, de eindgebruikers te 'pleasen', maar waar een strategische ICT-visie ontbreekt.

We moeten direct aan de slag met de positionering van ICT als onderdeel van de strategische agenda van onze provincie. Het is eigenlijk te gek voor woorden dan het college zich juist op dit punt van de aanbevelingen van de rekenkamercommissie terughoudend opstelt.

Volgens de PvdA moet er direct werk gemaakt worden van de positionering van een Chief Information Officer (toch een vrij gebruikelijke

term in de ICT-wereld) op directieniveau en wij roepen de college dan ook op niet te lang te dralen, maar snel tot actie over te gaan. Maar alleen met een poppetje zijn we er niet. GS komen op korte termijn met bouwstenen voor een strategische ICT-visie. Wij verwachten dat die visie op korte termijn ook zal leiden tot een strategisch informatieplan. In dat plan zien wij graag terug hoe de informatiebehoefte in onze organisatie op middellange en lange termijn gefaciliteerd gaat worden door een toekomstbestendige integrale ICT-architectuur en op welke wijze een efficiënt en effectief operationeel beheer geborgd wordt.

Voorzitter. Ik sluit af met een korte samenvatting: werk aan de winkel!

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Tot mijn spijt was ik niet bij de commissievergadering. Ik had dat wel interessant gevonden, vooral omdat onderzoek 217a ook aan de orde was. In de agendering staat overigens dat het college de aanbevelingen van Gedeputeerde Staten overneemt. Dat is een aardige samenvatting van het geheel, maar ik had graag dat het college de aanbevelingen van de ZRK overnam en wel in totaliteit. Wij zijn over het algemeen nogal enthousiast over de adviezen van de ZRK. Dat is u waarschijnlijk niet helemaal onbekend. Wij vonden het ontbreken van visie en strategie schokkend. Dit komt echter in meer organisaties voor waar de leidinggevende lagen nog niet echt op de hoogte zijn van wat er gebeurd met ICT en welke mogelijkheden er zijn. Het bundeltje met interviews dat wij hebben gekregen, was zeer verhelderend over de wijze van denken in diverse organisaties en hoe ICT voor ons politici van belang kan zijn.

Wij zouden graag zien dat het college de adviezen van de ZRK compleet opvolgt, inclusief het advies voor de CIO. Wij denken dat het college zeer zwaarwegende adviezen moet hebben om dat advies niet op te volgen. Juist het plaatsen van een CIO op hetzelfde niveau als de andere toppers is belangrijk om het belang van dit onderwerp duidelijk naar voren te brengen.

Wij gaan ervan uit dat geld beleid volgt. Dat geef

ik mevrouw Van der Kammen mee. Wij kijken eerst welk beleid wij willen, stellen daarin prioriteiten en daarna pellen wij af. Geld volgt beleid en niet andersom.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Als er sprake is van krappe financiële middelen lijkt het mij toch wel op zijn plaats om zeker bij niet primaire bedrijfswerkzaamheden keuzes te maken. Hoeveel budget wil ik besteden aan mijn ICT-beleid? En wat kan ik voor budget realiseren?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Daarover verschillen mevrouw Van der Kammen en ik van mening. Naar mijn idee is het wel een primaire taak. Het is een van belangrijkste taken van de organisatie van de provincie om het ICT-beleid op orde te hebben. Zonder informatie kun je helemaal niets. Het is echt dé ondergrond onder al het werk dat hier moet worden gedaan.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Begrijp ik het goed dat D66 min of meer een blanco cheque aan het college geeft? Dat het college maar moet kijken hoeveel geld er nodig is?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Nee, dat heb ik niet gezegd. Ik heb gezegd: geld volgt beleid. Je moet eerst verzinnen wat je met het beleid wilt. Je zet een aantal mogelijkheden neer en vindt daar de middelen bij. Dan is het een kwestie van prioriteiten stellen. Het is geen blanco cheque, maar in dezen volgt geld beleid en niet andersom.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voorzitter! Ik wil slechts een korte opmerking maken, want wij hebben de argumenten uitgebreid gewisseld in de commissie. Wij kunnen twee besluiten nemen. Wij vinden dat wij besluit 2 integraal moeten overnemen.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Voorzitter! Na de uitvoerige bespreking in de commissie kan ik kort langs een aantal zaken lopen. Ik herhaal dat het weinig zin heeft om terug te kijken wat er bestuurlijk fout is gegaan om daarmee naar een bepaalde richting te wijzen, maar het heeft wel zin

om van de fouten te leren. Dat doet het college van harte. Vandaar dat de conclusies van de ZRK volledig onderschreven worden.

Laten wij niet vergeten dat ook veel dingen heel goed zijn gegaan. Er is fors geïnvesteerd in zaken waarbij de provincie wel terdege baat heeft gehad en die nog steeds uitstekend functioneren. Het ware beter geweest als er niet steeds was ingespeeld op wat de actualiteit vroeg maar een goede regie gevoerd was.

Daarmee gaan wij nu echt driftig aan de slag. Er komt een heldere visie op basis van scenario's die de Staten kunnen kiezen. De term afbreukrisico is daarbij heel belangrijk. Hoe meer je koploper wilt zijn op ICT-gebied, hoe meer risico's je loopt. Die cruciale vraag moeten wij gezamenlijk beantwoorden.

Sinds vorig jaar zijn wij bezig met de basis op orde te brengen. Dat gebeurt vooral met onze eigen bezetting, die wij fors aan het verstevigen zijn zodat wij veel minder afhankelijk worden van externe inhuur. Wij doen dat samen met strategische partners, met het Expertisecentrum voor de overheid, met de Technische Universiteit Eindhoven maar ook met de buurprovincies. Wij ontwikkelen samen en hebben ook mooie benchmarks om te kijken hoe wij ervoor staan.

Het advies van de Zuidelijke Rekenkamer is het vertrekpunt voor de startnotitie die de Staten zullen ontvangen. Daarin wordt aandacht besteed aan de architectuur in de organisatie en aan de nieuwe ambtenaar. Op basis van de huidige voortgang van het beleid kunnen wij tot en met 2015 met het huidige budget uit de voeten. Als de Staten besluiten daaraan extra ambities toe te voegen, kost dat uiteraard geld. Zij moeten eerst die discussie voeren voordat wij daarover kunnen praten.

De opmerkingen van mevrouw Van der Kammen over de controlfunctie neem ik mee. Wij begrijpen heel goed dat de ZRK het zeer belangrijk vindt dat de meerderheid van de Staten ook een groot belang hecht aan het aanstellen van een CIO en houden daarmee terdege rekening. Wij zullen een en ander nog even voorleggen aan onze deskundigen, voordat wij met een definitief voorstel komen.

In stemming komt Statenvoorstel 22/12.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Wij kiezen voor besluit 2, want wij moeten een keuze maken.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voor besluit 2.

De heer *Heijmans* (SP): Voor besluit 2.

Mevrouw *Van der Kammen* (PVV): Voor besluit 2.

De heer *Van Liempd* (PvdA): Voor besluit 2.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor besluit 2.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voor besluit 2.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor besluit 2.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor besluit 2.

De heer *Kap* (OSN): Voor besluit 2.

De *voorzitter*: Ik constateer dat besluit 2 met algemene stemmen is aangenomen.

Ik wil vanaf deze plaats de Zuidelijke Rekenkamer danken voor het werk dat zij heeft verricht.

Nummer 13/12

Wijziging Verordening ruimte, actualisatie-1

De *voorzitter*: Ik heb u al meegedeeld dat vragen die de heer Wagemakers voor het vragenuurtje heeft voorgesteld in dit kader zullen worden meegenomen.

Ik heb begrepen dat er vanuit de fractie van de VVD twee woordvoerders zijn, allereerst mevrouw Prins en daarna mevrouw Geeraedts.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voorzitter! In 2010 hebben Provinciale Staten de Verordening ruimte 2011 vastgesteld. Daarin is opgenomen dat jaarlijks bekeken wordt of de verordening moet worden aangepast. Door veranderingen in de rijksregelgeving, het provinciaal beleid en erva

ringen uit de praktijk is het inderdaad noodzakelijk gebleken de verordening nu te actualiseren.

De wijzigingsvoorstellen zijn vooral technisch en beleidsarm van aard. De behandeling van de actualisatie van de verordening is voorzien in het voorjaar van 2013. Het daarvoor benodigde proces is inmiddels in gang gezet.

Wij vinden de termen "technisch" en "beleidsarm" niet van toepassing op de in deze wijziging opgenomen proactieve aanwijzing door GS en de ontheffingsbevoegdheid van GS. Deze instrumenten worden door GS voorgesteld om alvast in te kunnen spelen op de uitwerking van het Koersdocument: de transitie van stad en platteland; een nieuwe koers. Er kan immers met de proactieve aanwijzing en de ontheffingsbevoegdheid beter ingespeeld worden op het leveren van maatwerk en op nieuwe ontwikkelingen die niet eerder konden worden voorzien. Een proactieve aanwijzing kan dus voortaan op twee manieren gebruikt worden: enerzijds om in te grijpen als er ontwikkelingen zijn die tegen het provinciaal belang ingaan en anderzijds om ontwikkelingen te bevorderen die van provinciaal belang zijn. Wij hebben begrepen dat de ontheffingsbevoegdheid van GS alleen bedoeld is voor bijzondere omstandigheden.

Wij vinden het belangrijk dat ruimte gegeven wordt aan het particulier initiatief, het bedrijfsleven en innovatieve ontwikkelingen. Wij gaan ermee akkoord om nu alvast deze instrumenten in de verordening op te nemen. Wij zijn tevreden dat artikel 11.9 betreffende afwijkende regels voor verblijfs- en dagrecreatie weer in de verordening staat. De sector recreatie en toerisme heeft nog wel enkele wensen, maar wij vinden dat deze beter bij de actualisatie besproken kunnen worden.

Over artikel 9.6 betreffende afwijkende regels voor geiten- en schapenhouderijen zal onze fractievoorzitter het woord voeren.

Dat de materie rondom de verordening complex is en tot veel vragen en discussie leidt, hebben wij gemerkt tijdens de onlangs gehouden bijeenkomsten over de actualisatie van de verordening. Er moet niet alleen worden ingezet op een heldere communicatie zoals in de Memorie van Antwoord staat, maar vooral op een verordening die helder

en niet voor tweërlei uitleg vatbaar is én die voor iedereen te begrijpen valt. Dan hoeft er ook minder gecommuniceerd te worden.

Wij zijn het ermee eens dat het veel praktischer is om de bevoegdheid om kennis te nemen van een voornemen tot een proactieve aanwijzing over te dragen van PS aan de commissie ROW. De fractie van de VVD stemt dan ook in met dit voorstel.

Het is een provinciale taak om de provinciale belangen op het gebied van ruimtelijke ordening goed te borgen, maar wij vragen ons wel af of de belangen die nu in de Verordening ruimte zijn opgenomen allemaal zo gedetailleerd geregeld moeten worden en ook allemaal van provinciaal belang zijn. Wij vragen ons af of er onderwerpen en regels zijn die de gemeenten beter zelf in hun bestemmingsplannen zouden kunnen regelen. Wij zijn voorstander van het geven van ruimte aan het lokale bestuur. Dat zit dicht bij de betrokkenen en kan nieuwe ontwikkelingen wellicht beter beoordelen. Door het lokale bestuur kan effectiever maatwerk geleverd worden. Wij vinden dat bij de evaluatie en actualisatie in het kader van werkbaarheid en deregulering de huidige verordening nadrukkelijk gescreend moet worden. Uiteraard moeten daarbij de uitgangspunten van onze Structuurvisie ruimtelijke ordening overeind blijven.

Wij stellen voor dat GS, voorafgaand aan de inspraak over de wijziging Verordening ruimte, actualisatie 2012, aan de commissie ROW een lijst presenteert met onderwerpen en regels die net zo goed of zelfs beter op gemeentelijk niveau behartigd zouden kunnen worden. Wij dienen daarvoor samen met het CDA een motie in.

De *voorzitter*: Door de leden mw. Prins-Afman en mw. Van Extel-van Katwijk wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in openbare vergadering bijeen op 11 mei 2012, besprekende de Verordening ruimte, constaterende dat:

- *Brabant de ambitie heeft om in 2020 tot de Top 5 van de Europese kennis- en innovatieregio's te behoren;*
- *alleen door eigen verantwoordelijkheid, initiatief,*

ondernemen en innovatie deze ambitie bereikt kan worden en dat daarvoor ruimte nodig is;

- *gemeenten heel goed in staat zijn om op de nieuwe initiatieven in te spelen en maatwerk te leveren;*
- *in de Verordening ruimte alleen de provinciale belangen op ruimtelijk gebied geborgd dienen te worden;*
- *in de huidige Verordening ruimte mogelijk nog onderwerpen en regels zijn opgenomen die beter of net zo goed door gemeenten in hun bestemmingsplannen geregeld kunnen worden.*

overwegende dat:

- *gemeenten dichtbij de burgers en ondernemers staan en daardoor beter kunnen inspelen op nieuwe initiatieven;*
- *het wenselijk is dat in beeld wordt gebracht welke onderwerpen uit de Verordening ruimte in aanmerking komen om door gemeenten te worden geregeld;*
- *met een verdere deregulering sprake is van minder bureaucratie en een betere dienstverlening van de overheid.*

dragen het college op:

- *een lijst te maken van de onderwerpen en regels die voor een overheveling naar de gemeenten in aanmerking komen en deze voorafgaand aan het in de inspraak brengen van de actualisatie van de Verordening ruimte 2013 in de commissie ROW te bespreken,*

en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit en krijgt nr. M14.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Ik neem aan dat het de bedoeling is dat wij binnen de aangegeven spreektijden ook over de geitenproblematiek spreken, of krijgen wij daarvoor wat meer tijd?

De *voorzitter*: Nee, wij hebben afgesproken om dit binnen de aangegeven tijd op te lossen. Ik zou maar snel beginnen!

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Wij hebben maar drie minuten tijd gevraagd bij dit onderwerp, maar wel in het kader van het vragenuurtje aandacht gevraagd voor de geiten. Ik zou het prettig vinden als de PvdA iets meer krijgt dan drie minuten.

De *voorzitter*: U had nog spreektijd over, dus er is al in voorzien.

Vooruit met de geit, zou ik zeggen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Dan ga ik maar beginnen, voorzitter.

Wij hebben de afgelopen week in de krant kunnen lezen hoe een aantal gemeenten hun verantwoordelijkheid voor de gezondheidsrisico's ten gevolge van de vestiging van geiten- en schapenhouderijen ontloopt. Het is net een verzameling geitenbreiers.

Juist vanwege die gezondheidsrisico's hebben de Staten een bouwstop afgekondigd voor dit soort bedrijven. Op 11 december 2009 is er een voorbereidingsbesluit genomen. Later is dat vervolgd met een bouwstopregeling in de Verordening ruimte. En wat blijkt nu? Een aantal gemeenten lapt die bouwstop gewoon aan zijn laars. Alleen omdat omwonenden bij de provincie aan de bel trekken en hier toevallig een slimme journalist rondloopt die dit publiceert, komen wij hier achter. Sterker nog, die gemeenten roepen om het hardst dat de regelgeving hun geen andere keuze laat. Hoezo? Er worden vrijelijk milieuvergunningen verleend zonder dat er enig onderzoek naar de gezondheidsrisico's wordt gedaan! Zij worden aangevraagd en gewoon verleend! Ik mag toch veronderstellen dat het inmiddels bekend is dat milieuvergunningen ook uit een oogpunt van volksgezondheidsrisico geweigerd kunnen worden. De Raad van State in zijn wijsheid heeft daarover al een groot aantal beslissingen genomen dat aantoont dat dit kan. Voor die gemeenten speelt dit kennelijk niet. Ook de ZLTO (Zuidelijke Land en Tuinbouw Organisatie) neemt in dezen geen enkele verantwoordelijkheid. Wij moeten ons zo langzamerhand afvragen wat hier de rol van de ZLTO eigenlijk is. Wat betekent die bouwstop? In het voorbereidingsbesluit hebben wij een regeling getroffen dat alle bouwvergunningen voor de geitenhouderijen moesten worden aangehouden en aan GS moesten worden voorgelegd. GS zouden dan kunnen beoordelen of zij in strijd zijn met de toekomstige verordening. Dat stond in het voorbereidingsbesluit. Vervolgens hebben wij in juni 2010 de regels opgenomen in de verordening die toen in werking is getreden. Vanaf dat moment moesten

volgens de voorschriften de gemeenten binnen een jaar de bestemmingsplannen zodanig aanpassen dat uitbreiding van en omschakeling naar intensieve geitenhouderijen niet meer mogelijk was. Is dat inderdaad gebeurd? Wordt dat getoetst?

Het tweede punt was dat vergroting van bebouwing ten behoeve van geiten- of schapenhouderijen die op de peildatum van 12 december 2009 aanwezig of in uitvoering waren dan wel gebouwd mogen worden krachtens een onherroepelijke bouwvergunning niet toegestaan is. Je zou dus denken dat er helemaal niet gebouwd mag worden. Dat leek helder maar dat is dus niet zo, want nu blijkt weer dat bouwvoorvragen die eerder hebben plaatsgevonden, gewoon allemaal gehonoreerd kunnen zijn. Dus, mijnheer de voorzitter, wij maken verordeningen met regels die gewoon niet te handhaven zijn. Ik weet dat dit allemaal onder het vorige college is gebeurd en de Staten moeten misschien de hand in eigen boezem steken, maar het is toch te dol voor woorden dat wij regelgeving vaststellen die wij niet kunnen handhaven.

Het tweede punt betreft het voorbereidingsbesluit. Wij hebben destijds afgesproken dat er een bouwstop gold voor geitenhouderijen. Wij hebben geen onderscheid gemaakt tussen intensief en grondgebonden. Wij zien de problemen ontstaan. Wij lezen in de verordening dat het alleen geldt voor de intensieve veehouderij. Dus de agrarische sector en de gemeente zeggen meteen: dit is geen intensieve geitenhouderij maar een grondgebonden geitenhouderij en dat kan dus wel.

De *voorzitter*: U hebt nog een minuut.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Volgens het voorbereidingsbesluit zouden in de Provinciale Milieuverordening regels worden opgenomen met bepalingen over milieuvergunningen voor geitenhouderijen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Mevrouw Geeraedts sprak over grondgebondenheid. Dat begrip speelt hier een rol. Men beroept zich op het feit dat het gaat om een grondgebonden

geitenhouderij. Vindt mevrouw Geeraedts ook niet dat de definitie grondgebondenheid in dezen duidelijker moet zijn?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Ik ben het met de heer Van der Wel eens dat die definitie wat duidelijker moet zijn, maar wij moeten geen fouten door die nu te gaan aanpassen. Bij de eerstkomende herziening moeten wij over dat begrip eens goed met elkaar van gedachten wisselen. Wij moeten niet de fout begaan om nu even gauw een regeling te maken die dan weer verkeerd kan worden uitgelegd. Dat moeten wij op dit moment zeker niet doen!

De heer *Van der Wel* (PvdD): Ik ben het met mevrouw Geeraedts eens dat wij niet te snel moeten handelen, maar ik vind wel dat wij móeten handelen. De volgende herziening van de verordening vindt pas plaats in januari 2013 en het kan het komend jaar misschien uit de hand gaan lopen. Ik vind echt dat wij daaraan iets moeten doen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voor de geitenhouderijen kunnen wij het nu aanpassen, want wij kunnen het woord intensief eruit halen. Dan geldt het gewoon voor alle geitenhouderijen en speelt niet meer het probleem wanneer een geitenhouderij intensief is en wanneer grondgebonden. Dat is dus geen punt.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Het woord intensief is er al uit gehaald. Het geldt dus voor alle geitenhouderijen. Ik sluit mij aan bij de heer Van der Wel dat de definitie grondgebonden in dezen van belang is. Het telt al voor intensief en voor extensief.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik heb die vraag al beantwoord.

Voorzitter. Het resultaat is dat er vergunningen zijn afgegeven waartegen wij kennelijk niet kunnen optreden. Ik betwist dat. Het is opmerkelijk dat hier in huis de meningen verdeeld zijn. Hoe denkt het college dit op te lossen? Als hier vergunningen zijn die onherroepelijk zijn en die onrechtmatig

zijn verleend, vragen wij de commissaris om die ter vernietiging aan de Kroon voor te dragen. Wij zijn ons ervan bewust dat het een heel zwaar middel is, maar gezien de grote risico's voor de volksgezondheid moet alles worden ingezet om de bedreigingen voor de volksgezondheid weg te nemen. Wij horen graag hoe het college dit denkt aan te pakken. Wij krijgen namelijk memo's die steeds verschillende opvattingen huldigen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Ik ben het met mevrouw Geeraedts eens dat wij alles in het werk moeten stellen om dit specifieke geval een halt toe te roepen. Vanochtend hoorde ik van mensen uit Zeeland en Noord-Brabant dat het beton al gestort wordt.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Dat klopt. Het is goed dat de heer Van der Wel dat noemt. De commissaris zit ons zo op te jagen dat wij punten vergeten. Er wordt inderdaad op dit moment gebouwd in Landerd. Dat betekent dus, voorzitter, dat u heel snel tot besluiten moet komen en wij geen weken kunnen wachten op een extern advies of het allemaal wel klopt. U moet nu de instrumenten inzetten. Er is in dit huis voldoende kennis aanwezig om te kunnen beoordelen of u dat verantwoord kunt doen. Het is belangrijk.

Als laatste merk ik op dat het belangrijk is dat gemeenten betrokken worden bij de aanpassing van de verordening om hun te laten zien wat het allemaal betekent.

De *voorzitter*: Ik wil u niet opjagen, maar uw spreektijd is echt om.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Houdt mevrouw Geeraedts rekening met het feit dat oude situaties een doorwerking hebben en er dus sprake is van een overgangssituatie? Zij doet nu voorkomen alsof de verordening op het moment dat zij wordt vastgesteld onmiddellijk op alles van toepassing is, terwijl er een verleden is met toezeggingen en andere dingen die voor bedrijven belangrijk zijn, ook al vinden wij het effect van een en ander nu niet prettig. Er zijn echter individuele belangen. Vervolgens wijs ik erop dat de Wet milieubeheer

niet toestaat dat gezondheid expliciet gebruikt wordt en wij daar dus zullen vastlopen in de jurisprudentie.

Deze twee opmerkingen geef ik graag mee aan mevrouw Geeraedts.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Met de laatste opmerking van mevrouw Klitsie ben ik het niet eens. Er is jurisprudentie van de afdeling. De afdeling zegt dat er primair andere wetgeving is om de volksgezondheidsrisico's te toetsen aan een milieuvergunning, maar de Wet milieubeheer kan daarin wel ondersteunend zijn. Als je daar een goed betoog hebt met goede argumenten, dan zegt de Raad van State dat dit ook een grond is om een milieuvergunning te weigeren. Dat is de meest recente uitspraak, ik geloof van december 2011. Misschien moet mevrouw Klitsie dat even nakijken.

Ik begrijp niet goed wat zij bedoelt met haar eerste opmerking. Misschien wil mevrouw Klitsie dat nog even herhalen?

Mevrouw *Klitsie* (D66): Ik zal dat doen in mijn betoog, voorzitter. Dat schiet ten minste een beetje op.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Het was kennelijk niet zo belangrijk, voorzitter.

De *voorzitter*: De vraag was niet zo ingewikkeld, namelijk of u bereid was rekening te houden met het overgangsrecht.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Dat zit gewoon in de verordening. Ik dacht dat mevrouw Klitsie de vraag iets anders bedoelde, want dit is iets te eenvoudig.

De *voorzitter*: Blijkbaar niet, maar wij zullen het zo horen.

Mevrouw *Van Extel-van Katwijk* (CDA): Voorzitter! In 2010 hebben Provinciale Staten de Verordening ruimte vastgesteld. Gebleken is dat er wat aanpassingen nodig zijn. Dit was voorzien en is ook begrijpelijk, want onze maatschappij staat niet

stil.

De voordliggende aanpassingen zijn vooral technisch. Het is een soort jaarlijkse veegronde geworden. Op deze manier houd je de verordening wel up to date en sluit je ook aan bij de dagelijkse praktijk. Aanvullend zijn er ook enkele ambtshalve wijzigingen voorgesteld.

Met betrekking tot het verlengen van de bouwstop voor de geiten- en schapenhouderijen, merk ik op dat voor het CDA de volksgezondheid het belangrijkste criterium is! Gezien de gevolgen van de Q-koorts in Brabant moeten risico's zo veel mogelijk worden uitgesloten. Er is de afgelopen week veel ophef geweest over een mogelijke ontduiking van de bouwstop. We ontvingen daarover zelfs gisteravond nog een ambtelijke notitie. Wij willen vandaag van het college een glasheldere uitleg. Welke acties zet het college in gang als er in strijd met de bouwstop onrechtmatig bouw- of omgevingsvergunningen door gemeenten zijn afgegeven? En wat gaat het college doen om dat te voorkómen? Wij willen deze zaken overigens wel in de goede context blijven zien, maar willen ook precies weten hoe het zit en hoe dergelijke zaken voorkomen kunnen worden.

De wetgever wil toch de mogelijkheid bieden om bij bijzondere omstandigheden een algemene ontheffingsmogelijkheid in te zetten. Deze ontheffing biedt ruimte om innovatieve projecten die eigenlijk in strijd zijn met de algemene regels, maar waarbij wel zwaarwegende maatschappelijke belangen spelen, toch toe te staan. De woordvoerder van de VVD wees daar al op.

Bij die ontheffing was eigenlijk niet voorzien in betrokkenheid van PS. Wij stellen het op prijs dat GS ons voorstellen om deze wel ter kennis te brengen aan de commissie ROW en wat ons betreft zou dit ook achteraf mogen.

Naast het invoeren van een algemene de proactieve aanwijzing. Dat wil zeggen dat het niet zo kan zijn dat de verordening volgens de letter toegepast wordt, als blijkt dat er in een gebied een door verschillende partners gedragen initiatief is dat zorgt voor een verbetering van het gebied of van andere doelen.

Het verheugt ons dat deze twee zaken opgenomen worden in de verordening. Zij sluiten perfect aan

bij het rapport van Van Doorn en bij ons Koersdocument Stad en Platteland: meer participatie, meer betrokkenheid en meer ruimte voor burgers en ondernemers. Het Koersdocument geeft een nieuwe koers aan voor het Brabantse landelijk gebied. Wij ambiëren een vitaal platteland en daarbij past ook een vitale regelgeving. De Staten hebben immers gekozen voor een "ja, mits"-beleid in plaats van een "nee, tenzij"-beleid. Zojuist heeft de VVD mede namens ons een motie ingediend.

Met de aanpassing van de Verordening ruimte is er een goed begin gemaakt. In het najaar komen nog meer belangrijke zaken aan de orde zoals het rapport van de Gezondheidsraad, de uitwerking van de commissie Van Doorn en het Koersdocument, die allemaal van groot belang zijn voor de toekomst van ons Brabantse land. Wij kunnen instemmen met dit voorstel.

Mevrouw *Slegers* (SP): Voorzitter! De volksvertegenwoordiging heeft als taak beleidskaders te stellen en toezicht te houden op de uitvoering van het beleid. De juridische uitwerking van het beleid is een taak van Gedeputeerde Staten die hiertoe opdrachten uitzetten in de ambtelijke organisatie. Volksvertegenwoordigers moeten ervan kunnen uitgaan dat de uitvoering op detailniveau adequaat verloopt. Ons ontbreken tijd, mandaat, expertise etc. om ons daarin te verdiepen en erop toe te zien dat alle details kloppen. Het is eigenlijk absurd dat ik tegenwoordig een hotline heb naar een aantal hoogleraren agrarisch recht bijvoorbeeld om zeker te kunnen weten dat ik de juridisch juiste beslissingen neem. Ik heb hierop graag een reactie van de gedeputeerde. Hoe kan het voor PS gemakkelijker worden om hun werk te doen gezien de afgelopen week? Hoe kunnen wij vanaf nu gemeenten het provinciaal beleid duidelijk maken? Behalve het juridisch kader en de letter van de wet, is er ook de geest van de wet. Bestuurders hebben de morele verantwoordelijkheid om de geest van de wet – het maatschappelijke kader waarin die wet tot stand is gekomen en de intenties waarmee die wet is opgesteld – serieus in overweging te nemen. Dat gebeurt in sommige gemeenten nog steeds niet. Zo langzamerhand kunnen wij ons

afvragen of er geen sprake is van onbehoorlijk lokaal bestuur. Wij vragen GS dan ook wat wij hieraan doen. Zoals mevrouw Geeraedts al zei, bij het nemen van het besluit over de bouwstop was de intentie van GS en PS destijds dat die moest gelden voor de gehele schapen- en geitenhouderij. Laat daarover geen misverstand bestaan. Gemeenten wisten dat dondersgoed. Sommige gemeenten hebben deze intentie willens en wetens naast zich neergelegd.

Ik kreeg vanochtend een mailtje van iemand uit Landerd. Inmiddels is bekend dat een burger van Landerd een verzoek heeft ingediend om een vergunning ter vernietiging door de Kroon voor te dragen. Het laatste nieuws!

De commotie van de afgelopen week heeft weer eens bewezen dat de provincie te weinig instrumenten heeft om de regie te nemen in alle gevallen waarin provinciale belangen in het geding zijn. Dat is onze mening. Het is één ding om de autonomie van het lokale bestuur te respecteren omdat heel veel zaken voor en door burgers nu eenmaal het beste zo dicht mogelijk bij die burgers geregeld kunnen worden. Het lijkt erop dat sommige gemeenten ook op agrarisch gebied hun verantwoordelijkheid steeds beter nemen, maar het is een tweede ding om machteloos te moeten toezien hoe sommige gemeenten cliëntelisme blijven bedrijven ondanks de al jaren lopende maatschappelijke discussie, de misère onder de Q-koortspatiënten, de grote onzekerheid en onduidelijkheid over de link tussen volksgezondheid, leefbaarheid en geconcentreerde veehouderij. Hoe kun je als gemeentebestuur nog steeds blind gaan voor de agrarische belangen omdat die sector de lobby nu eenmaal strakker heeft georganiseerd en Oost-Indisch doof blijven voor de bezorgdheid van je andere inwoners? Dat het juridisch kan, is onvermijdelijk: Geen enkele wet, verordening of beleidsregel is waterdicht; het opzoeken van grenzen en mazen is des mensen en van alle tijden. Behalve juridische en bestuurlijke overwegingen zijn er ook nog moraliteit en menselijkheid. Als bestuur, of dat nou lokaal, provinciaal of landelijk is, moet je je toch ook moreel verantwoordelijk voelen voor de belangen van alle mensen die aan jouw bestuurlijke zorg zijn

toevertrouwd. Als een gemeente die verantwoordelijkheid alleen blijft pakken als het gaat over agrarische belangen of deelbelangen, dan moet de provincie de mogelijkheid hebben om bij te sturen. Ik hoor graag van GS op welke manier dat vanaf nu beter gedaan kan worden. Wij hebben allemaal de intentie om het beter te doen, maar nu nog de instrumenten.

Ik wil namens de SP het college van GS oproepen om in de contacten met de landelijke overheid voortdurend aan te dringen op aanpassing van juridische kaders, met als doel het verkrijgen van meer en betere instrumenten om alle provinciale belangen die we in onze Structuurvisie hebben vastgelegd, te kunnen behartigen. Zouden GS zich in hun contacten met Den Haag misschien gesteund voelen door een motie van Provinciale Staten?

Het zou het geen gek idee zijn om de proactieve aanwijzing toch eens te gaan gebruiken om ontwikkelingen tegen te gaan die worden mogelijk gemaakt door een gemeentelijk bestemmingsplan, maar die op gespannen voet staan met provinciale belangen. Indien dat niet helpt, moeten we zelf een inpassingsplan maken. Alleen al het uitspreken van het voornemen van PS en GS om die proactieve aanwijzing te gaan gebruiken, zal gemeenten extra alert en zorgvuldig maken. Hopelijk zullen zij daardoor vaker in overleg en samenspraak met de provincie gaan werken. Ook mevrouw Geeraedts sprak daarover.

Wij willen graag geïnformeerd worden als er een uitzondering moet worden gemaakt vanwege het provinciale belang, ondanks het feit dat dit niet strookt met de verordening.

Tot slot dienen wij een motie in waarin wij het college vragen een heldere definitie voor te bereiden van grondgebonden veehouderij. Op dit moment is onduidelijk in de verordening waardoor ongewenste ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt.

De *voorzitter*: Door het lid mw. Slegers wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, bijeen in vergadering op 11 mei 2012,

besprekende Statenvoorstel 13/12 inzake de Verordening ruimte 2012,

constaterende dat:

- de Brabantse praktijk aantoonde dat de huidige definitie van een grondgebonden agrarisch bedrijf te veel ruimte laat voor ontwikkelingen die niet meer passen binnen de gewijzigde visie van het provinciebestuur op agrarische veehouderij en die te weinig maatschappelijk draagvlak hebben;

overwegende dat:

- behalve het provinciebestuur momenteel door veel maatschappelijke partners actief wordt meegedacht over de concretisering van de nieuwe visie, uiteengezet in het Koersdocument over de transitie van stad en platteland;
- de uitkomsten van dit proces vanaf het komend najaar voor integrale besluitvorming zullen worden behandeld in Provinciale Staten;

van mening dat:

- alleen een zo zorgvuldig mogelijk onderbouwde formulering van bepalingen in de Verordening ruimte zorgt voor duidelijke, reële en hanteerbare kaders voor ondernemers, burgers en gemeenten;

dragen het college van GS op om voor de fundamentele inhoudelijke herziening van de Verordening ruimte een heldere definitie voor te bereiden van grondgebonden agrarische veehouderij op basis van:

- a. de visie in het Koersdocument;
- b. de ecologische wenselijkheid van een zo veel mogelijk gesloten grondstoffenkringloop in de bedrijfsvoering zoals die ook door de commissie Van Doorn werd benoemd;
- c. de sociaaleconomische wenselijkheid van een verantwoorde, levensvatbare Brabantse voedselproductie, en gaan over tot de orde van de dag."

De voorzitter: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M15.

Mevrouw Kardol (PVV): Voorzitter! Voor ons ligt een belangrijk instrument van de provincie om het beleid uit de Structuurvisie te kunnen uitvoeren. Het is een instrument dat een handvat biedt aan de gemeenten, belangenverenigingen, ondernemers, maar ook aan de Brabantse burgers. Derhalve hebben we al eerder het belang benadrukt en verzocht om een spoedige evaluatie. Jammer genoeg zien we dat dit nog steeds niet het geval is.

Er wordt gesproken over een beleidsarme wijziging, maar het tegendeel is waar. Er wordt een aantal belangrijke punten benoemd. Over het instrument voorrangregeling proactieve aanwijzing en algemene ontheffingsmogelijkheid, is de PVV van mening dat kennisgeving en besluitvorming bij PS thuishoren en niet gemandateerd moeten worden naar de commissie.

Daarnaast is er de verlenging van het algehele bouwverbod geiten- en schapenhouderijen in Brabant. De laatste jaren heeft al een forse schaalvergroting plaatsgevonden, 25%, aldus het bron CBS, met een gemiddelde van 880 geiten per geitenbedrijf. Gezien de onduidelijkheden over de gezondheidsrisico's en de verspreiding van Q-koorts, ondersteunt de PVV deze bouwstop dan ook van harte.

Wellicht kan het college dan ook begrijpen dat onze fractie, net als de Brabantse burgers, omwonenden in het buitengebied en Q-koortspatiënten, geschokt was om te horen dat er toch voorbereidende werkzaamheden plaatsvinden voor een geitenstal in Landerd, Oirschot, Oss en Zeeland. De maatschappelijke onrust en weerstand die gecreëerd worden door de voortdurende onduidelijkheid en de mogelijke gezondheidsrisico's voor omwonenden van intensieve veehouderijen worden hiermee versterkt en maken veel emoties los bij alle partijen.

Wij zijn wel content over het feit dat het college actief gaat inzetten op heldere communicatie over de Verordening ruimte. In de regiobijeenkomsten werd als aandachtspunt aangegeven: "Snelheid en voorkomen van patstelling tussen overheden." Helaas is dat hier absoluut niet gebeurd en zijn sommige artikelen, bijvoorbeeld artikel 9.8 lid b, voor meer interpretaties vatbaar.

Voorzitter. Hoe betrouwbaar en geloofwaardig zijn de overheid en dit college als ondanks de bouwstop van geiten- en schapenhouderijen er toch gebouwd wordt? Hoe legt de gedeputeerde aan mensen, waaronder leden van de actiegroep Groen Graspeel die hier op de tribune zitten, uit dat ondanks de bouwstop hun buurman op de Langstraat in Zeeland waar in verleden de Q-koorts-bacterie is aangetroffen, gisterochtend gestart is met de bouwwerkzaamheden, namelijk

het storten van een betonnen vloer? Het gaat hier om een intensieve geitenhouderij voor maar liefst 2700 geiten!

De betrokken ondernemers staan echter in hun recht met een voor hen rechtsgeldige vergunning voor een geitenstal. Hierbij rijst onmiddellijk de vraag waarom niet is ingegrepen. De provincie wist immers al van deze bouw aanvragen ten tijde van het provinciaal voorbereidingsbesluit geitenhouderijen in 2009. Waarom is geen gebruik gemaakt van de beschikbare instrumenten?

Gezien de tegenstrijdigheid in de beantwoording van de Raads- en Staten vragen en in de gevoerde correspondentie vragen wij ons af of er in strijd met het bestemmingsplan vergunningen zijn afgegeven en zo ja, dan zijn zoals in het Brabants Dagblad werd gesteld en ik citeer: "Staten fout ingelicht over geitenstal, een politieke doodzonde."

Gedeputeerde, wat is hiervan waar? Gezien de patstelling onderling – daarover heb ik mijn voorgangers nog niet gehoord – vraag ik u wie verantwoordelijk is voor deze grove blunder en waarom PS dit moeten vernemen van omwonenden en de media en niet rechtstreeks?

Inmiddels leven we echter in een andere realiteit en is de situatie ook veranderd. Wij vragen GS derhalve ook om alle vergunningen voor een geitenhouderij op basis van volksgezondheid en rechtmatigheid te bekijken, in te trekken en desnoods ook vernietiging te verzoeken bij de Kroon. Wij vragen ook om dit hiaat in de verordening te corrigeren, wellicht door het opnemen van milieuvergunningen bij de vaststelling van dit verbodsartikel, zodat de lopende 35 zaken voor een intensieve geiten- of schapenhouderij niet gerealiseerd worden.

Hoe staat het met handhaving van de Verordening ruimte, zeker bij gemeenten die eerder onder verscherpt toezicht zijn geplaatst door VROM? Hoe gaat het college dit aanpakken?

Wij willen twee moties indienen. Wie kent niet het jaarlijkse ritueel van dansende koeien in de wei? Helaas komt in Brabant ongeveer 41% van de koeien niet naar buiten. In de rest van Nederland is dat 25%, terwijl de gangbare norm 120 dagen

is.

De *voorzitter*: Mevrouw Kardol, u hebt nog een halve minuut.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Voorzitter! Het aantal grote melkveehouderijen is gestegen van 43 naar 188. Wij dienen een motie in over de definitie grondgebonden. Een boer die land heeft, is nog niet grondgebonden. De runderen moeten daadwerkelijk in de wei komen.

Onze tweede motie gaat over huisvesting arbeidsmigranten. Wij willen een provinciale toekomstvisie om de steeds toenemende bewoning van recreatiewoningen door arbeidsmigranten tegen te gaan.

De *voorzitter*: Door de leden mw. Kardol, Krol, Kap, Van der Wel en P. Smeulders wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 11 mei 2012

ter bespreking van het Statenvoorstel 13/12: "Verordening ruimte 2012",

constaterende dat:

- *het begrip grondgebonden agrarisch bedrijf in de Verordening ruimte verduidelijking behoeft;*
- *het jaar rond er steeds vaker runderen op stal worden gehouden;*

overwegende dat:

- *grazende koeien in de wei een kenmerkend onderdeel zijn van het Brabantse landschap;*
- *het behoud van koeien in de wei een belangrijke bijdrage levert aan natuur en landschap en aan de cultuurhistorie van Brabant;*
- *de weidegang van koeien bijdraagt aan de recreatieve beleving van mensen;*
- *koeien vanuit oogpunt dierenwelzijn in de wei horen;*
- *gelukkige melkkoeien meer en kwalitatief betere melk produceren;*
- *er goede mogelijkheden zijn voor stallen met vrije uitloop en het economisch vaak ook voordeliger is dan opstallen;*
- *het jaar rond runderen op stal houden op geen enkele wijze door de overheid gestimuleerd zou moeten worden;*

spreken uit dat:

- *agrarische bedrijven als grondgebonden aan te merken als*

zij weidegang toepassen. Deze essentie op te nemen tijdens de fundamentele wijziging van de Verordening ruimte, en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M16.
Door de leden mw. Kardol, Krol en Van der Wel wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van de provincie Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 11 mei 2012 ter bespreking van Statenvoorstel 13/12: "Verordening ruimte 2012", constaterende dat:

- *West-Brabant landelijk tot de regio met de grootste aantallen arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europese landen behoort;*
- *Brabant de komende decennia meer arbeidsmigranten tegemoet kan zien;*
- *arbeidsmigranten op recreatieparken niet past bij het toeristisch gebruik van een park;*
- *tijdens controle huisvesting arbeidsmigranten in Brabant is geconstateerd dat kwaliteit, brandveiligheid en overbewoning in het geding zijn;*

overwegende dat:

- *problemen en risico's zich opstapelen op gebied van brandveiligheid, overbewoning, strijdigheden met bestemmingsplan, volksgezondheid en overlast;*
- *de problematiek complex is en vraagt om een integrale benadering;*
- *de provincie actief betrokken is bij wonen en dat huisvesting arbeidsmigranten een onderwerp van regionale schaal betreft;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- *te borgen, door explicieter opname van tijdens de fundamentele aanpassing Verordening ruimte, het gebruik van recreatiewoningen door arbeidsmigranten tegen te gaan;*
- *regionale samenwerking te zoeken door samen met het Regionaal Ruimtelijk Overleg (RRO) een plan te maken voor een provinciale toekomstvisie huisvesting arbeidsmigranten,*

en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M17.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voorzitter! Over de aanpassing van de Verordening ruimte 2012 hebben wij weinig opmerkingen. Het is in december in de commissie behandeld en daarna ter visie gelegd. De reacties zijn ambtelijk op een heel heldere manier verwerkt en opnieuw aan de commissie voorgelegd. De motie van de VVD en het CDA moeten wij nog even bekijken. Daarover hebben wij nu nog geen oordeel.

Wij hebben wel enkele opmerkingen naar aanleiding van wat er gebeurd is. Het circus is begonnen in Landerd in 2009. Uw voorganger, mijnheer de voorzitter, ging daarheen met deskundigen van een paar ministeries. Uiteindelijk bleek het in september een soort schijnbeweging te zijn. Ik kom daarop nog terug.

Samen met deze commissaris hebben wij hier in december topambtenaren van de ministeries ontvangen. Wij hebben ook mensen die ziek waren hier ontvangen en hun vertegenwoordigers. Twee dagen later hebben wij unaniem een bouwstop afgekondigd voor de geiten- en schapenhouderijen. Wij hebben dat niet gedaan omdat wij dat leuk vinden, niet omdat het zo gezellig is, niet omdat wij in de picture willen staan, maar omdat er mensen doodziek werden en er ook mensen dood gingen. Dat gebeurt nu ook nog. Het was een must dat wij dat deden.

Vandaag zijn wij bijeen. Wij zouden kunnen zeggen: Wir setzen uns mit Tränen nieder. Na afgelopen zaterdag mogen wij weer wat meer Duits spreken in Brabant.

Voorzitter. Het is niet goed dat wij het Brabants Dagblad nodig hebben om achter deze informatie te komen. Ligt dat aan ons? Ligt dat zoals Mieke Geeraedts zei aan de slimme journalist? Hoe kan dat.

Op verzoek hebben wij afgelopen maandag een memo gekregen, waarvoor dank. Toen ik dat las, heb ik in de fractie gezegd: het gaat om lopende zaken, om zaken die voor die datum ingediend zijn, etc. Uit nieuwe berichtgeving en ook uit nadere bestudering bleek echter dat er echt wel iets aan de hand was. Wist u dat het bedrijf in Landerd ligt in een extensiveringsgebied? In dat geval gaan alle bellen rinkelen. Een dergelijke ontwikkeling hadden wij in 2010 ook stopgezet. Wist u dat het

bedrijf op Graspeel buiten de verhoogde normen voor de omvang van een LOG-gebied gaat? Dan ben je toch wel bezig, zou je kunnen zeggen!

Let op: het gaat over geitenbedrijven en gezondheid! Wist u dat Lithoijen in een zoekgebied stedelijke ontwikkeling zit? Met andere woorden: met hun achtertuin in het dorp. Wij weten niet meer hoe dit moet.

Wat is er gebeurd? Als het college op werkbezoek gaat, wordt het behangen met beleefdheden. Ik denk niet dat men zegt: wij interpreteren de verordening op onze eigen manier en gaan zelf wel regels maken. In Landerd heeft een verhuizing plaatsgevonden van een gewoon bedrijf naar een grondgebonden bedrijf. Hoe krijgt men het bedacht?

Het gaat over de essentie van onze besluiten van december en maart. Wij hebben die besluiten niet genomen om het de gemeenten moeilijk te maken. Nee, wij hebben die noodgedwongen genomen. Snappen gemeenten dat niet? Willen zij dat niet begrijpen en niet overnemen? Helaas kunnen wij die vragen niet aan het college stellen. Wel zouden wij meer willen weten van de ZLTO. Die wist namelijk als geen ander dondersgoed hoe het zat. De ZLTO heeft meegedaan aan elke voorbereiding. Wij lezen niet dat de ZLTO invloed heeft gehad. Wij hebben zowel de vragen als de verslagen over de casus Landerd gelezen. Als wij dat hier zo zouden doen, weet ik niet hoe dat zou verlopen. Wij hebben daarbij ernstige twijfels. De conclusie zou kunnen zijn dat in tegenstelling tot onze bedoeling de nieuwe verordening strenger en strakker moet zijn, zonder interpretatiemogelijkheden; alleen maar proactieve aanwijzing en niets overhevelen. Er is hier sprake van een spagaat. Ook wij vinden dat lastig. Wat willen wij? Voorzitter, wij willen dat u de gevallen die genoemd zijn in het Brabants Dagblad tegenhoudt met alle middelen waarover u beschikt. Wij horen graag of en hoe dat mogelijk is.

Wij willen nog iets meer, namelijk dat GS zo spoedig mogelijk alle gemeenten een brief sturen met een korte samenvatting van wat wij hier besproken hebben en met het verzoek de volgende vragen schriftelijk te beantwoorden. Hebt u nog een geitenhouderij in ontwikkeling? Van wanneer

is die aanvraag? Met zo'n antwoord voorzien van een handtekening van het gemeentebestuur kunnen wij namelijk wat als het nodig mocht zijn. Wij willen ook graag een overzicht van de zogenaamde lopende zaken. In de vorige Statenperiode hebben wij met grote regelmaat gevraagd naar die lopende zaken. Deze week is die vraag wederom gesteld. In het tweede memo is die vraag heel kort beantwoord met een paar getallen. Wij willen graag een overzicht over de huidige stand van zaken bij de intensieve veehouderij.

Wij vragen het college in de nieuwe verordening een clausule op te nemen over de betekenis van wel of niet grondgebonden, zodat er geen interpretatieverschillen mogelijk zijn. Wil het college ons dat vandaag toezeggen? Wij willen ook graag dat het dit jaar nog gebeurt en niet pas in 2013.

Ik besluit met een opmerking over Landerd. Landerd heeft een perfecte schijnbeweging gemaakt. Het is "gelukkig" gemeentelijk beleid, maar hoe kunnen wij dit voorkomen?

Mevrouw *Klitsie* (D66): Voorzitter! Wij behandelen het Statenvoorstel tot wijziging van de Verordening ruimte 2012. Wij hebben dit voorstel driemaal in de commissie op een heel rustige manier besproken zonder de hele geitenproblematiek op tafel te hebben. In de eerste twee vergadering hebben wij wel goed gekeken of het beleidsarm of beleidsrijk was. Wij hebben geconstateerd dat het voldoende beleidsarm was. De voorgestelde wijzigingen zijn of een doorwerking van rijksbeleid, of van PS of technische wijzigingen. Op basis hiervan is de verordening in de tweede bespreking vrijgegeven voor inspraak. De inspraakreacties bevatten ook veel beleidsrijke opmerkingen vanuit gemeenten en belangenorganisaties. De communicatie over de verordening was toen al erg aan de orde. Men begreep niet wat de zienswijzen op dat moment inhielden. In de Memorie van Antwoord wordt ook ingegaan op het onderwerp aandacht voor communicatie, waarvoor dank.

Wij kunnen instemmen met de beleidsarme wijzigingen van de verordening. Wij willen wel graag een aantal onderwerpen adresseren die later dit

jaar in de beleidsrijke wijzigingen aan de orde moeten komen. Het thema grondgebondenheid van de intensieve melkveehouderij is een van die onderwerpen. Wij zullen samen met o.a. de fractie van de PvdD daarvoor een motie indienen.

In aansluiting op het Economisch programma van vanochtend willen wij een aantal daarin genoemde ontwikkelingen mogelijk maken. Dat betreft de huisvesting van kenniswerkers en arbeidsmigranten. Wij dienen daarvoor een andere motie in dan die van de PVV. Onze motie is meer stimulerend dan regulerend. Verder moeten wij in de verordening aandacht besteden aan recreatieve ontwikkelingen en aan energieproductie.

Ik kom nu bij de beleidsrijke onderdelen die aan de verordening zijn toegevoegd: de proactieve aanwijzing en de ontheffing. Op verzoek van de commissie is in de Memorie van Antwoord duidelijk gemaakt waarvoor deze instrumenten dienen. Met name met de proactieve aanwijzing die altijd gebaseerd blijft op de Structuurvisie kunnen wij in het licht van het Koersdocument een aantal zaken mogelijk maken die passen binnen de provinciale ontwikkelingen. Wij vinden dat een goede zaak. Wij hebben daarbij nog wel twee opmerkingen. Dat betreft allereerst de vraag hoe de protocollen en de spelregels nog verduidelijkt worden om de precieze reikwijdte van de proactieve aanwijzing te bepalen. Wij hebben dit op 25 april al met elkaar verkend, maar ik wil graag ook in dit gezelschap een toezegging in dezen.

De tweede opmerking is dat wij moeten monitoren waar proactieve aanwijzingen gebruikt worden. Als het vaak gebeurt, is dat wellicht een reden om de verordening te wijzigen.

Wij kunnen daarmee instemmen. Dat geldt ook voor de rol van de commissie ROW.

Net als de Partij van de Arbeid betreuren wij het dat wij nu moeten spreken over problematiek van de schapen- en geitenhouderijen. Dit had voorkomen moeten worden. Wij zitten in een soort duivelsdilemma tussen het vroegere recht, het huidige recht en de overgang tussen die twee. Hoe moeten wij daarmee omgaan? Ik heb technische vragen gesteld over wat er nu eigenlijk speelde. Ik heb uit het antwoord van de gedeputeerde

begrepen dat een en ander rechtmatig is gebeurd op basis van oude vergunningen en oude rechtssituatie. Ook al vinden wij het niet prettig, wij moeten rekening houden met de rechten van de ondernemers. Als wij het anders willen, moeten wij fatsoenlijk met die ondernemers omgaan. Als de vergunning vernietigd wordt omdat er nu andere inzichten zijn met betrekking tot gezondheid, moeten wij ook nadenken over wat dit financieel betekent voor de betreffende ondernemers. In de gevallen waarin de vergunning discutabel is, wordt extern juridisch onderzocht wat wij kunnen doen. Dat is prima. Wij betreuren het zeer dat dit gebeurd is. De positie en het imago van de overheid komen hiermee erg ter discussie te staan. Burgers mogen ervan uitgaan dat wij regelgeving vaststellen. De discussies over de Q-koorts en de behandeling van de Ombudsman geven mensen toch al het idee dat zij niet gehoord worden. Nu komt dit er weer overheen. De betrouwbaarheid en de doorzettingsmacht van de overheid baren onze fractie zorgen. Wij willen daarmee graag op een andere manier omgaan in de toekomst. Soms vergroten wij zaken uit. Ik had net even een woordenwisseling met mevrouw Geeraedts. Ik denk dat wij het met elkaar eens zijn, alleen niet over de manier waarop wij het verwoorden. Wij zijn er allemaal bij gebaat dat de overheid een goed imago krijgt.

De *voorzitter*: Door de leden mw. Klitsie, Atundal, Van der Wel en Kap wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 11 mei 2012 ter bespreking van het Statenvoorstel 13/12: "Verordening ruimte 2012",

constaterende dat:

- *Noord-Brabant behoefte heeft aan huisvesting voor hoogopgeleid technisch personeel en arbeidsmigranten uit de MOE-landen;*
- *er onvoldoende geschikte woonruimte beschikbaar is voor kort tot middenlang in Brabant verblijvende werknemers;*

overwegende dat:

- *dit een regionale problematiek is die individuele gemeenten overstijgt;*
- *nu soms oplossingen worden gezocht op bijvoorbeeld*

recreatieparken die het recreatieve doel van het park ondermijnen;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- *een visie te ontwikkelen samen met de gemeenten op een adequate en fatsoenlijke huisvesting die tegemoet komt aan de behoefte van de diverse doelgroepen;*
- *dit thema in de RRO te agenderen,*
en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M18.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voorzitter! GroenLinks heeft vraagtekens over de manier waarop Gedeputeerde Staten de algemene ontheffingsmogelijkheid en de voorrangsregeling proactieve aanwijzing willen aanwenden. Het lijkt ons zelfs niet ondenkbaar dat deze instrumenten in strijd met de wet zijn, indien deze worden ingezet om de regels uit de verordening te overrulen, wat het provinciebestuur in sommige gevallen van plan is.

Wij zijn vooral huiverig voor de inzet van deze instrumenten zonder fatsoenlijk toetsingskader. In de toelichting wordt de maatschappelijke meerwaarde als maatstaf genomen, maar helaas wordt die meerwaarde niet toetsbaar geborgd. Ik verwacht dat het ontzettend lastig zal zijn om dat wel te doen. Dat kan leiden tot willekeur. Op deze manier komt de rechtsbescherming van de inwoners van Brabant in het geding. Wij zijn er dan ook op tegen om deze instrumenten op te nemen in de Verordening ruimte. De geldende Verordening ruimte biedt in onze ogen voldoende ruimte voor maatwerk. Het is sowieso de vraag of minder strakke regels gewenst zijn als wij kijken naar de geitenhouderijen.

Wij vinden het ronduit schokkend om in de krant te moeten lezen dat de bouwstop voor geiten- en schaphouderijen niet waterdicht is. In de gemeente Landerd wordt een geitenstal gebouwd, in dezelfde gemeente is een uitbreiding van een schapehouderij voorzien, in de gemeente Oss wordt een besluit voorbereid ten behoeve van de vestiging van een schaphouderij en in Oirschot is een bouwvergunning verleend voor uitbreiding van een geitenstal. Dit kan toch niet zo zijn? Het was

uitdrukkelijk de bedoeling van Provinciale Staten om alle lopende zaken aan te houden; niet alleen de nieuwe aanvragen. Des te opmerkelijk vinden wij het dat door Gedeputeerde Staten bij het doorzetten van dit besluit richting gemeenten uitdrukkelijk wordt vermeld dat "Eerder ingediende aanvragen door gemeenten conform de daarvoor geldende wet- en regelgeving afgehandeld dienen te worden". Graag een verklaring van de gedeputeerde hiervoor. Voor GroenLinks is het duidelijk: geen stal erbij!

Deze casus toont aan waarom het zo belangrijk is dat in de nieuwe Verordening ruimte een goede definitie over grondgebondenheid wordt opgenomen. Wij vragen GS zo'n definitie voor te bereiden. Wij willen het liefst een definitie die gekoppeld is aan het areaal land en een minimaal aantal dagen weidegang. Dat is ook de reden waarom wij de desbetreffende moties van PVV en PvdD mede hebben ingediend.

Tot slot wil ik iets zeggen over de glastuinbouw omdat dit onderwerp ook betrekking heeft op de volgende verordening. De raadsfracties van de gemeente Breda hebben op 28 november 2011 een brief aan alle Statenfracties gestuurd met daarin het verzoek bij de heroverweging van het glastuinbouwbeleid de Verordening ruimte in overeenstemming te brengen met de unaniem door de gemeenteraad aangenomen beleidslijn glastuinbouw. Ik hoor graag hoe de gedeputeerde tegenover dit verzoek staat. Afhankelijk van zijn antwoord dien ik mogelijk in tweede termijn een motie in.

De heer *Krol* (50PLUS): Voorzitter! Er is minder vraag naar bedrijventerreinen en er is nog volop onbenutte ruimte. Hoe verhoudt zich dat tot het collegeprogramma om bestaande bedrijventerreinen beter te benutten?

De ontwikkeling van intensieve teelten in Zundert baart ons zorgen. Het is een bedreiging voor de waterkwaliteit en voor de biodiversiteit. Wat kan de gedeputeerde daarover zeggen?

Over de schaphouderijen is al heel veel gezegd. Dat het ouderen extra treft in hun gezondheid, hoef ik u niet uit te leggen.

Met betrekking tot de uitbreidingsmogelijkheden

binnen de groenblauwe mantel zijn wij bang dat de praktijk wel eens weerbarstiger zou kunnen zijn dan de plannen. Artikel 3 zou wat ons betreft uitgebreid mogen worden met de bepaling dat gemeenten medeverantwoordelijk zijn voor de inventarisatie van kwetsbare soorten en dat zij daarop dienen in te spelen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! De wijzigingsvoorstellen in de Verordening ruimte beogen beleidsarm te zijn. In grote lijnen klopt dat ook. Er zijn echter twee toevoegingen die naar onze mening niet beleidsarm te noemen zijn. Dat betreft allereerst de algemene ontheffing. Die geldt voor individuele gevallen en moet een publiek belang dienen; een publiek belang dat zonder ontheffing onredelijk uitpakt, gelet op het provinciaal belang. Ik kom dadelijk met twee voorbeelden. Zouden bij afwijkingen ten behoeve van individuele gevallen waarbij sprake is van een publiek belang, de belangen van burgers en omwonenden uiteindelijk niet de doorslag moeten geven en niet die van bijvoorbeeld ondernemers? Burgerbelang is lang niet altijd hetzelfde als provinciaal belang. Hoe betrekken GS de burgers bij het gebruik van de algemene ontheffing? Betekent een algemene ontheffing voor een individueel geval dat de verordening bij iedere ontheffing moet worden aangepast?

Ik geef als voorbeeld de windmolens in Kabeljauwbeek en – waarschijnlijk in de toekomst – de aanvraag voor de projectlocatie Seppe Airport. Bij de windmolens in Kabeljauwbeek is de locatie aangewezen tegen de vastgestelde provinciale plannen in. Wij moeten nog afwachten hoe dit zal uitpakken bij Airport Seppe? Volgens het provinciaal beleid is uitbreiding daar niet mogelijk. Brengt de algemene ontheffing daarin verandering tegen de wensen van de burgers in? Verwarring alom! Belangen zijn er, maar wiens belangen dient de provincie? Van de burgers of van de ondernemers? Hoe worden de afwegingen gemaakt? Aan een ad-hocbeslissing van de commissie ruimtelijke ordening heeft Brabant niets, maar die levert wel boze burgers op die niet kunnen rekenen op een betrouwbare overheid.

De proactieve aanwijzing doorbreekt de

strijdigheid met de verordening en maakt hiermee gebiedsontwikkeling mogelijk. Het gaat daarbij vooral om het verwezenlijken van gemeentelijk ruimtelijk beleid in verhouding tot de provinciale belangen. Daarbij mag er geen strijd zijn met de Structuurvisie ruimtelijke ordening. Op welke manier kan er dan toch strijd optreden met de verordening? Daarin is de Structuurvisie immers al vastgelegd. Hoe wordt een aantoonbare bijdrage aan maatschappelijke meerwaarde getoetst? Moet dat proces niet schriftelijk worden vastgelegd? Hoe wordt de rechtsbescherming van burgers in deze fase gewaarborgd? Is er vooral bezwaar en beroep mogelijk?

Al deze ontwikkelingen vragen een tegenprestatie. De gemeente moet een bijdrage leveren aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. De vraag is dan hoe, door wie en waaraan wordt getoetst. Waaraan denkt het college dan?

Wij hebben verschillende malen hierover gesproken in de commissie, maar ik heb geen antwoord gekregen op deze vragen. Ik hoop dat de provincie die antwoorden wel heeft, want zo niet dan halen wij met deze wijzigingen een gevaarlijk instrument in huis.

De *voorzitter*: U hebt nog een halve minuut.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Dat moet lukken, voorzitter.

In Zeeland (gemeente Landerd) is een ontheffing voor een geitenhouderij verleend zonder medeweten van de provincie. Dit is volgens ons tegen het besluit van een bouwstop. De veehouder claimt dat de uitbreiding past in het bestemmingsplan. Hij beroept zich mede op de ruimte definitie van grondgebondenheid. Wij vinden deze definitie te ruim, moeilijk te controleren en zij doet geen recht aan bedrijven die volgens onze mening wel grondgebonden zijn. Wij vinden het daarom een groot gemis. Ook de fractie van de VVD vindt dat wij regels moeten maken die handhaafbaar zijn. Dat kan, zoals de VVD ook aangeeft, als het nodig is op korte termijn, mits dat zorgvuldig gebeurt. In de huidige regeling is een definitie opgenomen voor grondgebonden rundveehouderij die niet voldoet. Wij hebben verschillende malen

daarom gevraagd zonder resultaat. Er is in ieder geval geen link naar de hoeveelheid grond. Het is tijd om op korte termijn een einde aan deze situatie te maken, niet alleen voor de geitenhouders maar voor alle veehouderijen, ten voordele van die bedrijven die aandacht hebben voor het sluiten van kringlopen en verminderen van energieverbruik. Wij dienen daartoe een motie in. Als het mag, lees ik de motie even voor.

De *voorzitter*: Nee, want u bent nu echt over uw spreektijd heen. Ik ben streng vandaag zoals u gemerkt hebt. U rondt nu met één zin af en geeft mij de motie.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Goed voorzitter. Wij zijn geschokt door de situatie, komma, de bouwstop was duidelijk komma, het resultaat ook komma de volksgezondheid is in het geding komma vooral voor zieken en ouderen komma zij die kwetsbaar en bevattelijk kunnen zijn voor ziektes zoals Q-koorts komma wij steunen het voorstel van de PvdA om alle gemeenten zo snel mogelijk een brief te sturen met een samenvatting van wat hier besproken is punt!

De *voorzitter*: Ik zie dat u al even creatief bent als menig gemeente.

Door de leden Van der Wel, Kap, Krol, mw. Knoet-Michels, mw. Klitsie, P. Smeulders en mw. Kardol wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 11 mei 2012,

constaterende dat:

- *in de Verordening ruimte het begrip grondgebonden veehouderij niet duidelijk gerelateerd is aan een hoeveelheid grond;*
- *een verduidelijking van het begrip gemeentes helpt om het ruimtelijke beleid te bepalen;*

overwegende dat:

- *een grondgebonden veehouderij een bijdrage kan leveren aan het sluiten van de kringloop van ruwvoer en mest;*
- *met het sluiten van de kringlopen een enorme milieuwinst wordt geboekt met betrekking tot efficiënter gebruik van mineralen en energieverbruik;*
- *een grondgebonden veehouderij meer mogelijkheden schept*

voor weidegang;

- *met het sluiten van de kringlopen een bijdrage wordt geleverd aan de doelstelling van Alders: "Van mega naar beter" en aan de doelstelling van Van Doorn: "Al het vlees duurzaam";*
- *voor het leveren van die bijdrage een grondgebonden veehouderij zich daarom moet kunnen onderscheiden van een niet grondgebonden veehouderij;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- *op korte termijn een besluit voor te bereiden waarin de definitie grondgebondenheid naar haar aard wordt geregeld, in een voor de provincie handhaafbare vorm bijvoorbeeld vertaald naar het aantal dieren per hectare en weidegang,*

en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M19.

De heer *Kap* (OSN): Voorzitter! De punten die ik op mijn lijst had staan, zijn allemaal door andere partijen ingebracht. Uit een oogpunt van efficiency laat ik het hierbij.

De *voorzitter*: Het is drie uur. Om de gedeputeerde in staat te stellen alle vragen goed te beantwoorden, hebben wij even tijd nodig. Wij schorsen de vergadering voor een kwartiertje. Ik vraag de leden van het presidium zich voor de al gemelde vergadering te vervoegen in de collegekamer. Dat kan heel kort zijn, maar het moet wel even gebeuren.

De vergadering wordt van 15.00 uur tot 15.15 uur geschorst.

De *voorzitter*: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Het woord is aan gedeputeerde De Boer.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! Ik wil eerst in algemene zin de herziening van de Verordening ruimte bespreken en daarna ingaan op de vragen en op de casuïstiek rondom de geiten.

In de Memorie van Antwoord is nog eens helder de status van dit stuk uitgelegd en welke vervolgstappen de komende tijd genomen moeten

worden. Er is sprake van een vaste cyclus om de kwaliteit te kunnen borgen.

O.a. de woordvoerder van de fractie van PVV heeft gezegd dat het voorstel beleidsrijker is. Dat is ook precies wat wij in de commissie hebben besproken. Het gaat daarbij om de proactieve aanwijzing en de algemene ontheffing. Beide instrumenten kennen een wettelijke rechtsbescherming. Dat staat ook nadrukkelijk benoemd in de Memorie van Antwoord. Ik kan mij wel voorstellen dat er vragen zijn over de interpretatie van het begrip maatschappelijke meerwaarde. Wij zullen een en ander op papier zetten voor de commissie om met elkaar de discussie te kunnen voeren over wat precies de maatschappelijke meerwaarde is die wij op 11 december 2011 hebben benoemd toen wij spraken over het Koersdocument en het rapport van de commissie Van Doorn. Datzelfde geldt voor de begrippen grondgebonden en intensief. Ik kom daarop graag terug bij de bespreking van de desbetreffende moties. Ik ben het met de Staten eens dat deze begrippen nadere definiëring behoeven om nog meer duidelijkheid te kunnen krijgen in het proces. Die duidelijkheid wordt ook steeds gevraagd, niet alleen door de Staten maar ook door de samenleving: de burgers en de bestuurders van gemeenten. Wij praten over een complex document. Er is een goede analyse nodig van wat er precies staat en welke strekking het heeft voor een bepaalde zaak die in een gemeente dient.

Door de verschillende fracties is aangegeven dat zij anno 2012 soms het gevoel hebben in een spagaat te zijn geraakt. De provincie wil heel helder aangeven wat zij in het kader van haar nieuwe taak precies wil met het ruimtelijk en economisch beleid. Zij wil een betrouwbare overheid zijn. Dat betekent dat zij regels wil maken. Men moet kunnen zien wat zij wil, hoe zij dat wil en waarop zij kan worden afgerekend. Ik refereer even aan december 2011. Zij moet ook een meedenkende overheid zijn op de beleidsterreinen natuur, economie en mensen, om maar even de Telosdriehoek te benoemen.

Enerzijds zijn er regels en afrekenbaarheid en anderzijds gaat het erom kansen te geven aan een dynamische samenleving. Dat laatste kan echter

niet zo ver gaan dat de betrouwbaarheid van de overheid in het geding komt.

De Verordening ruimte moet met een eenvoudig instrumentarium duidelijk maken wie wij zijn en waar wij staan en tegelijkertijd moet rekening gehouden worden met het feit dat wij sinds 2008 met de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening van de rijksoverheid beduidend minder instrumenten hebben gekregen. Daarom verhouden wij ons nu op een andere manier tot de gemeenten. Het interbestuurlijk toezicht verhoudt zich horizontaal en niet meer verticaal. Die omslag is gemaakt en daardoor wordt dit soort discussie wel eens lastig.

Er is gevraagd wat wij doen met zaken die wij als onrechtmatig interpreteren en hoe wij dit in de toekomst denken te voorkomen. Toen Provinciale Staten de Verordening ruimte aannamen, is met name met betrekking tot de intensieve veehouderij en de geiten en schapen gemeld dat een aantal zaken al op de planken lag. Het overgangsrecht is een onbetwistbaar recht in Nederland, maar zoals een aantal sprekers al aangaf, er is sprake van een grijs gebied.

Wat gaan wij nu doen en hoe voorkomen wij dat dit soort situaties in de toekomst? Ik zou in dit verband de volgende punten willen duiden. Als aangetoond is dat er sprake is van onrechtmatigheid, gaan wij samen met de betreffende gemeenten om de tafel zitten. Mevrouw Slegers heeft terecht gezegd dat het niet alleen gaat om de feitelijke verantwoordelijkheden die voortvloeien uit verordeningen, wetgeving of wat dies meer zij, er ligt ook een morele verplichting naar de letter en naar de geest. De heer Wagemakers vraagt ons de gemeenten een brief te sturen. Ik kan hem dat toezeggen. Ik heb bij mijn vorige RRO's alle gemeenten een geanonimiseerde lijst gegeven. Ik heb kunnen constateren dat het niet altijd soepel verlopen is tussen deze twee overheidslagen. Wij willen de irritatie van de Staten en de onze niet verder voeden.

Ik ga terug naar mijn stelling. Als aangetoond is dat er onrechtmatigheden hebben plaatsgevonden, dienen wij samen met de gemeenten in te grijpen. Ieder moet daarbij zijn rol spelen en zijn eigen instrumenten gebruiken. Het heeft geen zin dat de provincie op de stoel van de gemeenten gaat

zitten. Omgekeerd verwachten wij ook niet dat de gemeenten op onze stoel gaan zitten. Wij moeten samen actie ondernemen om te repareren wat als onrechtvaardig wordt ervaren. Als mevrouw Kardol en anderen in verwarring zijn geraakt omdat wij deze week twee memo's hebben gestuurd, bied ik daarvoor mijn excuses aan. Het was juist de bedoeling dat u kon lezen waarover het ging en daarom stond er ook iets in over het geval in Landerd. In het later verschenen memo is daar op een andere manier naar gekeken. Het zijn twee doctrines. Wij hebben in het memo gezegd dat wij met de grootst mogelijke spoed extern advies hierover willen hebben en op basis van dat advies maatregelen zullen nemen.

Wat kunnen wij doen om bepaalde dingen te voorkomen? Zowel mevrouw Slegers als de heer Wagemakers zeggen dat wij die gemeenten moeten aanspreken op hun verantwoordelijkheid. Die brief kan daarbij helpen, de RRO's zijn daarvoor uitermate geschikt zoals ook mijn werkbezoeken aan het veld, aan ondernemers en aan burgers. Zoals u weet, ben ik onlangs bij een grote groep ongeruste mensen geweest in de Graspeel. Ik ben met hen het gesprek aangegaan. Op 30 mei ga ik opnieuw in gesprek met tien mensen over de vraag hoe zij het proces hebben ervaren en welke oplossingen wij kunnen bedenken, conform het concept van het Koers-document. Het is mijn plicht om met de mensen in gesprek te gaan.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Het gaat hier niet om een nieuw geval, niet om iets dat gisteren bekend geworden is, het loopt al veel langer. PS zijn hierover misschien wat laat geïnformeerd, maar de gedeputeerde heeft zelf gesproken met leden van de actiegroep Graspeel. Zij zitten nu hier op de tribune. Zij hebben een paar weken geleden al over deze situatie verteld. Er is een hele tijd overheen gegaan. Er zouden eigenlijk al antwoorden moeten zijn!

De heer *De Boer* (GS;VVD): Ik heb geprobeerd om in mijn eerste memo dat antwoord te geven. Juridisch is er sprake van twee doctrines. De ene zegt dat het al dateert van 2007, dat het derhalve

valt onder het overgangsrecht en dat de ondernemer dus het recht heeft om dit te doen; de andere doctrine zegt dat dit niet het geval is. Dan komt het verhaal over artikel 19, lid 2 ontwikkeling reconstructieplannen. Men vraagt zich af, of er nu wel of geen nieuwe situatie is omdat er een aanhouding moest plaatsvinden in het kader van de milieuwetgeving. Als het antwoord nee is, betekent dit dat je het moet meenemen en er geen stuitende werking meer is van het voorbereidingsbesluit van de Staten. Daarover is nu nog geen duidelijkheid te geven. Die duidelijkheid moet er zo snel mogelijk komen. Dat heb ik u toegezegd, ook in het memo dat u gisteravond dankzij de medewerking van de griffie nog hebt gekregen. Als die duidelijkheid er is, kunnen wij samen met de gemeenten actie ondernemen. De Staten worden daarover geïnformeerd.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Waarom wordt bij een gemeentelijk besluit niet meteen gekeken of dit conform onze Verordening ruimte is en of er rekening gehouden is met gezondheidskwesties? Waarom gebeurt dit pas nu nadat alle termijnen verlopen zijn?

De heer *De Boer* (GS;VVD): Dat heeft alles te maken met de nieuwe systematiek die vanaf 2008 geldt. Daarin hebben de gemeenten en de provincie ieder een eigen rol. De Staten hebben de verordening aangepast. De gemeenten hebben de plicht om binnen een jaar hun bestemmingsplan daarop aan te passen, maar dat is nog niet overal gebeurd. Wij gaan bij alle gemeenten monitoren in hoeverre hun bestemmingsplannen zijn aangepast aan wat de Staten hebben vastgesteld in de Verordening ruimte.

Mevrouw *Slegers* (SP): Wij delen allemaal de intentie van mevrouw Kardol, maar in de praktijk is het onmogelijk. Ik refereer even aan wat mevrouw Geeraedts in eerste termijn zei, namelijk om gemeenten te vragen ons te melden wanneer zij iets gaan doen dat mogelijk in strijd is met de provinciale plannen. Dat is misschien een goede suggestie. De gedeputeerde begrijpt wat ik bedoel.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Ik begrijp precies wat mevrouw Slegers bedoelt. Dat is ook precies waarop de heer Wagemakers aansluit, want in de brief die hij ons vraagt te schrijven zou dit onderwerp een plek moeten en kunnen krijgen.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Voorzitter! Ik wil even ingaan op de opmerking van mevrouw Slegers. Een aantal gemeenten is in het verleden onder toezicht geplaatst. Dan mag je toch veronderstellen dat de provincie daarop meer focus legt.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Bij sommige gemeenten vindt verscherpt toezicht plaats vanuit de RO-lijn en vanuit de financiële lijn. Wij gaan echter niet uit van het principe: "Eens een dief, altijd een dief". Als een gemeente een scheve schaats heeft gereden, wordt daaraan speciale aandacht besteed vanuit de verschillende beleidslijnen, maar wij houden deze gemeenten niet tot in lengte van jaren op de zwarte lijst. Als een gemeente zich weer netjes gedraagt, moet je dat respecteren. Als zij weer onjuist handelen, komen zij opnieuw op de lijst te staan die ik heel graag in mijn binnenzak houd bij de werkbezoeken die ik afleg.

Mevrouw Van Extel heeft gevraagd hoe wij dit in de toekomst willen voorkomen. Ik heb al gesproken over het interbestuurlijk toezicht. Er zijn ook rechtstreekse regels in de verordening die over het bestemmingsplan van de gemeenten heengaan. Dat kunnen wij controleren. Verder is er de mogelijkheid van een proactieve aanwijzing. Dat betekent dat wij mee kunnen ademen met maatschappelijke ontwikkelingen die wij relevant vinden, maar een proactieve aanwijzing is ook hét instrument om te kunnen doen wat de Staten vragen. Ik wijs in dit verband ook op het provinciaal inpassingsplan. Wij hebben dat onlangs in de Staten behandeld. Dat kunnen wij toepassen, dat hebben wij ook een aantal keren gedaan. Als een vergunning volgens ons niet deugt, kunnen wij die intrekken. Mevrouw Geeraedts heeft al gesproken over vernietiging door de Kroon. En verder is er de monitor. Ik wijs erop dat wij sinds 2008 een aantal instrumenten

niet meer hebben.

Mevrouw Slegers stelt terecht dat de wetgeving uitermate complex is. Wij kunnen in de commissie ROW samen kijken waar wij de regels verder kunnen aanscherpen, verduidelijken en vereenvoudigen. Ik heb in dit verband al eens een vergelijking gemaakt met Jip en Janneke. Zo eenvoudig moeten zij zijn, maar zij moeten wel juridisch houdbaar blijven anders staat de provincie ook voor gek en dat willen wij zeker niet. Mevrouw Slegers vraagt of een motie van de Staten ons zou kunnen ondersteunen in onze gesprekken met het Rijk. Wij doen dat al. Onze ambtelijke staf houdt zich op dit moment bezig met de Omgevingswet. Ik mag ook bijdragen in mijn rol binnen het IPO. Dit is voor ons het ultieme moment om de knelpunten die wij en onze collega's in de andere provincies tegenkomen te adresseren en te borgen in de Omgevingswet.

Mevrouw *Slegers* (SP): Ik heb deze week vernomen dat een aantal gemeenten met dezelfde intentie in Den Haag bezig is. Het gaat dus niet alleen over de provincies. Het zou goed zijn om daarvan een joint venture te maken.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! Sinds een jaar trekken VNG en IPO in een joint venture op. Waar het in het verleden wel eens pik en pook was, hullie en zullie om het op zijn Brabants te zeggen, is al veel meer samengesmeed. Zeker bij de RO-portefeuille zijn de betreffende bestuurders van de VNG en het IPO heel nadrukkelijk betrokken. Zij zitten ook samen bij het overleg met de minister om te voorkomen dat zij niet uit elkaar worden gespeeld maar samen aan de rijksoverheid kunnen aangeven waar zij mee kampen en kunnen vragen het te regelen of ervoor te zorgen dat zij het zelf kunnen regelen.

Tegen mevrouw *Kardol* zeg ik nog even dat ik heb geprobeerd aan te geven wat ik heb bedoeld met de twee verschillende memo's. Ik heb mijn excuus aangeboden omdat de Staten hierdoor wellicht op het verkeerde been gezet zijn. Wij hebben de Staten niet verkeerd ingelicht. Wij hebben de ene doctrine verwoord, maar er had nog een zinnetje bij moeten staan. Dat heb ik gisteravond met de

welwillende hulp van de griffie aan de Staten toegestuurd.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Het zijn niet alleen de memo's, er zitten ook feitelijke tegenstrijdigheden tussen de beantwoording van de Statenvragen die door de fractie van de SP zijn gesteld en de raadvragen die door de lokale partij in Landerd zijn gesteld.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Ik kan mij geen incongruentie voorstellen in wat wij uiteindelijk in de finale tekst hebben gezegd. De gemeente Landerd schrijft vanuit haar eigen verantwoordelijkheid. Ik heb gisteravond uitgebreid gesproken met de burgemeester van Landerd. Het is de bedoeling dat wij met het gemeentebestuur van Landerd rond de tafel gaan zitten om ervoor te zorgen dat ook daar de problematiek wordt opgelost, volgens de ene of volgens de andere kant. Mocht er sprake zijn van incongruentie dan wijs ik erop dat elke bestuurslaag verantwoordelijk is voor zijn eigen teksten.

De heer *Wagemakers* vindt dat wij alle middelen moeten inzetten om herhaling te voorkomen. Ik heb geprobeerd aan te geven dat wij zo veel mogelijk alle middelen inzetten. Het gaat dan niet alleen om de juridische invalshoek maar ook om de morele. De heer *Wagemakers* vraagt nogmaals naar een overzicht van de lopende zaken. Naar mijn beste weten is die lijst verschaft aan de commissie ROW. Ik wil die lijst nog wel een keer geven aan de heer *Wagemakers*.

De heer *Van Hattem* (PVV): Voorzitter! De gedeputeerde sprak over de oude en de nieuwe systematiek die naast elkaar lopen. Dat is alleen van toepassing op de verschillende cases die er spelen, met uitzondering van die in de Voerderheil in Landerd. Dat betreft namelijk een aanvraag van 19 oktober 2011, dus lang nadat de nieuwe WRO in werking is getreden. Dat is eigenlijk de meest prangende casus, maar daarop is het verhaal van de gedeputeerde niet van toepassing. Hoe ziet de gedeputeerde dit?

De heer *De Boer* (GS;VVD): Ik wil daarover best

graag een verhandeling houden. Ik moet beginnen met de constatering dat de aanvragen in Landerd al lopen sinds 2007. Wij hebben met twee regimes te maken: het ene heeft betrekking op de periode voordat de Staten het voorbereidingsbesluit hebben genomen en het andere op de periode daarna. Verder is er nog een wettelijke complicatie en bovendien gaat de Wabo er tussendoor. Zijn de milieuwetgeving en wetgeving op het gebied van ruimtelijke ordening gekoppeld? Met andere woorden: zijn zij nu anders dan voorheen in de procedure en inhoudelijk met elkaar verbonden? Wij hebben externe deskundigen gevraagd zich hierover te buigen en ons duidelijkheid te verschaffen om te voorkomen dat deze twee-scholenleer ons voortdurend blijft achtervolgen.

De heer *Van Hattem* (PVV): Die twee-scholenleer is naar mijn idee hier absoluut niet van toepassing. De gedeputeerde zegt dat de aanvraag al van 2007 is, maar in de beantwoording van de technische vragen staat dat de aanvraag is van 19 oktober 2011. Als dat niet zo is, wil ik graag weten op welke datum deze vergunning daadwerkelijk is aangevraagd.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! De heer *Van Hattem* haalt de context uit elkaar. In onze memo's staat heel duidelijk beschreven hoe de casus in elkaar steekt. Wij hebben externe deskundigen gevraagd om die twee doctrines te onderzoeken. Ik heb de uitleg uit de eerste memo in de tweede genuanceerd omdat bij navraag bleek dat de onderliggende wet- en regelgeving ook anders geïnterpreteerd kan worden. Wij moeten even geduld hebben totdat dat advies komt. Ik heb toegezegd dat op basis daarvan geconcludeerd zal worden of het rechtmatig of onrechtmatig is. Op basis daarvan kan dan gehandeld worden.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Ik vind het heel goed dat het college de casus wil uitzoeken, maar de betonnen vloer is al gestort! Die geitenstal staat er al als wij de casus gaan bespreken in de commissie.

De heer *De Boer* (GS;VVD): De bedoeling is dat het advies zo snel mogelijk komt en dat wij kunnen

handelen. Daarna kunnen wij een en ander in de commissie bespreken in de commissie om herhaling in de toekomst te voorkomen. Dat heb ik willen zeggen.

Mevrouw Klitsie van de fractie van D66 heeft terecht gesproken over de communicatie. Wij zijn daar heel druk mee bezig. Velen van u hebben gezien dat wij het veld zijn ingegaan om met bestuurders en belangenorganisaties te spreken. Op de vraag van het mevrouw Geeraedts of wij meer met het veld kunnen spreken als verordeningen aangepast worden, is mijn antwoord ja. Dat hebben wij destijds ook gedaan met de Structuurvisie en met de eerste verordeningen. Wij stellen nu protocollen voor die beleidsrijker zijn. De reden waarom wij dat doen, heb ik aangegeven. Wij zullen ervoor zorgen dat een en ander heel helder wordt uitgelegd. Onze ambtenaren zijn ook steeds meer in het veld om de gemeenteraden en de verschillende commissies de Verordening ruimte nog eens uit te leggen. Er is bij velen in het veld sprake van een Aha-Erlebnis als onze ambtenaren vertrekken. Zij krijgen altijd een luid applaus. Ik vind het goed dat onze medewerkers op die manier in het zonnetje worden gezet.

De heer Paul Smeulders van GroenLinks heeft zijn teleurstelling uitgesproken en gebruikte daarbij het woord "schokkend". Mijn antwoord is een beetje technisch. Toen in 2009 hierover werd gesproken, hebben de toenmalige bestuurders aangegeven dat een aantal zaken al op tafel lag. Dat is gemeld en kan dus de schok niet veroorzaken. De schok in de samenleving wordt veroorzaakt door het feit dat op het moment dat Provinciale Staten het besluit nemen de stop erop te zetten, dat niet in alle gevallen gebeurt. Wij moeten echter het overgangsrecht respecteren, want anders gaan wij bij de rechter en bij de Raad van State onderuit. Zowel de provincie als de gemeenten willen het zo goed en duidelijk mogelijk regelen, maar ondernemers en burgers hebben ook rechten.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voorzitter! Ik dank de gedeputeerde voor zijn antwoord. Een van de dingen die ik redelijk schokkend vind, is dat wij dit in de krant moeten lezen. Anderen hebben

het ook al gezegd. Wij mogen heel blij zijn dat een journalist het provinciebestuur kritisch controleert want wij krijgen van het college niet te horen dat deze problemen spelen.

De heer De Boer (GS;VVD): Het is de rol van de pers om dingen te benoemen en aan de kaak te stellen. Daarop ding ik niets af. Ik heb geen beeld van alle aanvragen. Dat is in onze organisatie juridisch zo geregeld met mandaten en delegatiebesluiten. In dit specifieke geval is het misschien een misrekening van mijn kant geweest dat ik niet heb voorzien dat het zo'n volume zou krijgen. Ik heb er wel met de burgemeester en de direct betrokkenen over gesproken om te kijken of reparatie mogelijk was. Het is wellicht terecht dat wij het eerder moeten melden aan de Staten. Ik zou graag met de Staten van gedachten wisselen over de vraag in welke zaken het college in het kader van onze informatieplicht naar buiten moet treden, zonder dat wij duiken in losse casuïstiek.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voorzitter! De gedeputeerde geeft terecht aan dat er in het verleden verwachtingen zijn gewekt bij de Staten dat het nu echt anders gedaan zou worden. Als in de praktijk blijkt dat dit niet kan omdat een aantal dingen al liep, lijkt het mij goed als de Staten daarbij betrokken worden. Volgens mij is dit een reden waarom wij een tijdelijke commissie zouden moeten instellen die zich bezighoudt met de toekomst van het landbouwbeleid. Die commissie moet nauw betrokken worden bij dit soort zaken, zodat wij niet elke keer opnieuw een zwarte-pietenspel moeten spelen van wie is verantwoordelijk en waarom wisten we er niet van.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voorzitter! De gedeputeerde sprak zojuist over Jip en Janneke. Dat moet je meestal voorlezen! Hij sprak ook over hullie en zullie. Dat zeggen wij in de Staten ook wel eens. Met hullie bedoelen wij dan GS. Als wij geweten hadden dat deze zaken behoorden tot de lopende zaken, als wij geweten hadden welke lopende zaken er zijn bij de intensieve veehouderij, dan had het Brabants Dagblad niet zo'n bijzonder item gehad. Het was voordat deze gedeputeerde

aantrad, maar wij hebben hemel en aarde moeten bewegen om informatie te krijgen over de lopende zaken. Ik heb eens rondgevraagd maar wij hebben geen lijst met lopende zaken, terwijl dat toch een goed begin zou zijn. Het college moet ons hierover op de hoogte blijven houden om misverstanden te vermijden.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! Ik wil en kan de woorden van de heer Wagemakers absoluut niet bestrijden. Ik merk echter wel op dat uit mijn dossier is gebleken dat op het moment dat het besluit is genomen, o.a. deze zaken al op het lijstje stonden en als het goed is door de betreffende gedeputeerde aan de Staten zijn gemeld. Ik doe ook geen afbreuk aan het pleidooi van de heer Smeulders om de problematiek van de verordeningen in een breder verband aan de orde te stellen.

De heer *Kardol* (PVV): Wij vinden het wel belangrijk om te kijken waar de verantwoordelijkheid ligt. Dat kan niet worden afgeschoven op een maas in de wet. Dat vinden wij te simpel. Wij hopen dat dit teruggekoppeld wordt naar de commissie en dat er uitgebreid rapport komt over hoe dit heeft kunnen gebeuren. Wie heeft een fout gemaakt?

Mevrouw *Slegers* (SP): Voorzitter! De heer Smeulders sprak over een tijdelijke commissie. Ik heb een halfjaar geleden rondom het Statenweekend over het Koersdocument informeel de suggestie gedaan om een groep in te stellen die de voortzetting van het proces richting najaar begeleidt en monitort. Een meerderheid van de fracties had daaraan geen behoefte. Ik vind dat nog steeds jammer. Misschien moeten wij er op korte termijn nog eens over spreken? Ik heb het idee dat bij iedereen het gevoel bestaat dat wij vanuit PS een beetje de grip verliezen op het proces. Wij willen niet per se GS op de vingers kijken, maar wij willen zelf een inbreng houden in het proces en niet alleen het resultaat zien. Laten wij het daarover hebben in de eerstvolgende commissie of misschien al eerder.

De *voorzitter*: Ik meende dat de heer Smeulders zijn

opmerking maakte in het licht van de discussie over het commissiestelsel. Wij komen er dus op terug.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Mag ik even reageren op de opmerking van mevrouw Slegers? Ik denk dat wij een onderscheid moeten maken tussen de problematiek van de ontheffingen en het Koersdocument. Wij wilden geen aparte groep voor het Koersdocument. De VVD is niet geneigd om die discussie opnieuw aan te gaan.

Mevrouw *Slegers* (SP): Voorzitter! Daarin geef ik mevrouw Geeraedts gelijk. Ik denk dat het voor de beleving van Provinciale Staten goed zou zijn als zij het gevoel hebben dat zij ook nog steeds aan de knoppen zitten, dat zij regie en sturing hebben in het proces en betrokken zijn bij de lopende zaken.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Volgens mij is het geen goed idee dat wij ons als Staten gaan bemoeien met de ontheffingen. Wij willen allemaal besturen op hoofdlijnen en bij ontheffingen gaat het op detailniveau. Ik denk niet dat dit de bedoeling is.

Mevrouw *Slegers* (SP): Dat is ook niet de bedoeling van mijn voorstel.

De *voorzitter*: De heer De Boer vervolgt zijn betoog en komt tot een afronding.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! Er ligt nog een vraag van GroenLinks over de glastuinbouw. Ik heb met de Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij (TOM) en de gemeente gesproken over de vraag hoe wij de problemen kunnen oplossen. Dat is gebeurd voor het raadsbesluit van Breda. In het gesprek kwam een aantal oplossingsrichtingen aan de orde maar niet dé oplossingsrichting. Na de volgende week heb ik een gesprek met de wethouder van Breda om te bezien hoe wij dat probleem kunnen oplossen en te voorkomen dat wij elkaar gaan bestrijden voor de rechtbank. De TOM kan naar de rechtbank gaan want die is direct belanghebbend in dezen, wij niet.

De gemeenteraad van Breda is voornemens het West-Brabantse opnieuw te ontwikkelen. Er loopt

een areaalmonitoring voor heel West-Brabant. Die is in de loop van dit jaar klaar en kan gebruikt worden bij de actualisatie van de Verordening ruimte.

Er staat in het raadsbesluit van Breda dat men óf gebruik wil maken van een proactieve aanwijzing óf van een ontheffing. Dat zijn nu juist niet de instrumenten die wij beschreven hebben in de Memorie van Antwoord. Deze ontwikkelingen zijn te groot en te ingrijpend en daar gaan de Staten over. Dit kan niet via een commissie of GS lopen. De impact is te groot en de oplossingsrichtingen zijn te ingewikkeld.

Ik moet de ruimte krijgen om het gesprek met Breda te vervolgen om een oplossing te zoeken.

De heer Krol sprak over het benutten van bedrijventerreinen die vrij liggen of benoemd zijn. In de Structuurvisie ruimtelijke ordening provincie Noord-Brabant wordt duidelijk aangegeven waar die afweegbare gebieden liggen. In de RRO's spreek ik met gemeenten om tot afstemming te komen. Met Zuid-Oost heeft al een eerste ronde plaatsgevonden. Daar is een fors aantal hectare in mindering gebracht, maar nog niet de hoeveelheid die de provincie zou willen op basis van de groeiscenario's. Er zijn al honderden hectare weggestreept. Dat wordt gesanctioneerd in de RRO van juni aanstaande en in december wordt de zaak gefinaliseerd. Ik spreek nu over Zuidoost, maar dat kun je voor elke regio zo benoemen. Wij blijven de SER-ladder hanteren als het gaat over de ontwikkeling van bedrijventerreinen. Dat weet het bedrijfsleven en de BZW en Kamers van Koophandel ondersteunen dat.

Over de waterkwaliteit bij de bomenteelt Zundert hebben wij afspraken gemaakt. Wij geven daar ook subsidie. Een en ander wordt gemonitord door Treepart Zundert. De BMF geeft aan dat er sprake is van verbetering voortdurend hierop, mede omdat de provincie direct betrokken is bij deze groene ontwikkeling die voor Brabant en misschien wel voor heel Nederland uitermate belangrijk is.

Elke gemeente is wettelijk verplicht om mee te werken aan de groenblauwe mantel. Wij moeten de kwetsbare soorten snel in beeld krijgen opdat niet elke willekeurige uitbreiding kan plaatsvinden

in de groenblauwe mantel.

De heer Van der Wel sprak over het sluiten van de kringlopen. Die woorden zijn mij uit het hart gegrepen. Dat is precies waarover de commissie Van Oord heeft geadviseerd. Op dit moment is er al een groep mensen onder leiding van een expert op het gebied van fosfaat-, eiwit- en stikstofkringlopen bezig om te zien hoe dat gerealiseerd kan worden.

De heer Van der Wel had ook een opmerking over Seppe. Hier geldt hetzelfde als voor de glastuinbouw. De impact is groot. Wij kunnen dit niet via aanwijzing of een ontheffing regelen. Een aanwijzing zou moeten plaatsvinden in het kader van een zoekgebied en die lopen altijd via Provinciale Staten.

Ik kom nu bij de moties.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Een vraag is nog niet beantwoord. Wij hebben de volksgezondheid ooit als provinciaal belang geduid. In het voorbereidingsbesluit van 2009 hebben wij het college opgedragen om in de Provinciale Milieuverordening regels op te nemen in verband met de geiten-en schapenhouderijen. Dat is niet gebeurd. Als wij dat niet regelen, hebben wij in dezen dus geen enkele bevoegdheid. Hoe denkt het college dit aan te pakken? De gedeputeerde houdt een mooi betoog over bouwvergunningen etc. Daar heeft de provincie inderdaad een aantal bevoegdheden. Wij zien dat gemeenten gewoon milieuvergunningen verlenen en het verdommen om onderzoek te doen naar de volksgezondheid. Welke rol kan de provincie hier spelen als wij dat niet op de een of andere manier regelen? Die vraag heb ik het college gesteld, maar die is nog niet beantwoord.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Wij hebben professor Eilander en de heer Mans gevraagd te kijken naar onze verordeningssystematiek, vergunningverlening en handhaving. Ik hoop op grond van hun bevindingen samen met collega Van den Hout te kunnen zien hoe wij wat mevrouw Geeraedts vraagt kunnen borgen richting gemeenten zonder dat wij in elkaar juridisch vaarwater komen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Waarom is dat nog niet gebeurd? Wij hebben dat op 11 december 2009 gevraagd bij het voorbereidingsbesluit, maar tot op heden is het niet gebeurd. Komt het niet een beetje laat?

De heer *De Boer* (GS;VVD): Dat antwoord moet ik mevrouw *Geeraedts* schuldig blijven.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Ik heb inderdaad Seppe als voorbeeld genoemd. Ik ben blij dat de gedeputeerde zegt dat er geen algemene ontheffing komt om een vliegveld uit te breiden. Ik refereer even aan een ontheffing die de provincie gegeven heeft voor het plaatsen van windmolens in Kabeljauwbeek. Ik lees even voor uit onze nota en voeg steeds het woord wind toe: "De algemene ontheffing geldt voor individuele gevallen – een windmolen – en moet een publiek belang dienen – windenergie –, een publiek belang dat zonder ontheffing onredelijk uitpakt, gelet op het provinciale belang. Wij hebben zoekgebieden aangewezen. Deze windmolens zitten niet in die zoekgebieden maar de provincie heeft toch besloten dat zij daar mochten komen. Dat is zo snel gegaan dat ik het bijna niet kon volgen. Volgens mij waren de commissieleden en de Statenfracties niet eens goed geïnformeerd over de situatie. Het is toch niet de bedoeling om algemene ontheffingen op deze wijze toe te passen?"

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! Ik bestrijd dat het heel snel gegaan is. Wij hebben de Staten daarover stapsgewijs ingelicht. Er is ook door derden over geschreven. Dat hebben de Staten eveneens ontvangen.

Ik heb gezegd dat wij voor grootschalige ingrepen de Structuurvisie moeten herzien om het bod van West-Brabant te kunnen honoreren en te voorkomen dat het Rijk straks een inpassingsplan maakt en wij niets meer te vertellen hebben over waar op ons grondgebied windmolens geplaatst worden. Wij hebben in de commissie afgesproken om de wijziging van de Structuurvisie conform de regels te laten verlopen. Dat past helemaal in de lijn van mijn opmerkingen over Seppe en over de glastuinbouw bij Breda.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Dan verschillen de gedeputeerde en ik hierover van mening. Naar onze inzichten was dit niet als zoekgebied aangewezen. Hoe gaan wij in de toekomst om met de belangen van burgers? Er zijn burgers die problemen hebben met de plaatsing van die windmolens en zij hebben die ook kenbaar gemaakt. Hoe kunnen burgers invloed uitoefenen op algemene ontheffingen?

De heer *De Boer* (GS;VVD): Ik verwijs de heer *Van der Wel* naar de Memorie van Antwoord. Daarin staat zowel bij de proactieve aanwijzing als bij de algemene ontheffing precies aangegeven hoe het traject loopt, hoe de commissie erbij betrokken wordt, bij welke punten de Staten worden betrokken en hoe met de terinzagelegging ook de burgers daarbij betrokken worden. Als burgers willen reageren en een gesprek wensen, zal ik dat niet uit de weg gaan. Ik wil weten wat men voelt. Ik ga er niet proactief naar toe, daarvoor is de provincie te groot en het aantal inwoners ook.

Met motie M14 van de fracties van de VVD en CDA wordt het college opgedragen een lijst te maken met onderwerpen en regels die voor overheveling naar de gemeenten in aanmerking komen. Tijdens de drie regionale bijeenkomsten is gesproken over de Verordening ruimte. Ik zou de indieners willen vragen deze motie even aan te houden totdat de evaluatie beschikbaar is. Wij hebben daarover al een gesprek met de benen op tafel maar die komt nog in een gestructureerde vorm terug. De oogst van de drie bijeenkomsten met de regio's moet straks vertaald worden in een grote herzieningsslag. Als dat moet leiden tot aanpassing van de Verordening ruimte wil ik daar graag met u over spreken.

Motie M15 van de fractie van de SP gaat over het voorbereiden van een heldere definitie van grondgebonden agrarische veehouderij. Het college heeft geen bezwaar tegen deze motie.

Motie M16 is ingediend door de fracties van de PVV, de PvdD, GroenLinks, 50PLUS en de OSN. Ik zou deze motie willen ontraden. Zij lijkt dezelfde strekking te hebben als motie M15, omdat deze motie ook gaat over grondgebondenheid. In deze motie is echter het begrip

weidegang toegevoegd. Motie M15 gaat over grondgebondenheid in den brede. Als het nodig is, komt daarbij het in deze motie genoemde fenomeen aan de orde.

Mevrouw *Kardol* (PVV): De gedeputeerde ontraadt onze motie omdat die het begrip weidegang bevat. Een bedrijf kan wel een stuk grond hebben maar als de koeien niet buiten komen, is er geen sprake van grondgebondenheid. Is de gedeputeerde het daarmee eens?

De heer *De Boer* (GS;VVD): Als wij spreken over grondgebondenheid en stellen dat de ondernemer ervoor moet zorgen dat zijn vee voldoende kan oogsten van de eigen grond, betekent dit dat koeien buiten moeten staan. Dat zou een oplossing kunnen zijn. Ik wil daarop niet vooruitlopen. Ik spreek eerst liever over een heldere definitie van grondgebonden agrarische veehouderij, zoals in de motie van de SP wordt gevraagd, om misschien van daaruit samen met u die verdiepingsslag te maken.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voorzitter! In het dictum wordt bij onderdeel b. gesproken over de ecologische wenselijkheid van een zo veel mogelijk gesloten grondstoffenkringloop in de loop van de bedrijfsvoering... Zou het niet wenselijker zijn om eerst het advies van de commissie Van Doorn hierover af te wachten voordat het laatste deel van deze motie wordt uitgevoerd? Ik stel voor te eindigen achter het woord "Koersdocument."

De heer *De Boer* (GS;VVD) : Voorzitter! Mevrouw Slegers zal er zeker iets over willen zeggen. Gisteravond hebben vijf nieuwe verbondspartners hun handtekening gezet. Wij hebben ook kennis kunnen maken met de voorzitters. U hebt er al papieren over gezien. Die groep is al aan het oriënteren op het proces van de gesloten kringlopen. Het zou fijn zijn als wij de aanbevelingen en adviezen die daaruit voortkomen onmiddellijk kunnen toepassen om de definitie zo helder mogelijk te krijgen.

Mevrouw *Slegers* (SP): Ik ben heel blij dat te horen,

voorzitter. Ik heb die frase in het dictum van de motie letterlijk overgenomen van het advies van de commissie Van Doorn.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Het gaat maar om één ding, namelijk dat in deze zaal vandaag een brede roep klinkt om grondgebonden bedrijven en de toekomstige regelgeving daarbij. Of je dat op de ene of de andere manier doet, is nu niet aan de orde. De gedeputeerde zei het al: het gaat niet over hoe wij dat moeten doen, want daar is het provinciebestuur voor. Ook als er geen enkele motie voorlag, dan nog is het signaal zo overduidelijk dat GS daaraan nooit kunnen ontkomen.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Wij kunnen daaraan inderdaad niet ontkomen. Ik ga meteen naar motie M19 en sla even motie M17 en M18 over.

De *voorzitter*: Wij horen in tweede termijn welke moties eventueel aangehouden of ingetrokken worden. De gedeputeerde heeft toezeggingen gedaan. De Staten hebben een helder signaal gegeven dat deze richting moet worden uitgewerkt op een manier die ook in de praktijk werkt. Dat laatste zeg ik er in het licht van de discussie van vandaag maar even bij!

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! Het college heeft geen bezwaar tegen motie M19. Ik denk dat ik daarmee naadloos aansluit op de oproep van de heer Wagemakers van de fractie van de PvdA.

Motie M17 van de fracties van de PVV, 50PLUS en de PvdD gaat over huisvesting arbeidsmigranten. Ik wil deze motie ontraden. Ik heb over dit specifieke onderwerp al iets tegen mevrouw Kardol gezegd in de commissie. Dat is op de band vastgelegd. In artikel 11.1, eerste lid onder b van de Verordening ruimte staat precies wat in deze motie wordt gevraagd.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Voorzitter! Als de gedeputeerde aangeeft dat zijn conclusie precies dezelfde is als in de commissie, lijkt het mij dat deze motie eerder overbodig is dan moet worden

ontraden. De gedeputeerde stelt dat het in de Verordening ruimte staat. Het staat echter niet expliciet in de Verordening ruimte, vandaar onze motie. Er is geen provinciale visie voor arbeidsmigranten terwijl het aantal arbeidsmigranten toeneemt.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! Ik snap de opmerking van mevrouw Kardol. Ik gebruik bij mijn beoordeling van de moties twee begrippen, namelijk geen bezwaar en ontraden. Natuurlijk zijn er nuances, maar ik beperk mij tot deze twee. Dat doet niets af aan wat ik in de commissie heb gezegd en wat ik nu heb uitgesproken bij deze motie.

Met motie M18 van de fracties van D66, de SP, de PvdD en de OSN wordt het college gevraagd om samen met de gemeenten een visie te ontwikkelen op een adequate en fatsoenlijke huisvesting die tegemoetkomt aan de behoefte van de diverse doelgroepen. Ook deze motie wil ik ontraden om de zeer eenvoudige reden dat wij binnen de RRO's afspraken maken over de woningbouwprogramma's. Het gaat dan niet alleen om de kwantitatieve maar ook om de kwalitatieve normen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Volgens mij is er ook nog een motie M19.

De *voorzitter*: De griffier zei mij dat die al behandeld was. Het college heeft geen bezwaar tegen deze motie.

De volgorde was wat merkwaardig, maar de motie is behandeld.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Ik heb de volgorde aangepast bij de actualiteit van de vragenstellers achter de interruptietafel.

De *voorzitter*: Heel goed, de flexibiliteit van de gedeputeerde wordt gewaardeerd.
Is er behoefte aan een schorsing?

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Wij willen graag een korte schorsing.

Voorzitter. Ik vroeg mij af of u de kookwekker ook

gebruikt bij de beantwoording van de gedeputeerde.

De *voorzitter*: Inderdaad, mevrouw Kerkhof. De nettospreektijd van het college was 26 minuten en de interrupties hebben die tijd ongeveer verdubbeld.

De vergadering wordt van 16.30 uur tot 16.40 uur geschorst.

De *voorzitter*: Ik kijk even rond of er behoefte is aan een tweede termijn.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voorzitter! Ik heb geen behoefte aan een tweede termijn, maar mevrouw Geeraedts wil nog iets zeggen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik wil even reageren op het deel over de geiten. Wij zijn blij met de beantwoording van alle vragen door de gedeputeerde. Dat was heel helder.

Er zijn nog twee punten. Het eerste betreft de provinciale milieuverordening. Ik wil graag dat wordt uitgezocht hoe wij in relatie tot de geiten- en varkenshouderijen invloed kunnen hebben op de milieuvergunningen. Is dit mogelijk door de provinciale milieuverordening op dit punt aan te passen?

Het tweede punt betreft de vier cases waarvan Landerd de meest dringende is. Het is prima om een extern advies te vragen, maar dat kost tijd. Gezien het feit dat er nu wordt gebouwd, zou ik de commissaris willen vragen of hij de zaak ter schorsing bij de Kroon wil voordragen – dat kan volgens de wet – en dan hangende die schorsing externe adviezen vragen en de zaak nader onderzoeken. Als wij dat niet doen, staat dat ding er al en kost het weer belastinggeld als de aanvraag vernietigd wordt en het gebouw derhalve moet worden afgebroken. Ik denk dat dit niet juist is, tenzij de ondernemer zelf bereid is om hangende de procedure te stoppen met die bouw. Ik begrijp echter uit de krant dat hij daar niet voor voelt. Ik stel mijn vraag rechtstreeks aan u, mijnheer de commissaris, omdat u de enige bent die een vergunning die onherroepelijk is, kan voordragen

ter vernietiging. Niemand anders kan dat, zo zeg ik tegen de fractie van de PVV.

Ik wil daarop graag een antwoord.

Mevrouw *Van Extel-van Katwijk* (CDA): Voorzitter! Vanwege de tijd zullen wij straks stemverklaringen geven bij de moties.

Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording van onze vragen over de Verordening ruimte.

De kwestie van de geiten heeft in eerste termijn bij velen heftige reacties opgeroepen. Wij hopen op een zeer spoedig antwoord van onze externe adviseurs zodat er duidelijkheid ontstaat.

Mevrouw *Slegers* (SP): Ik kan het kort houden, voorzitter. Ik ben heel blij met de beantwoording van de gedeputeerde waaruit blijkt dat hij met nagenoeg de hele Staten op één lijn zit. Het is goed dat wij de afgelopen uren een aantal heel duidelijke signalen hebben afgegeven. Daar zit geen woord Spaans bij. Wij hebben genoeg om op voort te gaan. Dat geldt ook voor de lokale besturen en voor de sector. Het is goed dat ik nu niet degene ben die de sector tot de orde heeft geroepen. Dat is ook wel eens verfrissend.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Kan mevrouw Slegers uitleggen wat zij bedoelt met haar opmerking dat zij vandaag niet de hele sector tot de orde heeft geroepen?

Mevrouw *Slegers* (SP): Ik doel op de opmerking in eerste termijn van de woordvoerder van de VVD over de rol van de ZLTO.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Die woorden heeft mevrouw Slegers volgens mij zelf ook gebruikt. Ik heb daarop graag een toelichting.

Mevrouw *Slegers* (SP): Dit is de eerste keer vanmiddag dat ik de ZLTO noem. Ik denk dat heel veel mensen, zowel hier in de Staten als daarbuiten, zich afvragen hoe het zit met de agrolobby. Ik heb inderdaad iets gezegd over de agrolobby. Ik weet dat de ZLTO ernstig met ons meedenkt over de koerswijziging die wij voorstaan. Die is ook voor haar erg ingewikkeld. Feit blijft dat

door de agrolobby in gemeentes de afgelopen jaren dit soort problemen is ontstaan. Dat is mijn verklaring.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Ik ben het met mevrouw Slegers eens dat er sprake is van problemen. Problemen moeten worden opgelost. Op dit moment constateer ik echter ook dat de gedeputeerde nog niet één zaak heeft overgelegd die als onrechtmatig kan worden bestempeld. Wij moeten erg uitkijken om bij voorbaat allerlei verdachtmakingen de wereld in te slingeren naar organisaties, gemeenten of zelfs individuele bestuurders voordat wij de feiten boven tafel hebben aan de hand van een extern advies. Ik wil ook graag een beroep doen op mevrouw Slegers om dit zo zuiver mogelijk te houden.

Mevrouw *Slegers* (SP): Natuurlijk. Dat beroep doet mevrouw Kerkhof niet tevergeefs. Ik weet dat iedereen – alle maatschappelijke partners en ook de sector – heel breed meedenkt over hoe wij het samen moeten gaan doen. Dat staat als een paal boven water. Ik kan echter de werkelijkheid van de afgelopen jaren niet ontkennen. Ik wijs op de informatie die wij daarover hebben, met name van burgers maar ook van agrarische ondernemers. Het is ingewikkeld en het ligt gevoelig. Ik weet ook dat de neuzen op dit moment de goede kant op wijzen. Daarvoor wil ik erkenning uitspreken.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik voel mij wel aangesproken omdat ik ook de rol van de ZLTO heb genoemd. U hebt mij echter niet horen zeggen dat die rol ertoe heeft geleid dat er onrechtmatigheden ontstaan.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Die woorden heb ik u ook niet in de mond gelegd, mevrouw Geeraedts.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Nee, maar mevrouw Kerkhof zegt wel dat niet vaststaat dat er iets onrechtmatigs is. Dus hoezo ZLTO? Dat suggereert zij een beetje met haar vraag van zojuist.

Als wij de Q-koorts allemaal een groot probleem

vinden, dan moet ook de agrarische sector bij het adviseren over milieuvergunningen zeggen: laten wij eens een onderzoek doen naar de volksgezondheid voordat die milieuvergunningen verleend gaan worden. Dat heb ik bedoeld met mijn opmerking. Ik vind het een tekortkoming dat de agrarische sector dat niet zelf oppakt, wetende welke problemen er spelen. Dat is de reden waarom ik van mening ben dat de ZLTO en haar adviseurs ook hun verantwoordelijkheid moeten nemen.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Dat laatste ben ik helemaal met mevrouw Geeraedts eens. Ik constateer echter dat wij het hier in huis nog niet hebben opgepakt. Ik vind het lastig om een beroep op de buitenwereld te doen als wij in eigen huis de zaken nog niet op orde hebben.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik wil daarop even aanhaken. Wij hebben net geconstateerd dat wij in ieder geval ten aanzien van de milieuvergunningen geen enkele bevoegdheid hebben. Wij kunnen hier in huis wel alles op orde hebben, maar niet bij de milieuvergunningen omdat wij daar niet over gaan! Vandaar mijn vragen over de Provinciale Milieuverordening.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voorzitter! Mevrouw Geeraedts heeft u in eerste termijn gevraagd om zaken voor te dragen ter vernietiging bij de Kroon. In hoeverre is dat een proportionele vraag? Met andere woorden: staat dat in verhouding tot wat er aan feiten voorligt? Misschien kunt u straks die vraag beantwoorden, voorzitter.

De voorzitter: Dat zal ik doen.
Mevrouw Slegers, komt u tot een afronding.

Mevrouw *Slegers* (SP): Mevrouw Geeraedts triggert mij om nog even het onderwerp gezondheid aan te stippen. Wat zij aan de gedeputeerde in zijn eerste termijn vroeg, is ons uit het hart gegrepen. Het is een goede vertaling van een belangrijk deel van de maatschappelijke discussie. Het is goed dat wij dit oppikken.

De intentie van motie M19 is helemaal dezelfde als die van de motie die de SP indient. Geen wonder dat de gedeputeerde aangeeft met beide moties geen moeite te hebben. In mijn fractie is wat gemor ontstaan over het woord "bijvoorbeeld" in motie M19. Op zichzelf is het goed, maar dan sluipen er toch termen in als "weidegang" en "het aantal dieren per hectare". Daarover moeten wij het inderdaad hebben, maar dat is een inhoudelijke afweging op basis van informatie die wij nu nog aan het vergaren zijn. Het is een beetje de discussie die al een halfjaar loopt. Kan een van indieners aangegeven waarom die begrippen nu al in het dictum worden opgenomen?

De heer *Van der Wel* (PvdD): Als ik zeg dat ik bijvoorbeeld op een fiets kom, kan ik ook met een driewieler komen. Dat bedoel ik daarmee.

Mevrouw *Slegers* (SP): Dan zou het ook kunnen zijn: bijvoorbeeld niet weidegang. Die ruimte schept het woord bijvoorbeeld.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Het is een voorbeeld. Misschien kunnen GS of de provincie een goed ander voorbeeld geven dat breed door de Staten gedragen wordt, maar wij denken hieraan. Het is het voorbeeld.

Mevrouw *Slegers* (SP): Beseft de heer Van der Wel dat dit ook enige vrijblijvendheid schept voor GS?

De heer *Van der Wel* (PvdD): Dat is altijd het geval met voorbeelden. Ik kan geen onuitputtelijke reeks voorbeelden geven. Dan wordt de motie heel erg lang!

Mevrouw *Slegers* (SP): In dat opzicht is het aan de orde omdat wij de inhoud nog verder gaan bepalen.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Ik ben mede-indiener van de motie. Ik zou het als volgt willen verduidelijken. Wij hechten belang aan grondgebonden landbouw, maar willen de oplossingen waarmee GS moeten komen op dit moment niet dichttimmeren. De voorbeelden zijn niet bedoeld om aan te geven

dat het zo moet worden. Wij vragen GS na te denken over de aard van grondgebonden landbouw zonder nu in oplossingen te treden. De voorbeelden zijn inwisselbaar voor betere oplossingen.

Mevrouw *Slegers* (SP): Daarmee is het in feite dezelfde oproep als die in de motie van de SP.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Voorzitter! Gezien het feit dat de burger al ver van de provincie afstaat en de provincie rake klappen heeft gekregen in de media op het terrein van betrouwbaarheid en geloofwaardigheid wat de bouwstop betreft, vragen wij ons af hoe het college dit gaat communiceren, met name aan de mensen in Landerd en Oss. Daar zijn raadvragen gesteld en de omwonenden zijn erg ongerust.

De gedeputeerde sprak zojuist over de gesloten kringloop en over nitraat en nitriet. Ik kon zijn verhaal niet helemaal volgen. Ik hoor straks graag zijn definitie van gesloten kringloop.

Wij hebben gesproken over de betrokkenheid van belangenverenigingen. Ik denk dat dit in Landerd goed zit omdat de CDA-wethouder aldaar nog steeds bestuurslid is van de ZLTO. Dat lijkt mij dus geen probleem.

Er zijn drie moties ingediend over grondgebondenheid. De motie van de SP heeft naar mijn mening geen echte toegevoegde waarde omdat mevrouw *Slegers* eerder deze week betrokken is geweest bij het opstellen van de motie van de PvdD en de PVV over grondgebondenheid.

Mevrouw *Slegers* (SP): Volgens mij zei mevrouw *Kardol* dat ik betrokken ben geweest bij het opstellen van de motie van de PvdD en de PVV eerder deze week. Dat is niet het geval. Vanochtend hebben er beraadslagingen tussen de heer Van der Wel en mij plaatsgevonden, niet eerder.

De *voorzitter*: Waarvan akte!

Mevrouw *Kardol* (PVV): Ik reageer daar niet op, voorzitter.

Over onze motie M16 over de weidegang heeft intensief contact plaatsgevonden met Campina en zijn adviseurs. Gezien weidegang inmiddels ook is opgenomen in motie M19 van de PvdD die wij mee ondertekend hebben, trek ik motie M16 in.

De *voorzitter*: Aangezien motie M16 is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Mijn motie M17 betreft huisvesting arbeidsmigranten. Ik zou graag zien dat explicieter geborgd wordt dat recreatiewoningen niet bedoeld zijn voor arbeidsmigranten. Als dat wel zo is, moet de bestemming van die recreatieparken aangepast worden. Dat het hier gaat om een complexe problematiek blijkt o.a. uit het feit dat dit onderwerp veel aan bod komt in de commissie. Dit gebeurt ook in gemeenteraden. Ik verwijs naar een bespreking in de fractie van de VVD in Veghel. Er is toen gezegd dat het een regionaal probleem is. Vanwege het toenemende aantal arbeidsmigranten wil ik graag een provinciale visie hierover.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Mevrouw *Kardol* zegt dat recreatiewoningen niet bestemd zijn voor arbeidsmigranten. Waar zijn zij wel voor bestemd?

Mevrouw *Kardol* (PVV): Voor recreatie en toerisme.

De heer *Heijmans* (SP): Arbeidsmigranten mogen dus niet recreëren?

Mevrouw *Kardol* (PVV): Als iemand uit het buitenland leuk op de camping in Landerd wil gaan zitten, is dat prima. Permanente bewoning door een groep arbeidsmigranten geeft echter overlast. Dat hebben wij ook in de commissie besproken. De heer *Heijmans* heeft dat ook in de media kunnen lezen.

De heer *Heijmans* (SP): Als ik mevrouw *Kardol* goed beluister, mag een arbeidsmigrant die bij mij in Den Bosch woont niet een aantal weken naar

een recreatiepark. Dat spreekt deze motie namelijk uit. Als mevrouw Kardol het anders bedoelt, wil ik graag dat zij mij dat uitlegt.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Arbeidsmigranten zijn natuurlijk welkom op recreatieparken als zij op vakantie zijn. Dan zijn zij overal welkom. Het gaat om arbeidsmigranten die daar gewoon verblijven, rouleren en onrust veroorzaken. De heer Heijmans weet wat ik bedoel.

De heer *Kap* (OSN): De heer De Boer heeft in zijn eerste termijn verwezen naar een artikel in de Verordening ruimte. Kan mevrouw Kardol aangeven waarom zij dit artikel niet sluitend vindt?

Mevrouw *Kardol* (PVV): In de exploitatie-overeenkomst van de Beekse Bergen is mede op initiatief van het CDA een aparte passage hierover opgenomen. Ik vind het toepasselijk om die regelgeving op te nemen in onze verordening.

De heer *Kap* (OSN): De Verordening ruimte is meer bestuursrechtelijk van aard en het punt waarover mevrouw Kardol spreekt, is meer privaatrechtelijk van aard. Wij kunnen twee of tien sloten op de deur doen. De manier waarop het nu in onze Verordening ruimte staat, geeft mij het vertrouwen dat het in orde komt.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Daarover verschillen wij van mening, mijnheer Kap.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Ik heb een vraag. Mevrouw Kardol heeft een motie gemaakt over arbeidsmigranten. Zij bedoelt met name buitenlandse werknemers. Vindt zij dan ook dat al die Nederlanders die tijdelijk op een camping of in vakantiehuisjes zitten omdat zij tussen twee huizen zitten, daar eigenlijk ook niet moeten zitten, of heeft zij uitsluitend het oog op deze specifieke groep mensen?

Mevrouw *Kardol* (PVV): Ik heb het in mijn motie over arbeidsmigranten die gehuisvest worden op recreatieparken. Daarvoor zijn recreatieparken niet bedoeld. Recreatieparken zijn bedoeld voor

toeristisch gebruik.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Dus mevrouw Kardol vindt ook dat iedereen die geen vakantie houdt maar wel op een recreatiepark zit, daar niet thuishoort?

Mevrouw *Kardol* (PVV): Voor mij mag de scheiding tussen recreatiewoningen en woonhuizen weggehaald worden. Wij hebben dat ook landelijk aangekaart. Op dit moment zijn het echter arbeidsmigranten die onrust veroorzaken o.a. op recreatieparken. Daarvoor moet een oplossing komen. Vandaar dat ik in mijn motie vraag om een provinciale toekomstvisie huisvesting arbeidsmigranten. Regionale samenwerking in de RRO's is te beperkt. Het moet door de provincie worden opgepakt. Die geluiden komen ook vanuit de gemeenten.

De *voorzitter*: Het punt lijkt mij duidelijk. U hebt twee keer geïnterrumped, mevrouw Brunklaus.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Ik had dezelfde vraag als mevrouw Brunklaus. Waarom deze specifieke groep? Ik ben het met mevrouw Kardol eens dat recreatieparken bedoeld zijn voor recreatie. Als je echter wilt stimuleren dat mensen tijdelijk huisvesting kunnen vinden, moet je ook nadenken over de wijze waarop je dat doet en hoe je het zodanig inricht dat het niet discriminerend is.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Mevrouw Klitsie spreekt in haar motie over kenniswerkers. Ik heb nog nooit ergens vernomen dat een groep artsen of juristen op een camping voortdurend een probleem is. Het gaat mij om de arbeidsmigranten die onrust veroorzaken in Brabant. Het betreft een toenemende stroom. Daarom steunen wij die motie niet.

De heer *Altundal* (SP): Mevrouw Kardol spreekt steeds over arbeidsmigranten. Is zij zich ervan bewust dat veel mensen in Brabant en in Nederland ook op campings of hotels verblijven in het kader van hun werk in de kenniseconomie? Vallen die ook onder die arbeidsmigranten?

Mevrouw *Kardol* (PVV): In mijn motie heb ik het vooral over de MOE-landers.

De heer *Altundal* (SP): Ook vanuit de MOE-landen (Midden- en Oost-Europese landen) zijn er heel veel kenniswerkers hier aan het werk. Die verblijven op campings, hotels etc.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Als zij in hotels verblijven, netjes de rekening betalen en geen onrust veroorzaken, denk ik dat het geen probleem is.

De heer *Van den Berg* (PVV): Ik ben de trotse bezitter van een stacaravan op een recreatiepark waar het heel gezellig is. Regel één is dat daar niet permanent gewoond mag worden. Als Nederlander mag je niet op een camping wonen en vanaf daar gaan werken. Dat is niet toegestaan. Ik zie juist een tegenovergestelde discriminatie want hordes Polen doen dat wel terwijl Nederlanders dat niet mogen. De mensen die nu nog permanent op die parken wonen, wonen daar meestal van oudsher toen dat nog gedoogd werd. Nieuwe gevallen worden al jarenlang niet meer toegestaan. Dat is van een totaal andere orde dan wanneer er sprake is van overlast. Er zijn genoeg vakantieparken die letterlijk ten onder gaan aan overlast. Mensen hebben daar al heel lang een vakantiehuisje, hebben daarin hun ziel en zaligheid gestopt en zien nu hun hele vakantiepark letterlijk naar de galgenmiezen gaan door misstanden met in dit geval

De *voorzitter*: Mijnheer Van den Berg, dit zijn geen interrupties meer. Ik stop dit. Wij zijn bezig met de behandeling van de moties. Mevrouw Kardol heeft de bedoeling van haar motie toegelicht. Daarover is van alles te vinden. Dat is voldoende gewisseld. Ik rond dit af.
Mevrouw Kardol heeft het woord.

Mevrouw *Kardol* (PVV): De discussies in de commissie, in de diverse gemeenteraden en ook hier tonen aan dat het noodzakelijk is om dit desnoods nogmaals te bespreken in de commissie en te werken aan een provinciale toekomstvisie arbeidsmigranten.

De *voorzitter*: Op zo'n moment kunnen wij de definities ook wat preciezer maken.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voorzitter! De uiteenzetting van de gedeputeerde was heel helder. Het is een brede dossierbehandeling geworden. Ik wil even het stuk memoreren dat de wethouder uit Oirschot ons toegezonden heeft. Ik neem aan dat iedereen dat heeft ontvangen. Hij maakt daarin heel duidelijk melding van de relatie tussen een bouwvergunning lokaal en een milieuvergunning lokaal. Hij zegt dat hij met het ene moet wachten omdat het andere nog niet gereed is. Ik steun van harte de oproep van de VVD om hier in de provincie de combinatie te maken.

Wij moeten dit soort zaken hier voorkomen. In de pauze vroeg de gedeputeerde mij wat ik bedoelde met "lopende zaken". Dat is hier intern wel bekend, maar de gedeputeerde is hier nog niet zo lang. Met "lopende zaken" bedoelen wij het overzicht van bedrijven die zowel voor december 2009 als voor maart 2010 hun vergunningen hebben aangevraagd.

De heer *Van Hattem* (PVV): Wat bedoelt de heer Wagemakers precies met het gelijk laten lopen van de bouwvergunning met de milieuvergunning? Volgens mij is het met de huidige omgevingsvergunning al gelijkgetrokken voor de nieuwe gevallen. Op de oude gevallen kunnen wij geen invloed uitoefenen omdat die onder het oude stelsel vallen.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Dat zou kunnen. Dan moet ik terug naar de wethouder. Dit voorbeeld was de aanleiding om aan te geven dat de provincie dat verband nog niet gelegd heeft. Tot slot merk ik op dat het natuurlijk allemaal goed is voor het Brabants Dagblad maar dat wij dit beter kunnen voorkomen.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Voorzitter! Ik dank de gedeputeerde voor zijn uitvoerige beantwoording van alle vragen die in de loop van de middag zijn gesteld.

Over de bouwstop van de geiten- en schapenbedrijven wachten wij de nadere juridische

advisering door externen af. Wij hopen dat dit snel aan de orde kan komen in de commissie ROW.

In het kader van de Verordening ruimte heeft de gedeputeerde toegezegd een protocol voor de proactieve aanwijzing op te stellen. Hij heeft echter niet gesproken over monitoring. Hoe houden wij zicht op een en ander en hoe komen wij tot een lerende organisatie naar aanleiding van alle gevallen die zich voordoen?

Ik vind het ook positief dat onderkend wordt dat de communicatie moet verbeteren.

Mijn fractie is voorstander van een thematische aanpak van het landelijk gebied, het koersdocument, het advies van de commissie Van Doorn en de veehouderij. Dit moet in samenhang bekeken worden. Het raakt ROW, EH maar net zo goed de economie. Het onderwerp moet niet separaat in commissies worden behandeld. Wij geven de voorkeur aan een thematische behandeling.

Ik kan leven met de opmerking van de gedeputeerde over mijn motie M18, dat het al besproken wordt in de RRO. Ik weet echter niet of er een provinciale visie onder ligt. Ik hoor hierover graag iets meer van de gedeputeerde.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voorzitter! Ik heb in eerste termijn gezegd dat wij afhankelijk van het antwoord van de gedeputeerde op onze vraag over de glastuinbouw in Prinsenbeek in tweede termijn een motie zouden indienen. De gedeputeerde heeft aangegeven dat hij op korte termijn in gesprek gaat met de gemeente Breda. Om geen piketpaaltjes voor dat gesprek te slaan, dien ik de motie niet in. De strekking van de motie was een minder groot glastuinbouwgebied mogelijk te maken; een wens van de gemeente Breda. Wij hopen van harte dat dit de uitkomst van het gesprek is en vragen de gedeputeerde ons daarover te informeren en dit bij de volgende verordening dienovereenkomstig voor te stellen.

Mijn tweede opmerking betreft de geitenhouderijen. Het is de tweede keer in korte tijd dat GS naar mijn mening geen sterke indruk maken. Wij hebben een tijdje geleden gesproken over milieuvergunningen. Ik heb de open inzet van GS ontzettend gewaardeerd. GS stelden: wij hebben

ontdekt dat wat wij gedaan hebben niet klopt en we leggen jullie dat voor. Nu moeten wij in de krant lezen dat de bouwstop voor geitenhouderijen toch niet zo hard is als wij allemaal dachten. Als lid van Provinciale Staten en als Brabantse volksvertegenwoordiger vind ik dat verontrustend. Het lijkt mij goed om met elkaar te spreken over de vraag hoe dit soort dingen in de toekomst voorkomen kunnen worden. Wij moeten immers niet elke maand zoiets hebben!

De heer *Van Hattem* (PVV): Als de gemeenteraad van Breda unaniem een motie zou aannemen waarin staat dat zij tegen vestiging van windmolens aan de A16 zijn, kunnen wij dan van de heer Smeulders een motie verwachten waarin de provincie wordt verzocht daarvan af te zien? Of zegt hij dan dat dit ons niet zo goed gelegen komt en dat wij daarom de gemeenteraad van Breda maar links moeten laten liggen?

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Ruim 60.000 Brabanders hebben bij de vorige Statenverkiezingen op GroenLinks gestemd. Zij hebben gestemd voor een duidelijk programma. GroenLinks is voor windenergie en zal er veel aan doen om ervoor te zorgen dat er in Brabant windmolens komen. GroenLinks is heel kritisch op glastuinbouw. De gemeenteraad van Breda is dat ook. Als de gemeenteraad van Breda een veel minder groot glastuinbouwpark op haar grondgebied wenst, vind ik het onze plicht om aan die wens tegemoet te komen.

De heer *Van Hattem* (PVV): Dat is toch een beetje selectief politiek winkelen in de keuzes van de gemeenteraad van Breda.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Ik begrijp de heer Van Hattem niet zo goed. Volgens mij ben ik bijzonder duidelijk geweest.

Mijn derde opmerking sluit aan bij wat mevrouw Geeraedts heeft gezegd, namelijk dat wij moeten kijken hoe het Provinciaal Milieuplan kan worden ingezet om de intensieve veehouderij tegen te gaan. Dat plan is hier twee maanden geleden behandeld. Wij hebben tegen gestemd omdat het

een minimaal ambitieniveau heeft. Wij zien in dat plan kansen om iets te doen aan de intensieve veehouderij. Volgens mij moeten wij gebruikmaken van alle wettelijk toegestane instrumenten. Ik wil graag een notitie van GS over wat wij met het Provinciaal Milieuplan kunnen doen om intensieve veehouderij tegen te gaan.

Wij stemmen tegen de verordening. Dat heeft vooral te maken met de ontheffingsmogelijkheid. Uit het debat van vandaag blijkt duidelijk dat er strengere regels moeten zijn in plaats van softere. Wij zien de verordening niet zitten.

De heer *Krol* (50PLUS): Voorzitter! Wij maken ons nog steeds zorgen over brandveiligheid, overbewoning etc. Wij hebben goed geluisterd naar de discussie. Er is sprake van voortschrijdend inzicht. Wij stemmen tegen de motie.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Wij hebben geen verdere bijdrage.

De *voorzitter*: Ook de heer Kap wenst het woord niet. Ik stel voor de vergadering voor tien minuten te schorsen voor overleg.

De vergadering wordt van 17.20 uur tot 17.30 uur geschorst.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! Mevrouw Geeraedts heeft het college gevraagd in hoeverre er in het kader van de Provinciale Milieuverordening invloed is op de milieuvergunningen. Het is juridisch inderdaad mogelijk. Bij de behandeling van het Koersdocument is gesproken over gezondheidszaken. Wij hebben toen gezegd dat het moment waarop de rapportage van de Gezondheidsraad verschijnt, namelijk in het derde kwartaal van dit jaar, in dezen relevant is. Er kan mooi aangehaakt worden bij het moment waarop wij praten over milieuvergunningen in het kader van de volksgezondheid. Dat is volgens mij het natuurlijke moment.

Het is terecht dat mevrouw Kerkhof nogmaals opmerkt dat wij het tempo hoog moeten houden. Dan doen wij inderdaad.

Volgens de heer Van Doorn moeten er twee

gesloten kringlopen worden beoogd: de interne en de externe. Ik spreek hier over de interne kringloop volgens de terminologie van Van Doorn. Het gaat over fosfaat, eiwit en stikstof. Die stoffen zitten o.a. in mest. De verwerking moet zodanig gebeuren dat er niet opnieuw afvalstoffen in de natuur gebracht worden en je gesloten kringlopen krijgt in de agrarische sector. Dat is een van de opdrachten van Van Doorn. Een aantal mensen is samen met experts heel nadrukkelijk bezig om te zien hoe dat gerealiseerd kan worden.

Ik heb inderdaad nog niets gezegd over de monitoring. Als wij samen de criteria hebben vastgesteld, kunnen wij spreken over de vraag of en in welke frequentie monitoring moet plaatsvinden. Natuurlijk moet als je iets bedenkt, dat ook gemonitord worden.

Ik kom bij de provinciale visie op adequate huisvesting met betrekking tot zorgwoningen en aanleunwoningen. De kwalitatieve component van de huisvestingsmarkt in Brabant is nadrukkelijk aan de orde. Wethouders van de verschillende gemeenten bekijken in hoeverre binnen hun gemeente of regio die adequate huisvesting kan worden gerealiseerd. Omdat er nogal wat regionale verschillen zijn, lijkt het mij op dit moment niet gewenst daarop een generieke visie of regel te ontwikkelen maar dit meer op maatwerkniveau per regio of deelregio te laten plaatsvinden.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Ik lees het dictum van motie M15 en vraag de gedeputeerde wat precies het verschil is met het huidige beleid van de provincie. Als er geen verschil is, is deze motie dan niet overbodig?

De heer *De Boer* (GS;VVD): Ik heb in eerste termijn proberen aan te geven dat de behoefte bestaat om een heldere definitie over grondgebonden agrarische veehouderij nog eens nadrukkelijk aan de orde te stellen. Ik wil daaraan graag tegemoet komen door die discussie goed te voeren en te kijken of het wenselijk dan wel noodzakelijk is om dat begrip verder uitgekristalliseerd te laten terugkomen in de Verordening ruimte. Dat is de herziening waar wij nu naar op weg zijn.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Mijn vraag was in hoeverre deze motie afwijkt van het huidige beleid van de provincie. Motie M19 vraagt juist dat wij daar nu naar gaan kijken. Dat is precies wat de gedeputeerde zegt.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Het is aan de Staten om aan te geven of er verschil is. Er bestaat kennelijk behoefte om daarnaar te kijken, anders was deze motie niet ingediend. Wij proberen tot een heldere en eenduidige Verordening ruimte te komen. Als de Staten behoefte hebben om daaraan inhoud en invulling te geven, zal ik de laatste zijn die dat blokkeert.

De heer *Heijmans* (SP): Nu begrijp ik Marco van der Wel niet. Het college heeft van beide moties gezegd: geen bezwaar. Hij vraagt aan GS wat het verschil tussen beide moties is. Ik snap de vraag werkelijk niet.

De heer *Van der Wel* (PvdD): De gedeputeerde kan beide moties omarmen, maar er kunnen wel degelijk verschillen zijn tussen de moties. Wiskundig kan ik het niet anders zien. Ik begrijp de vraag niet.

De *voorzitter*: Dat is met dubbel onbegrip geëindigd.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voorzitter! Volgens mij is het probleem niet zo groot. De gedeputeerde heeft hier heel vaak aangegeven dat hij de grondgebonden bedrijfsproblematiek zal behandelen bij de nieuwe verordening. Of je dat nu "bijvoorbeeld weidegang" noemt of allerlei andere argumenten geeft, doet niet ter zake. De gedeputeerde heeft toegezegd dat hij zich daarvoor zal inzetten en dat lijkt mij meer dan voldoende!

De *voorzitter*: Deze discussie is veel gemakkelijker dan indertijd de discussie over "met name". Dat is voor kenners van de Nederlandse politieke geschiedenis.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Voorzitter! Ik heb nog steeds geen antwoord gehad op de vraag die ik in eerste termijn heb gesteld, namelijk hoe de

gedeputeerde dit gaat communiceren, met name aan Landerd en Oss waar zowel bij de raad als bij de omwonenden onrust heerst. Zij willen weten wat het plan van aanpak is, welke deadlines er gelden en hoe de provincie hierop gaat reageren.

De heer *De Boer* (GS;VVD): Voorzitter! Op die vragen heb ik uitgebreid geantwoord in mijn eerste termijn. Ik heb zelfs concrete voorbeelden gegeven. Mevrouw Geeraedts heeft de commissaris gevraagd een antwoord te geven op de laatste vraag. Ik heb in mijn eerste termijn aangegeven hoe de verschillende zaken liggen. Het recht heeft zijn loop. Zodra er duidelijkheid is over met name Landerd, zullen wij die zo snel mogelijk communiceren. Ik heb gezegd dat ik vandaag nog met de burgemeester zal spreken om haar de gedachtegang van de Staten mee te delen.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Is de gedeputeerde bereid om dit door middel van een brief aan de diverse gemeenteraden kenbaar te maken?

De heer *De Boer* (GS;VVD): Ik heb de briefwisseling aan de orde gesteld. Ik weet niet wat ik er nog meer aan moet toevoegen. Het was een vraag van de fractie van de PvdA.

De *voorzitter*: Mij lijkt dat de vragen beantwoord zijn.

Misschien is het goed dat ik vanaf deze plaats even antwoord geef op de vragen die mij door mevrouw Geeraedts en mevrouw Kerkhof gesteld zijn over de op grond van artikel 173 van de Provinciewet in beginsel bestaande mogelijkheid om in actie te komen om het besluit te schorsen. Ik ga daarover nu geen uitspraak doen. Ik kan u alleen zeggen dat de grondhouding van deze commissaris is dat de letter en de geest van de verordeningen die hier in deze Staten zijn aangenomen, moeten worden uitgevoerd. Wij moeten hierbij uiteraard twee dingen in acht nemen. Dat betreft allereerst de rechtmatigheid van het in die gemeente genomen besluit. Dat is precies het punt van discussie. Daar heeft de gedeputeerde op gewezen. Daarvoor is extern advies gevraagd. Ik hoop dat wij dat aan het begin van de volgende week binnen hebben. Ik

kan geen actie ondernemen als ik nog niet weet of een van de grondslagen voor zo'n actie vervuld is, namelijk onrechtmatigheid van het besluit.

Op het moment dat ik het wel zou weten, kan de grondtoon van het antwoord zijn dat ik dan alle mogelijkheden zal gebruiken die ik heb om ongewenste ontwikkelingen zoals zij in de letter en de geest van de verordeningen hier gaande zijn, tegen te houden. Het is misschien een geruststellende gedachte dat beton gemakkelijker weg te halen is als het opgedroogd is dan wanneer het vloeibaar is.

Ik wil nog een tweede opmerking maken. Als er sprake is van onrechtmatigheid/rechtmatigheid is er maar één stap gezet. Een tweede grondslag is die van het algemeen belang. Het algemeen belang ziet hier op de gezondheidsbelangen die in het geding zijn. Die zijn nog niet in het geding op het moment dat er alleen een stal staat. Die zouden er pas zijn op het moment dat de betrokken beesten daar in grote getale worden ingevoerd.

Ik kom nu op de proportionaliteit en de timing. De gemeente is zelf nog volop bezig met onderzoek naar mogelijkheden om in te grijpen. Tegenover de collega-overheden heb ik ook een regel van proportionaliteit en fatsoen in acht te nemen. Ik zal op zijn minst even in overleg moeten treden met die gemeenten over wat daar nog te gebeuren staat. Ik zeg u toe dat ik nog dit weekend in overleg zal treden met de VROM-inspecteur in deze provincie, de collega rijksheer, om zijn of haar oordeel op dat punt te vernemen. Ik zal u begin volgende week als alle zaken bijeen zijn, informeren over de uitkomst. Mijn grondhouding mag u als positief zien. Als er op grond van deze unieke bevoegdheid een kans is om die ontwikkelingen tegen te houden, zal ik niet dralen. Ik moet echter wel zorgvuldigheid en proportionaliteit in acht nemen. Dat heeft mevrouw Kerkhof terecht aangeroerd. Stel dat de betrokken ondernemer wel rechtmatig handelt, dan is het nogal wat om een besluit te schorsen. Ik moet dan meteen rekeninghouden met grote schadeclaims en vooral met het niet ontvankelijk verklaren of niet honoreren van dat verzoek.

Ik hoop u duidelijk gemaakt te hebben dat mijn grondhouding positief is, maar dat ik wel prudent

en proportioneel wil handelen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik dank de commissaris voor zijn beantwoording. Ik deel dat standpunt volledig. Hij moet zeker zorgvuldig te werk gaan. Ik wil wel even kwijt dat ik het bijzonder jammer vind dat deze zaak niet eerder is aangekaart. Wij wisten het allemaal eerder, er is overleg geweest, het heeft vanaf verleden week in de krant gestaan, maar voor die tijd is er al overleg geweest. Ik hoop in voorkomende gevallen dat het college wel alerter reageert zodat het niet wederom in deze situatie terechtkomt. Want dat vind ik echt uitermate betreurenswaardig.

De *voorzitter*: Mevrouw Geeraedts, u zegt dat het eerder bekend was. Bij mij is het bekend geworden toen ik de krant heb gelezen. Ik heb toen meteen de gedeputeerde gebeld en gezegd: Wat is hier aan de hand? Wat ik hier lees, zint mij niet. Is het waar? Eerst het huiswerk doen.

Ten aanzien van de meer ten principale vraag hoe dit heeft kunnen gebeuren, heeft u van de gedeputeerde kunnen vernemen dat het college op grond van eerdere ook door de heer Smeulders genoemde ontwikkelingen besloten heeft aan de heer Eilander, rector-magnificus van de Tilburgse Universiteit en jurist, en de heer Mans te vragen een onderzoek te doen naar de vraag hoe het gaat met onze milieuvergunning en handhaving hier in dit huis. Het college had precies op dit punt dezelfde vragen als u. Zijn het bedrijfsongelukken die hier kunnen gebeuren? Dat is mogelijk. Ik heb wel eens gezegd: de toepassing van bestuursrecht lijkt soms op spaghetti eten met stokjes. Het is allemaal verdraaid ingewikkeld en complex geworden. Dat is al een probleem in zichzelf aan het worden in dit goede vaderland, maar dat voor later. Wij hebben niet voor niets deze twee heren gevraagd om voor ons een onderzoek te doen naar de kwaliteit en de inzet op dit domein. Als hier in de Staten besluiten worden genomen met een heldere doelstelling en een duidelijke ambitie, kunnen wij het als overheid niet hebben dat wij elke keer als een soort gekke Henkie in de pers verschijnen. Dat kan niet en dat willen wij niet. Dat is ook niet de bedoeling van het college. Ik

denk niet dat het nodig is dat te onderstrepen. Ik wou het nu eigenlijk daarbij laten.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Mijnheer de voorzitter, wanneer krijgen wij informatie over de stand van zaken?

De *voorzitter*: Ik heb u gezegd dat ik verwacht dat voor het midden van de volgende week duidelijkheid moet kunnen worden gegeven. Ik houd nog een slag om de arm, omdat ik ook de behoefte heb om mij nog zelfstandig onafhankelijk te laten adviseren over wat hier de verstandige koers is. Het hoeft geen betoog meer dat het buitengewoon complex is. Prudentie en zorgvuldigheid vind ik ook belangrijk tegenover de ondernemer in kwestie. Stel dat de ondernemer en het gemeentebestuur volledig rechtmatig handelen, dan is het nogal wat. Alleen al deze discussie leidt tot onzekerheid en onrust. Ik vind dat wij betrouwbaar en zorgvuldig moeten handelen, zoals u overigens ook betoogd hebt.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Als laatste wil ik nog even zeggen dat deze discussie voorkomen had kunnen worden als wij tijdig hadden geweten of het besluit al dan niet rechtmatig was. Eerst krijgen wij een notitie dat het rechtmatig is. Vervolgens krijgen wij een notitie dat men het niet weet. Ik leg het weer terug bij u. Ik blijf erbij dat er in ieder geval vanuit het college, het ambtelijk apparaat of wie dan ook onzorgvuldig mee is omgegaan. Nogmaals, het is dringend. Wij hadden het ook nu kunnen weten, maar u moet toch nog nader onderzoek doen. Ik ben daar niet blij mee, maar ik begrijp uw standpunt en leg mij daarbij neer.

De *voorzitter*: U moet twee dingen onderscheiden. De discussie met de portefeuillehouder gaat over het beleid en u vraagt mij in mijn rol als commissaris om een besluit te nemen. Die twee dingen kunnen niet zonder meer met elkaar op één noemer worden gebracht. Ik geloof dat ik verder behoorlijk duidelijk ben geweest over wat ik van de zaak vind.

Ik stel vast dat er geen behoefte is aan een derde

termijn of aan beraad. Ik stel voor over te gaan tot de stemmingen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Ik heb een ordevoorstel. Wij zijn van mening dat motie M19 verder strekt is dan motie M15. Wij willen dan ook graag dat motie M19 in stemming wordt gebracht voor motie M15.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik wil graag dat de heer Van der Wel uitlegt waarom motie M19 verstrekkender is dan motie M15. Ik ben daar heel erg benieuwd naar.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Het gaat met name om de woorden “op korte termijn”. De gedeputeerde heeft in zijn tweede termijn gezegd dat motie M15 wordt meegenomen en dat de veranderingen zullen plaatsvinden in 2013. Met motie M19 wordt het college gevraagd om op korte termijn te komen met een besluit om de definitie grondgebondenheid te regelen. Dat is volgens ons verstrekkender.

De heer *Heijmans* (SP): Ik vind het vrij uniek om op grond van een datum te beslissen of iets verstrekkender is. Ik vind het voorstel voldoende zinvol om hiertegen geen bezwaar te maken.

De *voorzitter*: Dat dacht ik eerlijk gezegd ook. Wij brengen motie M19 in stemming voor motie M15.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Ik wil de heer Heijmans van harte danken.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Voorzitter! Op basis van het antwoord van de gedeputeerde trek ik motie M18 in. Ik zie graag een rapportage vanuit de RRO's tegemoet om te kunnen zien of een en ander op de goede manier gaat landen.

De *voorzitter*: Aangezien motie M18 is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voorzitter! Het CDA en de VVD willen motie M14 aanhouden.

De *voorzitter*: Aangezien motie M14 is aangehouden, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

In stemming komt Statenvoorstel nummer 13/12, besluit 1

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voor.

Mevrouw *Van Extel-van Katwijk* (CDA): Voor.

Mevrouw *Slegers* (SP): Voor.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Voor.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Voor.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks en de PvdD tegen dit Statenvoorstel, besluit 1 hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

In stemming komt Statenvoorstel nummer 13/12, besluit 2.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voor.

Mevrouw *Van Extel-van Katwijk* (CDA): Voor.

Mevrouw *Slegers* (SP): Voor.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Tegen.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Voor.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, GroenLinks en de PvdD tegen dit Statenvoorstel, besluit 2 hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

In stemming komt motie M19.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Tegen.

Voorzitter. Wij vinden de voorbeelden die genoemd worden erg verstrekkend. Wij gaan daar op dit moment niet in mee.

Mevrouw *Van Extel-van Katwijk* (CDA): Tegen.

Mevrouw *Slegers* (SP): Tegen.

Wij stemmen tegen vanwege de term “op korte termijn”. Dat is namelijk tegen de afspraak die wij eerder unaniem hebben gemaakt.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Voor.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Voor.

Zoals ik in mijn betoog al heb aangegeven, is absoluteuriteit niet aan de orde bij de voorbeelden.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

Voorzitter. Wij hebben dezelfde stemverklaring als D66.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden

van de fracties van VVD, CDA en SP tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is verworpen.

In stemming komt motie M15.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voor.
Voorzitter. Wij zijn voor met de uitleg die de gedeputeerde heeft gegeven over de invulling.

Mevrouw *Van Extel-van Katwijk* (CDA): Voor.

Mevrouw *Slegers* (SP): Voor.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Tegen.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voor.
Wij stemmen voor, voorzitter, omdat het allemaal over hetzelfde gaat.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Voor.
Voorzitter. Ik sluit mij aan bij de opmerking van de heer *Wagemakers* van de PvdA.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.
Ook ik sluit mij aan bij de opmerking van de heer *Wagemakers* van de PvdA.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.
Voorzitter. Onze stemverklaring is dezelfde als die van de woordvoerder van de PvdA.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt motie M17.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Tegen.
Voorzitter. Wij zien dit als een taak van de gemeenten.

Mevrouw *Van Extel-van Katwijk* (CDA): Tegen.

Mevrouw *Slegers* (SP): Tegen.

Mevrouw *Kardol* (PVV): Voor.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Tegen.

Mevrouw *Klitsie* (D66): Tegen.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Krol* (50PLUS): Tegen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De heer *Kap* (OSN): Tegen.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Daarmee komt althans vandaag een einde aan de behandeling van Statenvoorstel nr. 13/12.

Nummer 15/12

Kredietaanvraag project Noordoostcorridor 2012-2014

De *voorzitter*: Ik heb slechts een enkele woordmelding ontvangen bij dit onderwerp. Het woord is aan de heer *Van den Berg* van de fractie van de PVV.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voorzitter! In het door sommige Statenleden zo gewaardeerde China komt een ambtenaar aan de deur en die zegt: Hier komt een nieuwe weg. U krijgt van ons verderop een huis en die weg ligt er binnen een jaar.

In Nederland subsidieerde de overheid het eco-activistische clubje Milieudefensie dat een stukje strategisch land koopt en democratisch genomen besluiten doelbewust saboteert.

Beide situaties zijn verre van ideaal. Wat ons betreft pakken wij uit beide de goede elementen.

Milieudefensie sturen wij verderop het teken-tafelbos in en binnen een jaar starten wij met de weg zoals democratisch besloten. Die veel te uitgebreide procedures kosten een hoop geld, maar het is niet anders. Wij willen de schop zo snel mogelijk de grond in en daarom gaan wij akkoord met het voorstel.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Voorzitter! Veel tijd hebben wij hier niet voor nodig. Wij nemen allereerst afstand van de woorden van de heer Van den Berg. Op de tweede plaats gaan wij niet akkoord met dit voorstel om de doodeenvoudige reden dat wij vorige jaar juni zeer uitgebreid beargumenteerd hebben waarom wij die voorstellen niet zien zitten. Als er sprake was van een fasering, hadden wij misschien nog kunnen zeggen: ga maar door met knutselen aan de midden- en zuidvariant van de N279 maar niet de oostwestvariant. Aangezien de gedeputeerde nog recent heeft aangegeven niet voor een gedeelde procedure te zijn, zullen wij het voorstel integraal afwijzen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Wij hebben al eerder aangegeven ontevreden te zijn over deze keuze voor de westparallel en de vernietiging van het Dommeldal, een uniek stukje Brabant. Het proces doet ons denken aan de tunnelvisie die ter sprake kwam in de laatste aflevering van de Slag om Nederland. Een beter alternatief vinden wij de aansluiting op de N397. In dat gebied kan een aantal grote stallen verdwijnen en kan de hele weg in een keer verdiept worden aangelegd zonder dat plaatsen als Bergeijk en Eersel hinder ondervinden.

De heer *Kuijken* (CDA): Voorzitter! Is het de heer Van der Wel bekend dat het over de Noordoostcorridor gaat en niet over de grenscorridor N69?

De heer *Van der Wel* (PvdD): Dat is hij niet.

De *voorzitter*: Het was toch best een interessant betoog!

Ik stel voor dat wij het woord geven aan de gedeputeerde die wel weet waarover het gaat.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Voorzitter! Mijn beantwoording namens het college kan erg kort zijn. De fractie van de PVV heeft een stemverklaring afgegeven waarom zij om haar moverende redenen voor dit voorstel zal stemmen en er is een stemverklaring door de fractie van GroenLinks afgegeven waarom zij om haar moverende redenen tegen dit voorstel zal stemmen. Verder zijn er geen vragen gesteld die wij moeten beantwoorden.

In stemming komt Statenvoorstel 15/12.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voor.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voor.

De heer *Heijmans* (SP): Voor.

De heer *Van den Berg* (PVV): Voor.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Tegen. Wij stemmen tegen met dezelfde stemverklaring als GroenLinks.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

De heer *Bouwman* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Krol* (50PLUS): Tegen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PVV, D66 en de OSN voor dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

Nummer 26/12

Vaststellen ontwerp-wijzigingsbesluit gemeenschappelijke regeling Parkschap Nationaal Park de Biesbosch

De *voorzitter*: Ik durf het bijna niet te vragen, mijnheer Van der Wel, maar u hebt het woord.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Het ligt vast niet in de buurt van Bergeijk, voorzitter!

Wij hebben kennisgenomen van het voorstel. Er wordt een aantal zaken met terugwerkende kracht geregeld, bijvoorbeeld de stemverhouding binnen de bestuursleden. Wat zijn precies de bevoegdheden? Waarover beslist het Parkschap? Ik verwijs in dit verband naar de brief die wij gekregen hebben waarin iemand bezwaar heeft gemaakt tegen het feit dat er in de buurt een rally wordt georganiseerd. Het antwoord van het Parkschap was dat zij daarover niet gaat. In essentie is onze vraag waar het Parkschap wél over gaat. Deze vraag mag ook schriftelijk beantwoord worden.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Voorzitter! Dit wijzigingsbesluit houdt geen wijziging in van de bevoegdheden van het Parkschap.

Het Parkschap gaat niet over de autorally waarover de heer Van der Wel spreekt, omdat die niet plaatsvindt op het gebied van het Parkschap. Hij vindt wel plaats in de buurt en zelfs in een stiltegebied. Daarom hadden wij en het Parkschap bezwaar tegen die rally maar geen bevoegdheid om die te verbieden. Na overleg tussen het Parkschap en de organisatoren en kleine aanpassingen in het tracé – het verleggen van de start en het niet toelaten van veel bezoekers – heeft het Parkschap als belanghebbende besloten geen formeel bezwaar aan te tekenen, vooral niet omdat het om een eenmalige activiteit gaat.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Wat moet ik precies verstaan onder belanghebbende? Worden er geluidsnormen geschaad?

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Omdat zij burens zijn.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Dat is duidelijk, dank u wel.

In stemming komt Statenvoorstel 26/12.

Mevrouw *Prins-Afman* (VVD): Voor.

De heer *Kuijken* (CDA): Voor.

Mevrouw *Van Iersel* (SP): Voor.

De heer *Van Hattem* (PVV): Voor.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voor.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat het voorstel met algemene stemmen is aangenomen.

Vragenuurtje

De *voorzitter*: Ik heb al eens eerder gezegd dat het woord vragenuurtje niet betekent dat het een uur hoeft te duren en vandaag al helemaal niet. Door de heer Kerkhoff zijn twee vragen aan de orde gesteld.

De heer Kerkhoff heeft een enkele minuut het woord om zijn vraag over de transitie jeugdzorg te stellen.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voorzitter! Moet ik de twee vragen samen aan de orde stellen?

De *voorzitter*: Omdat er twee gedeputeerden bij betrokken zijn, lijkt het mij zinvoller de vragen na elkaar te behandelen. Wij beginnen met de jeugdzorg.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Transitie jeugdzorg is een belangrijk onderwerp. Op 13 april jl. is in de commissie uitgebreid gesproken over deze hele transitie. De fractie van de VVD en mijn fractie hebben erop gewezen dat er nog een beleidsnotitie moet komen van het ministerie van VWS. Die notitie is van wezenlijk belang voor de procesgang bij deze transitie.

Achteraf hebben wij plotseling geconstateerd dat er op 12 april een belangrijke conferentie heeft plaatsgevonden over transitie in het gemeentelijk domein. Ik zit in de WMO-adviesraad. Mede op mijn initiatief zijn de A-2 gemeenten bij elkaar gaan zitten voor dit belangrijke transitietraject. Dan zie je dat zo'n conferentie heeft plaatsgevonden en denk je bij jezelf: daar had ik graag bij willen zijn. Ook Bureau Jeugdzorg is niet uitgenodigd. Wij vinden dat geen goede zaak. Er wordt hier altijd gesproken over verbinden en dat soort zaken meer. Ik vind dat wij als PS dit soort dingen vooraf tijdig moeten weten. Er wordt een duur rapport gepresenteerd door K2.

Ik wijs in dit verband op artikel 167 van de Provinciewet dat gaat over de actieve informatieplicht. Ook dat is een belangrijke taak van het college van Gedeputeerde Staten.

Waarom zijn wij niet geïnformeerd?

Mevrouw *Van Haafden-Harkema* (GS;CDA): Waarom zijn PS niet geïnformeerd. Deze bijeenkomst is door K2, onze provinciale steuninstelling, georganiseerd in samenwerking met de provincie. Ik heb zelf ook gesproken tijdens die bijeenkomst. Deze bijeenkomst was in de eerste plaats gericht op gemeenteraadsleden. De bijeenkomst is breed bekend gemaakt via allerlei websites en ook via PLEIO (Plein Overheden). Daar wisselen alle betrokkenen in Brabant informatie uit over jeugdzorg. Het was dus bij die mensen bekend. Zij waren aanwezig, evenals zorgorganisaties en cliëntenorganisaties.

Natuurlijk kan ik ervoor zorgen dat PS op de hoogte worden gebracht als er bijeenkomsten worden gepland. Het gaat wel om tientallen bijeenkomsten per maand. Er worden namelijk op allerlei fronten – gemeenten, regio's, samenwerkende gemeenten, commerciële adviesbureau –

degelijke bijeenkomsten georganiseerd.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voorzitter! Jeugdzorg was niet geïnformeerd. Ik heb dat nagevraagd. Nogmaals, wij zijn oud en wijs genoeg om zelf uit te maken waar wij heengaan en wat wij belangrijk vinden. Ik wil het daarbij laten.

Mevrouw *Van Haafden-Harkema* (GS; CDA): Ik wil met alle plezier het nieuwsmagazine over jeugdzorg ook doorsturen naar de Statenleden. Daar staan die bijeenkomsten allemaal vermeld. Ik vind het wat moeilijk om in te schatten wat voor PS interessant is. Ik ben het met de heer Kerkhoff eens dat zij dat uitstekend zelf kunnen beoordelen. Wij nemen u graag op de in mailinglist.

De *voorzitter*: Dat lijkt mij een heldere afspraak. Ik dank de heer Kerkhoff voor zijn vraag en de gedeputeerde voor de beantwoording.

Mijnheer Kerkhoff, u kunt uw tweede vraag stellen.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voorzitter! Ik zal kort zijn. “De verhoging van de provinciale grondwaterbelasting is oneigenlijk en onproductief”, aldus de voorzitter van de Vereniging Industriewater, de heer Wilfried Aarts, in het recent verschenen blad van BZW. Ik citeer verder: “En toen kwam de provincie. Tsja, daar dachten zij natuurlijk: als het Rijk het niet doet, dan” U kunt wel raden wat daar staat.

De provincie heeft blijkbaar het voornemen om de huidige heffing te verhogen van 1,9 eurocent naar 30 eurocent per m3. Dat geld wordt gebruikt voor natuurontwikkeling. Ik heb van de griffie begrepen dat dit voorstel eind augustus aan de orde komt. Ik vraag mij serieus af waarom deze onrust gecreëerd wordt. Zo moeten wij niet omgaan met ondernemend Brabant. Wij hebben aan het begin van deze dag gesproken over economische ontwikkeling van het bedrijfsleven. Dit creëert echter onrust en leidt tot hoge kosten.

Ik vraag het college waarom dit soort ballonnetjes wordt opgelaten.

De *voorzitter*: Het woord is aan de gedeputeerde.

Die heeft mij laten weten dat hij de schriftelijke antwoorden op de technische vragen van de heer Kap zal meenemen in zijn beantwoording omdat die ook betrekking hebben op dit onderwerp.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Voorzitter! Er is geen sprake van onrust. Het betreft hier een zeer verouderd voorstel. Op 1 januari 2012 heeft het Rijk de heffing op grondwater afgeschaft. Die bedroeg 20 eurocent per m³. Die heffing is niet om inhoudelijke redenen maar omdat de Europese Commissie Nederland op de vingers heeft getikt omdat er te veel belastinggrondslagen bestonden. Daarom is een aantal heffingen en belastingen afgeschaft c.q. voor een deel ondergebracht bij andere grondslagen. Dat is de reden voor het verdwijnen van de rijksheffing op grondwater. In gesprekken met BrabantWater, met VIW (Vereniging Industriewater), BZW, met VEWIN (Vereniging van Waterbedrijven in Nederland), de SER, kortom met alle betrokkenen, hebben wij gevraagd wat zij ervan zouden vinden als een deel van die heffing van 20 eurocent weer zou worden ingevoerd om te voorzien in de financiering van hydrologische opgaven die alles te maken hebben met het onttrekken van grondwater in natuurgebieden. Door het decentralisatieakkoord natuur is er voor een deel geen geld meer voor deze maatregelen. Na gesprekken met alle betrokkenen hebben wij geconcludeerd dat daarvoor te weinig draagvlak is en is het voorstel al vanaf februari van de baan. Wij zijn wel in gesprek met o.a. Brabant Water om te kijken op welke manier zij een bijdrage kan leveren aan het compenseren voor verdroging in natuurgebieden door het onttrekken van grondwater. Die gesprekken verkeren in een vergevorderd stadium. Ik zal de Staten daarover informeren zodra er iets definitiefs bereikt is.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Ik heb het nog even nagevraagd. Ook die vereniging zegt dat wel degelijk dit soort bedragen genoemd zijn. Zij wijst er terecht op dat het gaat om aanzienlijke verhogingen.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Nogmaals, mijnheer

Kerkhoff, dat voorstel bestaat niet meer.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Dan moet de gedeputeerde dit soort berichtgeving heel snel de kop indrukken. Dat is namelijk niet goed.

De *voorzitter*: Dat is dan bij deze gebeurd in een publiek debat.

De heer *Kap* (OSN): De BZW heeft het college eind januari een brief gestuurd. Is die brief inmiddels beantwoord.

De heer *Van den Hout* (GS;PS): Die is beantwoord met een uitnodiging voor een gesprek en dat gesprek heeft inmiddels plaatsgevonden.

Ik ga verder met de beantwoording van de vragen van de heer Kap.

Het betrof geen voorstel in het kader van het IPO, het was een Brabantse aangelegenheid.

De heer Kap heeft ook gevraagd of wij het reëel vinden om de concurrentiekracht van de Brabantse bedrijven fors te verminderen. Nee, natuurlijk niet. Dat gebeurt ook niet. Brabant heeft niet alleen het beste water van Nederland maar ook het goedkoopste. Het is zelfs zo goedkoop dat er mogelijk commentaar komt van Brussel omdat wij verzuimen in de prijs van het water op te nemen de financiering van maatregelen die nodig zijn om verdroging door grondwateronttrekkingen tegen te gaan.

De heer *Kap* (OSN): De voorzitter van BZW heeft aangegeven dat het gaat om diepteonttrekkingen die niet tot verdroging zouden leiden.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Daarover zijn de deskundigen het niet eens. Voor de korte termijn is het niet één op één aan te tonen of heel diepe onttrekking – het gaat over honderden meters – een direct gevolg heeft voor de waterbalans in het gebied daarboven. Langetermijnstudies laten zien dat er wel degelijk effecten zijn. De wetenschappers zijn het voorlopig niet met elkaar eens. Uit voorzorg achten wij het wel zinvol om compenserende maatregelen te nemen in gebieden rondom diepe onttrekkingen.

De heer *Kap* (OSN): Ik heb al eerder gezegd dat ik het zoeken van het college naar creatieve manieren om de EHS af te maken, van harte ondersteun. Ik vind echter wel dat de grondslagen helder moeten zijn voordat wij de rekening presenteren aan bepaalde bedrijven. Ik dring aan op goed en deugdelijk onderzoek.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): De rekening presenteren is relatief, want voorheen kregen zij een heffing van 20 eurocent per m³ van het Rijk. Het Rijk gebruikte dat geld om via de provincies hydraulische maatregelen te nemen. Die heffing is afgeschaft. Hoewel het voorstel niet meer bestaat, zou de provincie zeker minder vragen dan die 20 eurocent. Uiteindelijk zou het bedrijfsleven er netto veel op zijn vooruitgegaan, maar nogmaals het voorstel is achterhaald.

De *voorzitter*: Mijnheer Kap, ik ga ervan uit dat hiermee de schriftelijke vragen voldoende beantwoord zijn. Ik zie dat dit het geval is. Ik dank u voor uw souplesse om dit arrangement mogelijk te maken.

Motie M1 vreemd aan de orde van de dag

De *voorzitter*: Ik breng in herinnering dat motie M3 is ingetrokken. Die wordt dus niet behandeld. Motie M4 en motie M5a worden in samenhang behandeld.

Wij beginnen met motie M1. Ik vraag de indiener die motie kort toe te lichten. Ik neem aan dat zij namens alle indieners spreekt.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! De motie is bijna namens alle fracties ingediend. De tekst van de toelichting is van mij.

Deze motie is niet nieuw. Exact een halfjaar geleden is deze motie aangenomen. De gedeputeerde is enthousiast aan de slag gegaan om deze motie invulling te geven. Echter bij de uitvoering heeft hij zijn hand overspeeld door de motie niet letterlijk uit te voeren maar wel al de uitwerking van een beleidsvisie voor de ondergrond voor te

stellen. In de afgelopen commissievergadering waarin wij het voorstel voor die beleidsvisie hebben behandeld, bleken niet alle partijen voldoende overtuigd van de noodzaak om een beleidsvisie op te stellen. Voor hen is een goed overzicht van de exacte leemtes in het huidige beleid nodig om een standpunt te kunnen innemen over welk beleid nodig is voor de ondergrond. Omdat in de commissie het beeld ontstond dat PS en GS wel iets willen met de ondergrond, dienen wij met veel partijen deze motie opnieuw in met het verzoek die dit keer letterlijk uit te voeren. Daarnaast wil ik namens de fractie van D66 de gedeputeerde in ieder geval meegeven dat wij, los van een provinciale beleidsvisie voor de ondergrond, graag bereid zijn met hem mee te denken over een Brabantse input voor de rijksstructuurvisie voor de ondergrond.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Voorzitter! Wij hebben geprobeerd de motie uit te voeren in de context van het debat dat toen gevoerd werd. Het ging toen over kernenergie en schaduwigas. Wij kregen toen sterk de indruk dat Provinciale Staten iets wilden kunnen doen. Dat is blijkbaar niet zo geweest. Het college heeft geen bezwaar tegen deze nieuwe motie.

Mevrouw *Spierings* (D66): In diezelfde periode waren er inderdaad ook debatten over schaduwigas en kernafval, maar die waren niet de directe en zeker niet de enige aanleiding om deze motie in te dienen. Ik kan mij de verwarring voorstellen.

De *voorzitter*: De verwarring is bij deze weggenomen, lijkt mij. Ik stel voor de motie in stemming te brengen.

In stemming komt motie M1.

De heer *Burger Dirven* (VVD): Voor.

De heer *Kuijken* (CDA): Voor.

Mevrouw *Van Iersel* (SP): Voor.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voor.

Mevrouw *Knoet-Michels* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voor.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

Motie M2 vreemd aan de orde van de dag

De heer *Kap* (OSN): Voorzitter! Ik kan heel kort zijn. Ik heb informatie ingewonnen over de ov-chipkaart. Zowel werknemers als bezoekers maken gebruik van openbaar vervoer om naar het provinciehuis te komen. Momenteel staat op het dienstenplein een oplader voor de ov-chipkaart. Die is alleen bestemd voor mensen die hier werken, dus niet voor bezoekers. Deze oplader wordt bovendien binnenkort weggehaald.

Het stimuleren van het gebruik van het openbaar vervoer past in het beleid van de provincie. De motie verzoekt het college dan ook om op een voor iedereen toegankelijke plek permanent een automaat neer te zetten die zowel door medewerkers als door bezoekers gebruikt kan worden.

De heer *Van Heugten* (GS;CDA): Voorzitter! In goed overleg met gedeputeerde Pauli kunnen wij een positief advies geven over deze motie. Wij zullen kijken hoe wij hiervoor een geschikte plek kunnen vinden als de motie wordt aangenomen.

In stemming komt motie M2.

De heer *Kouthoofd* (VVD): Voor.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voor.

Mevrouw *Slegers* (SP): Voor.

De heer *Van Hattem* (PVV): Voor.

De heer *S. Smeulders* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

Wij komen dan bij motie M4 en motie M5a. Wie van de indieners van motie M4 wil het woord voeren?

Motie M4 en motie M5a vreemd aan de orde van de dag

De heer *Verhees* (VVD): Voorzitter! Wederom een motie over de wilde zwijnen in het Leenderbos. Mede namens de fracties van het CDA en de PVV willen wij met deze motie GS opdragen alles in het werk te stellen om de nuloptie ook daadwerkelijk te handhaven in het natuurgebied Leenderbos.

Tijdens de vorige Statenvergadering heeft de gedeputeerde in antwoord op de motie van de PVV gezegd dat handhaving van de nuloptie nog steeds het beleid van de provincie is. Tijdens de vergadering van de commissie Ecologie en Handhaving bleek echter dat op de aanvraag van de faunabeheereenheid om een noodzakelijke aanvulling van de jachttechnieken het college niet positief gereageerd heeft. De faunabeheereenheid is een organisatie van alle belanghebbende partijen op het gebied van faunabeheer. O.a. Brabants Landschap, ZLTO, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, de Vereniging van grondeigenaren en de wildbeheerseenheden maken daarvan deel uit. Deze organisatie is medeverantwoordelijk voor het opstellen van het door GS goedgekeurde

faunabeheersplan 2011-2016. Deze deskundige organisatie geeft aan dat er extra maatregelen nodig zijn om die nulstand daadwerkelijk te kunnen realiseren.

Ik heb nog een persoonlijke mededeling. In het kader van het onderwerp integriteit dat vanochtend op de agenda stond, hebben enkele collega's mij gevraagd of ik niet moest melden dat ik varkenshouder ben. Ik ben inderdaad varkenshouder, maar ik heb geen bedrijf bij het Leenderbos, bovendien heb ik geen wilde varkens. Ik zie derhalve geen enkele belangenverstrengeling.

De voorzitter: Het is transparant gemeld, waarvan akte!

De heer Van der Wel (PvdD): De heer Verhees zegt dat de faunabeheereenheid aangeeft dat er dringende redenen zijn. Zijn dat dezelfde als de overwegingen in de motie? Heeft de faunabeheereenheid het over €5,2 mld. schade door de varkenspest? Zijn dat dringende redenen?

De heer Verhees (VVD): Er zijn duidelijk veterinaire risico's, maar de faunabeheereenheid kijkt vooral naar de actuele schade aan gewassen en naar schade veroorzaakt door verkeersongelukken. Om de nuloptie werkelijk te kunnen handhaven, zien zij zich genoodzaakt ontheffing te vragen voor het gebruik van deze technische hulpmiddelen.

De heer Van der Wel (PvdD): Voorzitter! Het verbaast mij dat in het voorstel niet gesproken wordt over schade. Wij hebben daarover vragen gesteld. Wij weten hoe groot de schade is. Ook het verhaal over verkeersongelukken komt niet in deze motie voor. Het is prima dat de heer Verhees nu extra argumenten aanvoert, maar kan hij die ook onderbouwen? Wij hebben ook bij de provincie navraag gedaan, maar er zijn geen ongelukken bekend.

De heer Verhees (VVD): In het faunabeheerplan worden vijf ongelukken genoemd. Die ongelukken hebben niet allemaal plaatsgevonden bij het Leenderbos. Zij zijn wel veroorzaakt door wilde

varkens. Ik vond het niet relevant om dit punt in de overwegingen op te nemen. De overwegingen in onze moties spitsen zich vooral toe op de veterinaire risico's. Dat zijn immers de grootste risico's voor overheid en bedrijven.

De heer Kerkhoff (PVV): Voorzitter! Als aanvulling op het antwoord aan de fractie van de Partij voor de Dieren wijs ik erop dat iemand uit Budel gewond geraakt is. Een herdershond van degene die woont aan de ingang van het Leenderbos is recent aangevallen. Ik heb ook contact gehad met de beheerder van de camping in Leenderstrijp. Die heeft een schade gehad van enkele tienduizenden euro's. Ik heb een aantal boeren gesproken. Die spreken over een schade van ongeveer €88.000. Nogmaals, er is in het gebied sprake van enorme schade voor de mensen.

De heer Van der Wel (PvdD): Voorzitter! Ik vind die extra gegevens heel interessant. Daarom vragen wij GS om een onderzoek. Wij willen alles goed op een rijtje hebben, vandaar onze motie. Er gaan immers heel veel verschillende getallen rond.

De voorzitter: Dit lijkt mij het moment om de tweede motie erbij te betrekken, tenzij de heer Van der Wel met zijn laatste opmerking die motie voldoende heeft toegelicht.

De heer Van der Wel (PvdA): Voorzitter! Wij lezen in motie M4 allerlei argumenten die wat ons betreft geen hout snijden. Het college wordt gevraagd iets te gaan ondernemen dat illegaal is. Volgens een Beneluxverdrag is het niet toegestaan met restlichtkijkers te jagen.

De voorzitter: Is dit het onderwerp van uw motie?

De heer Van der Wel (PvdD): Nee, voorzitter.

De voorzitter: U mag spreken over het onderwerp van uw motie en niet over andere zaken. Beperkt u zich tot uw motie.

De heer Van der Wel (PvdD): U hebt helemaal gelijk, voorzitter.

Ik constateer dat er allerlei verhalen de ronde doen. Wij baseren ons op gegevens die wij hebben opgevraagd bij de provincie. Dat wil zeggen dat er geen ongelukken bekend zijn en dat de aangerichte schade €50.000 bedraagt. Wij weten nog niet wat de faunabeheereenheid kost. Dat zullen wij nog opvragen.

Er is nu verschillende keren gevraagd om de zwijnen in het Leenderbos af te schieten, maar wij hebben ook duidelijk gehoord dat de gedeputeerde eerst de mogelijkheden wil onderzoeken. Dat onderzoek is in een verdergaand stadium. De fracties van de PvdD, GroenLinks, 50PLUS, OSN en PvdA zijn van mening dat gedurende de periode dat er nog geen duidelijkheid is, er niet gejaagd moet worden en de dieren niet moeten worden verstoord. Als dat wel gebeurt, jagen wij de dieren de wegen op en de velden in en ontstaat juist die situaties die nu geschetst worden. Dat ligt niet aan de dieren, maar echt aan de jagers.

De heer *Kuijken* (CDA): Het zojuist genoemde schadebedrag heeft betrekking op die 80 zwijnen. In het Eindhovens Dagblad van vandaag staat dat er ook al zwijnen gesignaleerd zijn bij de Stippelberg in Bakel. Als GS nu besluiten om helemaal te stoppen met jagen, zal de populatie alleen maar uitbreiden. Volgens mij is voorkomen misschien beter dan genezen!

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Ik kan niet in de toekomst kijken. Ik weet niet wat de toekomstige schade zal zijn. Ik kan alleen constateren dat als wij de dieren in hun natuurlijke omgeving tot rust laten komen, zij niet uit het bos gejaagd worden en dus ook niet voor problemen zullen zorgen.

De heer *Kuijken* (CDA): Met als gevolg dat zij straks door heel Brabant zitten en voor veel meer schade gaan zorgen.

De *voorzitter*: Ik stel voor het woord te geven aan de gedeputeerde.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! Wij hebben geen van beide moties mee ingediend, maar ik wil

er wel graag iets over zeggen. Kan dat?

De *voorzitter*: GS zijn nu eerst aan het woord. Dat is de volgorde. Straks kunt u de gelegenheid krijgen het woord te voeren als u daaraan nog behoefte hebt.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Voorzitter! Het huidige beleid streeft naar handhaving van de nulstand.

Ik moet motie M5a dan ook ontraden. Er wordt onderzoek gedaan naar nieuw beleid, maar zo lang er geen nieuw beleid is, geldt het beleid dat wij samen hebben vastgesteld. Dat betekent dat vooralsnog gestreefd wordt naar een nulstand. Jacht op wilde zwijnen zal altijd onderdeel zijn van welke beheerstrategie dan ook. Als wij nu stoppen met de jacht maken wij het probleem zo groot dat het met geen enkel nieuw beleid meer op te lossen is.

Mag ik motie M4 zo lezen dat het dictum bestaat uit punt 1 en dat daarna nog een losse opmerking gemaakt wordt?

De heer *Verhees* (VVD): Nee, er zijn twee punten in het dictum.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): In het eerste deel van het dictum wordt het college verzocht om voor de zomer te komen met een korte notitie over de juridische mogelijkheden voor het nemen van additionele maatregelen ter handhaving van de nullopties. Dat kunnen wij zeker doen.

In het tweede deel wordt het college verzocht “daadwerkelijk uitvoering te geven aan de nulloptie voor wilde varkens en daarvoor alle wettelijk toegestane middelen in te zetten.”

Met alle respect, ik vind de suggestie die hiervan uitgaat heel erg vervelend. Ik heb hier in de Staten, in de commissie, in één-op-ééngesprekken met iedereen die ermee te maken heeft, alles bij elkaar misschien wel 25 keer gezegd dat er op dit moment gehandhaafd wordt. Er worden 365 dagen per jaar varkentjes doodgeschoten in het Leenderbos. Daar mag dag en nacht gejaagd worden. Dat gebeurt ook en daarom is de populatie nog steeds rond de 70 dieren. De

suggestie in de motie alsof het beleid niet wordt uitgevoerd, werp ik verre van mij. Ik vind ook dat de indieners daarmee de verantwoordelijkheid op zich nemen voor de onrust die gezaaid wordt overal in het gebied, alsof de provincie haar beleid niet uitvoert.

De heer *Verhees* (VVD): Voorzitter! Wij willen niet de suggestie wekken dat er niets gebeurt. De faunabeheereenheid zegt extra technische middelen nodig te hebben om het beleid daadwerkelijk te kunnen uitvoeren. Zij hebben daarvoor op 2 november 2011 een aanvraag ingediend. Daarop is tot nu toe geen antwoord gekomen, noch positief noch negatief.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Daar is wel op geantwoord. Er zijn talloze gesprekken gevoerd en ook in brieven hebben wij de faunabeheereenheid de gelegenheid geboden ons te vragen om een onmiddellijke beschikking waarvan zij weten dat wij dat verzoek zullen afwijzen, of te wachten totdat wij samen met de faunabeheereenheid een nieuw beleid hebben ontwikkeld voor het beheer van de zwijnenpopulatie in het Leenderbos. Op de brief die wij op 11 februari verstuurd hebben waarin stond dat zij morgen een beslissing konden krijgen, is geen antwoord gekomen. Wij zijn het er dus samen over eens dat wij het voorlopig even op het bureau laten liggen totdat er nieuw beleid is.

De *voorzitter*: Dat lijkt mij helder.

De heer *Verhees* (VVD): Door Gedeputeerde Staten is een faunabeheersplan 2011-2016 vastgesteld, waarin beide beheersmethoden achter de hand gehouden worden om van stal gehaald te kunnen worden als de faunabeheereenheid dit nodig acht. Nu vraagt de faunabeheereenheid erom en nu zeggen GS: nee, daar gaan wij niets mee doen.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Er is een goede reden waarom de faunabeheereenheid ondanks dat wij beschikken over een goedgekeurd faunabeheersplan voor het toepassen van deze methode alsnog een vergunning moet aanvragen. Het is geen formaliteit. Er wordt beoordeeld of de

gevraagde middelen überhaupt zijn toegestaan. Dat is in deze aanvraag niet het geval. Er wordt gevraagd te mogen werken met restlichtkijkers, nachtluchtapparatuur. Dat is vooralsnog verboden en niet alleen in Nederland. Als de faunabeheereenheid deze aanvraag handhaaft, kan ik niet anders doen dan die afwijzen en zal de commissaris weigeren daar zijn handtekening onder te zetten.

Wij ontraden motie M4 ten eerste en met motie M5a hebben wij geen problemen.

De *voorzitter*: Ik geef nu de andere fracties de gelegenheid te reageren op de woorden van de gedeputeerde. Het gaat nu over beide moties.

De heer *Verhees* (VVD): Voorzitter! De gedeputeerde gaf aan dat er twee zaken worden voorgesteld. De één-op-éénbeheersmethode wordt overdag toegepast en de nachtkijker kan 's nachts gebruikt worden. De discussie gaat over de nachtkijker. Er is goed gezocht naar bestaande wetgeving. Er was inderdaad Beneluxwetgeving die gebruik van die kijkers verbiedt. Het ministerie heeft inmiddels de provincies laten weten dat die wordt aangepast en dat in het kader van dierziektepreventie een ruimere inzet van instrumenten toegestaan is. Wij hebben het college in onze motie gevraagd dit in kaart te brengen en aan te geven welke wetgeving gebruik van de restlichtkijker in de weg staat.

De één-op-éénbeheersmethode is niet bij wet verboden, er moet echter wel ontheffing voor verleend worden. Ik zie hier geen juridische problemen waarom die ontheffing niet verleend kan worden.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voorzitter! De ene keer wordt in de commissievergadering door de gedeputeerde gezegd dat er 's nachts niet gejaagd mag worden omdat de natuur daaronder zou lijden, de volgende keer mag er wel gejaagd worden. De kern van zaak is, of er gehandhaafd wordt. De gedeputeerde heeft het verwijt gemaakt dat met de motie onrust veroorzaakt. Ik heb de brief gelezen die het college van GS gestuurd heeft aan de gemeente Heeze-Leende. Ik heb ook

gesproken met de jurist van de gemeente Heeze-Leende en dan komt er een volledig nietszeggende brief van GS. Als er onrust weggenomen moet worden, is het college de eerst aangewezen om dat te doen. Momenteel is iedereen in verwarring en denkt men dat er niet gehandhaafd wordt.

De heer *Kap* (OSN): Ik heb de gedeputeerde horen zeggen dat er wel degelijk gejaagd wordt, zelfs 24 uur per dag. Welke aanwijzingen heeft de heer Kerkhoff dat dit niet of niet voldoende gebeurt?

De heer *Kerkhoff* (PVV): Ik heb geen aanwijzingen want ik ga 's nachts niet jagen. Ik ga af op wat ik hoor, ook in de commissievergadering. Ik ben voorstander van dag en nacht jagen.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik denk toch dat de onrust vooral bij de heer Kerkhoff ligt. Ik geloof dat hij voor de derde keer achter het spreekgestoelte staat om over de zwijntjes te spreken.

De gedeputeerde heeft vanaf het begin gezegd dat alles gedaan wordt om te handhaven. Hij is ook realistisch genoeg om te onderkennen dat dit waarschijnlijk niet helemaal zal lukken. Hij heeft letterlijk gezegd: elk zwijntje dat zijn hoofd achter een boom uitsteekt, knallen wij af. Duidelijker kan het toch niet! Toch blijft de heer Kerkhoff wel degelijk de suggestie wekken alsof de provincie niets doet in het Leenderbos, alles op zijn beloop laat en bezig is met het creëren van een leefgebied voor zwijntjes. De werkelijkheid is dat op dit moment binnen de wettelijke kaders alles gedaan wordt om te nulpotie handhaven.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voorzitter! Dan moet de heer Heijmans nogmaals de correspondentie lezen. Ik heb die in mijn bezit. Hij moet ook de reactie van de provincie lezen en nagaan wat de gedeputeerde gezegd heeft, o.a. bij een bezoek aan het Leenderbos. Daar gaat het om. Ik ga niets vertellen, ik zeg: afschieten de hele handel, om het maar eens grof uit te drukken. Nogmaals, de onrust komt hier vandaan en niet van mij.

Mevrouw *Spierings* (D66): Voorzitter! Volgens mij

gaf de gedeputeerde het heel helder aan: de populatie wilde zwijnen wordt nu beheerd en binnen de perken gehouden. Volgens ons loopt het prima. Wij zien niet in waarom er nu met allerlei andere methoden gejaagd moet worden als er nog een nieuwe visie komt op wat wij willen met zwijnen in Brabant. Laat het zoals het is.

Wij steunen ook motie M5a niet omdat daarin wordt opgeroepen om in afwachting van die nieuwe visie de jacht helemaal te staken. Als wij dat zouden doen, vrezen wij dat de populatie zo snel zal groeien dat er echt grote overlast ontstaat. Ik kan mij ook niet aan de indruk onttrekken dat de huidige overlast behoorlijk dik wordt aangezet!

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voorzitter! Ik vind het heel goed dat de gedeputeerde zegt dat een aantal dingen niet mag, zoals het jagen met een restlichtkijker. Ik ken de brief van het ministerie van EL&I ook, ik moet echter nog zien dat het betreffende Beneluxverdrag aangepast wordt. Daar is nog een weg te gaan; die afspraken zijn niet voor niets gemaakt.

Er wordt gezegd dat ook Staatsbosbeheer van mening is dat de zwijnen daar niet thuishoren. Dat is vreemd. Ik heb namelijk de persvoorlichter van Staatsbosbeheer gesproken. Hij zei dat zwijnen een bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Ik vraag mij af welke bron de indieners van de motie geraadpleegd hebben.

Het is logisch dat de faunabeheereenheid jagen promoot. Wij hebben daarover al eerder vragen gesteld. De faunabeheereenheid bestaat in meerderheid uit landgoedeigenaren en jagers. De natuurbeschermers zijn duidelijk in de minderheid. Ook al zit Staatsbosbeheer erbij, zij kan nooit een meerderheidsbelang krijgen om te kunnen zeggen: wij gaan eens een keer niet jagen. Wij krijgen alle afschriften van ontheffingen en zien dat de provincie een enorme hoeveelheid aanvragen om ontheffing binnen krijgt. Er wordt nogal veel gejaagd. Laat ik vooropstellen dat jagen in Nederland alleen met ontheffing mag gebeuren anders is jagen verboden. Dat zegt ook wel iets.

Wij zijn nog steeds van mening dat gedurende de onderzoeksperiode niet gejaagd moet worden. Wij krijgen heel veel negatieve informatie over de

zwijnen. Zij zouden bijvoorbeeld ongelukken veroorzaken. Wij hebben dat nog niet kunnen constateren. Zij hebben inderdaad schade veroorzaakt. Die wordt door de provincie netjes vergoed uit het daarvoor bestemde fonds.

Verder wordt er in motie M4 een link gelegd naar een schade van €5.2 mld. veroorzaakt door varkenspest. Daarbij wordt expliciet verwezen naar de zwijnen, alsof zij daarvoor de oorzaak zouden kunnen zijn. Volgens mij zijn er dan nog veel meer maatregelen nodig. Volgens mij kan de intensieve veehouderij prima voor de eigen ziektes zorgen. Bovendien kan varkenspest zich niet via de lucht verplaatsen. Ik vraag mij af hoe dat zou moeten gebeuren. Het kan alleen maar als je een wildzwijn oppakt en hem in een stal met varkens zet, bovendien moet hij dan wel ziek zijn.

De provincie doet metingen bij alle geschoten zwijnen en heeft niet geconstateerd dat zij ziek zijn. Van de vijf belangrijke ziektes dragen zij er geen enkele bij zich. Als zij al in een varkensstal zouden belanden, zijn zij nu nog niet eens ziek. Die kans dat zij ziektes overbrengen, wordt steeds minder groot. De provincie geeft in antwoord op onze vragen zelf aan dat de kans op besmetting gering tot zeer gering is.

Ik ben het eens met de heer Heijmans van de SP: er wordt hier gedaan aan stemmingmakerij terwijl wij eigenlijk rust moeten betrachten. Wij handhaven onze motie. Wij willen nu een rustperiode voor de zwijnen. Wij willen dat er daadwerkelijk uitvoering gegeven wordt aan de nulloptie voor wilde varkens en dat daarvoor alle wettelijke toegestane middelen ingezet worden. Wij hebben net een discussie gehad over voorbeelden. Kan er een voorbeeld gegeven worden? Moeten wij het bos kappen? Dan gaan zij zeker weg.

De heer *Verhees* (VVD): Staatsbosbeheer heeft samen met de faunabeheereenheid Noord-Brabant de aanvraag voor die ontheffing ingediend. Het plan is speciaal voor het Leenderbos opgesteld samen met de wildbeheerseenheid Heeze-Leende en Staatsbosbeheer. Op die manier is Staatsbosbeheer er dus wel degelijk bij betrokken. Dat staat ook in de brief waarin de ontheffing wordt

aangevraagd. De kans dat ziektes worden overgedragen, is inderdaad klein. Al zou het maar één keer in de vijftig jaar gebeuren, dan is het toch een risico dat wij moeten voorkomen. Wilde varkens in zo'n dichtbevolkt gebied als in Heeze/ Leende, dat kan niet. Dat is de reden van onze motie.

De *voorzitter*: De punten lijken mij duidelijk en gewisseld. Ik geef het woord aan gedeputeerde die nog even zijn eerder wat verwarrende positie over de moties zal rechtzetten.

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Voorzitter! Inhoudelijk kan ik mij aansluiten bij de woorden van mevrouw Spierings van de fractie van D66.

Om de verwarring op te heffen, het volgende. Wij ontraden motie M5a waarin het college wordt opgeroepen de jacht te stoppen. Tegen motie M4 waarin het college wordt gevraagd om een notitie over de methodes die zijn toegestaan om de nulloptie te handhaven, hebben wij geen bezwaar.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Ik heb in het laatste deel van mijn betoog nog even gesproken over de daadwerkelijke uitvoering en over het inzetten van alle wettelijk toegestane middelen. Betekent dit ook dat wij het bos gaan kappen als het echt niet meer lukt met de zwijnen?

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Voorzitter! Het is niet legaal om het Leenderbos om te kappen.

De *voorzitter*: De argumenten lijken mij wel gewisseld.

De heer *Kuijken* (CDA): Onderschrijven GS het tweede dictum niet?

De heer *Van den Hout* (GS;SP): Het tweede dictum onderschrijven wij al heel lang. Ik probeer dat al duizend keer te vertellen, maar de heer Kuijken wil het niet horen.

De heer *Kuijken* (CDA): Er wordt dus betwist of die methodes legaal zijn. Dat wordt nu inzichtelijk gemaakt. Mocht blijken dat het wel toegestaan is, dan heeft het college volgens dit dictum de plicht

om deze middelen in te zetten.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik vraag de gedeputeerde om hierover absolute duidelijkheid te verschaffen. Wat besluiten wij nu met deze motie? Leg ik het goed uit als ik vaststel dat wij met deze motie besluiten dat de dagelijkse praktijk van het handhaven van de nuloptie gehandhaafd blijft zoals die tot nu toe was en dat wij een notitie krijgen waarin staat wat juridisch wel en wat juridisch niet mag en dat wij vervolgens op grond daarvan eventueel nieuwe besluitvorming krijgen? Is die uitleg juist? Dus wij besluiten tot het schrijven van een notitie?

De *voorzitter*: Mij lijkt die conclusie nu meerdere malen getrokken.

De heer *Verhees* (VVD): Het dictum bestaat uit twee onderdelen. Als de conclusie van het onderzoek is dat de restlichtkijkers en de één-op-één-methode gewoon toepasbaar zijn, dan zegt de gedeputeerde ...

De *voorzitter*: Maar dan moet de notitie er eerst zijn, mijnheer Verhees. De uitleg die de gedeputeerde zojuist heeft gegeven, is de uitleg die wij hier vaststellen. Als die notitie aanleiding geeft tot nieuwe en andere vragen, dan gaan wij weer met elkaar praten. Dat lijkt mij de huidige situatie te zijn.

In stemming komt motie M4.

De heer *Verhees* (VVD): Voor.

De heer *Kuijken* (CDA): Voor.

Mevrouw *Van Iersel* (SP): Voor.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Voor.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Tegen.

Mevrouw *Spierings* (D66): Tegen.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Krol* (50PLUS): Tegen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De heer *Kap* (OSN): Tegen.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP en de PVV voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt motie M5a.

De heer *Verhees* (VVD): Tegen.

De heer *Kuijken* (CDA): Tegen.

Mevrouw *Van Iersel* (SP): Tegen.

De heer *Kerkhoff* (PVV): Tegen.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Spierings* (D66): Tegen.

Mevrouw *Brunklaus* (GroenLinks): Voor.

De heer *Krol* (50PLUS): Voor.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Voor.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PVV en D66 tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is verworpen.

Motie M6 vreemd aan de orde van de dag

De *voorzitter*: Ik geef de indiener de mogelijkheid de motie kort toe te lichten.

De heer *Van Hattem* (PVV): Voorzitter! Wij hebben

er bewust voor gekozen om deze motie apart als motie vreemd aan de orde van de dag in te dienen en niet bij het agendapunt over het economisch programma. Wij doen dit omdat dit programma de focus legt op brede uitgangspunten om de basis op orde te krijgen. Het is niet de bedoeling dat deze motie ondergeschikt gemaakt wordt aan de beleidsvelden. Zij verdient specifieke aandacht.

Er is namelijk sprake van een unieke kans voor Brabant, en met name voor de R&D-ontwikkelingen in onze provincie. De innovatieve ontwikkelingen in Israël sluiten perfect aan op de sectoren die onze Brabantse economie zo sterk maken, zoals hightech, farma en agrofood. Israël staat aan de wereldtop op R&D-gebied en de mondiale vraag naar hun technologie is groot. Door als Brabant hierbij aansluiting te zoeken, ontstaan uitgelezen kansen in deze tijden van economische crisis. Het belang van Israël voor de technologische wetenschappen werd op 27 april 2012 nog treffend geïllustreerd op de Dies Natalis van de TU Eindhoven. De Israëlische wetenschapper professor David Harel kreeg daar een eredoctoraat uitgereikt voor zijn baanbrekend onderzoek op het gebied van informatica. En hij is niet de enige. Israël brengt aan de lopende band innovatieve ontwikkelingen voort. Daarvan zijn in de weblinks bij de motie diverse voorbeelden te vinden.

In deze economisch hongerige tijden is het van levensbelang om niet als leeuwen te vechten om een prooi, maar om samen op jacht te gaan naar nieuwe kansen. Daarom roepen wij in de motie op de Brabantse leeuw en de leeuw van Juda elkaar de hand te laten schudden en met prioriteit te zoeken naar gezamenlijke innovatieve uitdagingen ter versterking van onze economie.

De heer *Pauli* (GS;VVD): Voorzitter! Er vinden reeds verschillende jaren zeer goede contacten plaats tussen de Brabantse en de Israëlische hightechbedrijven. Die positieve ontwikkelingen worden zeer nauwlettend gevolgd door de BOM en ook in toenemende mate benut. Wij zijn al een halfjaar op zeer hoog niveau – ik ben er zelf bij betrokken – in gesprek over een stamcellenbank die naar het Life Sciences Park in Oss moet

komen. Wij praten er niet graag over want je hebt pas de vis gevangen als je hem aan de haak hebt. Zoals u weet, is de BOM onze entiteit die zich bezighoudt met internationale acquisitie. Dit gebeurt in zeer goede afstemming met onze mensen met de afdeling economie, met mij, met alle campussen waaronder het Life Sciences Park en de Hightech campus en met de gemeenten. Ik kan hier zelfs vertellen dat volgende week een delegatie van de BOM wederom in Israël zit voor diverse besprekingen met onder meer de minister van Wetenschap, de heer Hershkowitz, de Van Leer Foundation die diverse incubatorgebouwen exploiteert en interesse heeft om met Brabant samen te werken, met de Technische Universiteit van Haifa, met het Alfred Mann Instituut over samenwerking en met het Hightech park in Haifa over mogelijke samenwerking. Kortom, wat de heer Van Hattem met zijn motie vraagt, gebeurt al. Het is overbodig om dat hier nog een keer extra te accentueren door middel van een motie. Het komt ook uitgebreid aan de orde in de commissie EZB direct na de zomermaanden als wij gaan praten over het uitvoeringsprogramma International Affairs, Public Relations and Branding.

Mevrouw *Slegers* (SP): Voorzitter! Mag ik de PVV een vraag stellen over deze motie?

De *voorzitter*: Dat mag.

Mevrouw *Slegers* (SP): Voorzitter! Vanmorgen spraken wij over klimaatellende en dergelijke. Ik ken een ander BRIC-land waar zij heel erg zitten te schreeuwen om Brabantse innovatieve klimaat technologie. Vindt de PVV dat wij daarop ook flink moeten inzetten?

De *voorzitter*: U doelt op Brazilië?

De heer *Van Hattem* (PVV): Als dat in het belang is van het Brabantse bedrijfsleven kunnen wij daarvoor natuurlijk kansen benutten. Ik neem aan dat mevrouw Slegers Brazilië bedoelt. Ik ben er niet van op de hoogte dat het zo is. Als zij daarvoor goede initiatieven heeft, zijn die natuurlijk altijd welkom.

De *voorzitter*: Ik kijk even rond of bij de andere partijen nog behoefte bestaat om het woord over deze motie te voeren. Ik stelt vast dat dit niet het geval is.

In stemming komt motie M6.

De heer *Kouthoofd* (VVD): Tegen.

De heer *Breninkmeijer* (CDA): Tegen.

De heer *Heijmans* (SP): Tegen.

De heer *Van Hattem* (PVV): Voor.

Voorzitter. Het overviel mij eigenlijk een beetje, maar ik had de motie willen intrekken.

De *voorzitter*: Dat had u moeten doen voordat wij gingen stemmen.

Mevrouw *Wijnands* (PvdA): Tegen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Tegen.

De heer *P. Smeulders* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Krol* (50PLUS): Tegen.

De heer *Van der Wel* (PvdD): Tegen.

De heer *Kap* (OSN): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV en de OSN voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Wij hebben goed geluisterd naar de gedeputeerde. Materieel zal er aandacht zijn voor het door de heer Van Hattem gestelde bij de behandeling van de nota over internationalisering na de zomer. Het is dus niet voor niets geweest.

Sluiting van de vergadering

De *voorzitter*: Dames en heren, daarmee zijn wij gekomen aan het eind van een lange vergaderdag. Ik dank u allen wederom voor uw inzet. Ik zie

ernaar uit u weer in deze vergaderzaal te zien op 22 juni aanstaande.

De voorzitter sluit te 18.55 uur de vergadering.

Besluit 54/12

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

- gezien het voorstel van de griffier d.d.31 augustus 2012, nr. 3103524,
- gelet op artikel 40, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2012;

besluiten:

de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering op 11 mei 2012 vast te stellen.

's-Hertogenbosch, 21 september 2012

Provinciale Staten voornoemd,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, voorzitter,

mw. drs. C.J.M. Dortmans